

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

БЮЛЕТИН НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД

НАКАЗАТЕЛНА КОЛЕГИЯ
ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ
ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ

БРОЙ 5/2021

СЪДЪРЖАНИЕ

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ	4
Решение № 171 от 11.10.2016 г. по н.д. № 647/2016 г. на второ наказателно отделение, докладчик съдия Галина Тонева	5
II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ	11
Решение № 38 от 13.07.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1809/2019 г., II г. о., докладчик съдията Веселка Марева	11
Решение № 47 от 7.07.2020 г. на ВКС по гр. д. № 398/2019 г., II г. о., докладчик председателят Камелия Маринова.....	15
Решение № 90 от 2.10.2020 г. на ВКС по гр. д. № 4184/2019 г., I г. о., докладчик съдията Бонка Дечева	23
Решение № 73 от 6.10.2020 г. на ВКС по гр. д. № 3789/2019 г., I г. о., докладчик съдията Светлана Калинова	26
Решение № 76 от 12.10.2020 г. на ВКС по гр. д. № 3265/2019 г., II г. о., докладчик съдията Розинела Янчева	32
Решение № 29 от 10.03.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1690/2019 г., IV г. о., докладчик съдията Любка Андонова	37
Решение № 40 от 16.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 2249/2020 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров	42
Решение № 55 от 16.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 2103/2020 г., IV г. о., докладчик съдията Любка Андонова	48
Решение № 266 от 18.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 247/2020 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров	50
Решение № 48 от 30.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 1215/2020 г., IV г. о., докладчик председателят Албена Бонева	55
Решение № 254 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1403/2019 г., IV г. о., докладчик съдията Мими Фурнаджиева	58
Решение № 238 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 4277/2018 г., IV г. о., докладчик председателят Албена Бонева	60
Решение № 270 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 3976/2018 г., IV г. о., докладчик председателят Албена Бонева	66
III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ	68
Решение № 68/16.06.2020 г. на ВКС по търг. д. №932/2019 г., I т.о., докладчик съдия Ирина Петрова	69
Решение № 58/17.06.2020 г. на ВКС по търг. д. №1131/2019 г., II т.о., докладчик съдията Татяна Върбанова	75

Решение № 44/18.06.2020 г. на ВКС по търг. д. №962/2019 г., II т.о., докладчик съдия Емилия Василева	77
Решение № 70/19.06.2020 г. на ВКС по търг. д. № 2414/2018 г., I т.о., докладчик съдия Ирина Петрова	81

I. РЕШЕНИЯ НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ

1. Касационният съд не споделя доводите за недопустимост на искането на главния прокурор за възобновяване на ВНЧД № 428/2014 г. на ПАС поради наличие на предходно произнасяне на ВКС по реда на възобновяването по същото дело и на същите основания. Цитираната във възражението и писмената защита съдебна практика визира случаи на отказ да се образува производство по възобновяване при наличие на предходно произнасяне на компетентния съд в такава процедура, с което искането е било оставено без уважение, а новото искане е на същото основание. В такава хипотеза няма спор, че постановеният първи по време съдебен акт в процедура по възобновяване влиза в сила поради липса на законова процедура за негова проверка и поставя край на висиящността на процеса. Не такъв е случаят по настоящото дело. С решението си по НД № 1679/2013 г. състав на ВКС е възобновил производството по ВНЧД № 358/2012 г. по описа на Великотърновския апелативен съд и е върнал делото за ново разглеждане – т.е. възстановил е висиящността на процеса с всички произтичащи от това последици, включително възможността постановеният окончателен съдебен акт, неподлежащ на касационно обжалване да бъде атакуван по реда на извънредния способ за проверка. Обратното означава да се препятства възможността за отмяна на неправилен съдебен акт, постановен при допуснати нови нарушения на закона и процесуалните правила в хода на новото разглеждане на възобновеното наказателно производство. Не това е смисълът на закона, който предвижда „извънредния“ способ за проверка на влезли в сила присъди, решения и определения с цел в правния мир да не остане неправилен съдебен акт.

Така създадената правна уредба дава основание да се приеме, че в хипотезата на отказ да се изпълни ЕЗА на основание чл. 40 ал. 1 т. 4 ЗЕЕЗА се развиват две производства – първото по разглеждане на ЕЗА и второ – по привеждане в изпълнение на приетото наказание (или мярка). Тези производства са обвързани до степен, че правят второто от тях безпредметно при липса на първото, което дава основание да се говори за „производство в производството“

Производството по изпълнение на ЕЗА е това, в рамките на което следва да бъдат обсъдени предпоставките за изпълнението ѝ, както и наличието или липсата на основания за отказ да бъде изпълнена. ... След влизането в сила на решението по чл. 44 ал. 8 ЗЕЕЗА, с което се отказва изпълнението на ЕЗА поради приемане за изпълнение в РБ на наказанието, наложено от издаващата държава на исканото за предаване лице, същото не може повече да претендира нарушение на правото му на справедлив процес поради разглеждане на делото без негово участие.

Сред въпросите, които съдът в процедурата по чл. 44 ал. 11 и ал. 12 ЗЕЕЗА следва да реши не попадат такива, свързани с оценка на наказателното производство, проведено в издаващата ЕЗА държава-членка, в рамките на което с окончателна присъда е наложено наказанието, приетото за изпълнение в Република България. Както бе посочено по-горе, този въпрос е включен в предмета на производството по изпълнение на ЕЗА, което е първо по ред и резултатът от което предопределя провеждането на производството по привеждане на наказанието в

изпълнение. Ето защо, като е пристъпил отново към обсъждане законосъобразността и справедливостта на наказателния процес, проведен срещу осъдения Анчев в Кралство Испания, Пловдивският апелативен съд е излязъл извън рамките на своята компетентност.

Чл. 419, ал. 1 НПК

Чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК

Чл. 44, ал. 8 – ал. 11 ЗЕЕЗА

Чл. 457, ал. 2 – 5 НПК

Чл. 44, ал. 11 – 12 ЗЕЕЗА

Решение № 171 от 11.10.2016 г. по н.д. № 647/2016 г. на второ наказателно отделение, докладчик съдия Галина Тонева

Настоящото производство пред ВКС е по глава тридесет и трета от НПК, образувано на основание чл.422 ал.1 т.5 от НПК по искане на главния прокурор на Република България за възобновяване на ВНЧД № 428/2014 г. по описа на апелативен съд–гр. Пловдив, отмяна на постановеното по него решение и връщане на делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

В искането на главния прокурор са релевирани касационните основания по чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 от НПК. Твърди се, че АС-гр. Пловдив е нарушил закона, като го е приложил неправилно, смесвайки две различни процедури, а като се е произнесъл по въпроси, стоящи извън обсега на производството, с което е сезиран, е допуснал и съществено нарушение на процесуалните правила, нарушавайки процесуалните права на една от страните по делото - прокуратурата.

В съдебното заседание пред касационната инстанция представителят на ВКП поддържа искането по изложените в него съображения.

Осъденият Т. А., редовно призован се явява, като лично и чрез защитника си оспорва искането като процесуално недопустимо и неоснователно по същество. Представя възражение и писмена защита, в които подробно мотивира съображенията си за недопустимост и неоснователност на искането.

Защитникът на осъдения подчертава, че настоящото искане на главния прокурор за възобновяване на делото е второ по ред и е на същите основания, по които ВКС вече се е произнесъл, възобновявайки ВНЧД № 358/2012 г. по описа на АС-гр. Велико Търново и връщайки делото за ново разглеждане на въззивната инстанция. Това обстоятелство е оценено като процесуална пречка за ново разглеждане на делото по реда на възобновяването като извънреден способ за проверка, доколкото искането изхожда от същата страна, а съображенията на АС-гр. Пловдив за отказ от привеждане на чуждата присъда в изпълнение, с които се изразява несъгласие - идентични с тези на съда, постановил първото въззивно решение. С оглед тези съображения се моли искането да бъде оставено без разглеждане като недопустимо.

Алтернативно във възражението и писмената защита се излагат доводи за законосъобразност на атакувания съдебен акт, който е съобразен със стандартите на българското и европейското законодателство за справедлив процес. Подчертава се, че в

хода на наказателното производство срещу А. в Кралство Испания е погазено правото му да присъства и да се защитава лично срещу предявените му обвинения, с което е допуснато флагрантно нарушение на правото му на справедлив процес, дефинирано в чл. 31, ал. 4 от Конституцията на Република България и чл. 6, ал. 1 от ЕКПЧОС, която по силата на чл. 5, ал. 4 от КРБ е част от вътрешното ни право и с приоритет пред нормите на националното законодателство, които ѝ противоречат. В рамките на процедурата по чл. 44, ал. 11 от ЗЕЕЗА във връзка с чл. 457, ал. 2 - ал. 5 от НПК АС-гр. Велико Търново неколkokратно е изисквал информация от испанските съдебни власти относно процедурата по призоваване на осъдения А., но такава не е получена. Именно поради липса на доказателства за спазване изискванията за справедлив процес, ВТАС е постановил отказ да приеме за изпълнение наказанието 10 /десет/ години "лишаване от свобода", наложени на Т. А. от испанския съд, намалено на 8 /осем/ години по реда на чл. 457, ал. 4 от НПК. Същото е решението и на АС-гр. Пловдив, разгледал делото след възобновяването му от ВКС. Въз основа на тези доводи осъденият А. и защитникът му молят искането на главния прокурор да бъде оставено без уважение.

Върховният касационен съд, второ наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка за наличие на основанията за възобновяване на делата, намери за установено следното:

По повод постъпила Европейска заповед за арест (ЕЗА), издадена от надлежния съдебен орган в Кралство Испания въз основа на окончателна присъда № 2/2005 г., съответно изпълнителна присъда № 30/2006 г. на Централен следствен съд № 3 Мадрид по отношение на осъдения Т. М. А. от [населено място], издирван за изтърпяване на наложено му от испанския съд наказание 10 /десет/ години "лишаване от свобода", в ОС-гр. Велико Търново било образувано НЧД № 154/2011 г. С решението си по цитираното дело окръжният съд е отказал да изпълни ЕЗА на основание чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЕЕЗА като съобразил, че исканото за предаване лице е български гражданин и същото е декларирало в съдебно заседание желанието си да изтърпи наложеното му от испанския съд наказание в Република България. Предвид конкретното основание за отказ да се изпълни ЕЗА (чл. 40, ал. 1, т. 4 ЗЕЕЗА), съдът на основание чл. 44, ал. 8 от ЗЕЕЗА е приел да се приведе в изпълнение наказанието "лишаване от свобода", наложено от съда на молещата държава (Кралство Испания).

Независимо от собствените си твърдения, че за влизането в сила на присъдата на испанския съд узнал на 23.03.2011 г. (датата на постановяване на обсъжданото решение на ОСВТ), осъденият Т. А. не обжалвал това съдебно решение, поради което същото влязло в законна сила на 29.03.2011 г. Преди изтичане на 6-месечния срок по чл. 421, ал. 3 от НПК същият депозирал искане за възобновяване на НЧД № 154/2011 г. по описа на ОСВТ, но особеният характер на производството по изпълнение на ЕЗА (за издирване, преценяване основанията за предаване и реализиране на самото предаване на лице с оглед осъществяване на правосъдие спрямо него), изключващ извънредния способ за проверка на влезлите в сила съдебни актове в тези производства, обусловил постановяването на отказ от образуване на производство по възобновяване поради неговата недопустимост (Разпореждане от 13.10.2011 г. на заместника на председателя на ВКС).

След влизане в сила на решението на ОСВТ по чл. 44, ал. 8 от ЗЕЕЗА, в изпълнение на процедурата по чл. 44, ал. 10 - ал. 12 от ЗЕЕЗА, Окръжният прокурор на ОП-гр. Велико

Търново (прокуратурата по местонахождението на лицето) внесъл в ОС - гр. Велико Търново предложение по реда на чл. 457, ал. 2 - ал. 5 от НПК за привеждане в изпълнение на наказанието 10 /десет/ години "лишаване от свобода", наложено на осъдения А. в Кралство Испания с окончателна присъда № 2/2005 г., съответно изпълнителна присъда № 30/2006 г. на Централен следствен съд № 3 Мадрид, приетото за изпълнение с решението на ОСВТ, в сила от 29.03.2011 г. по НЧД № 154/2011 г. В рамките на същото производство, с Определение № 152 от 3.12.2012 г. окръжният съд по местонахождение на лицето (ОС-гр. Велико Търново) привел в изпълнение наказанието, наложено с присъдата на испанския съд, като приел, че престъплението по наказателния кодекс на Кралство Испания, за което А. е осъден съответства на това по чл. 244, ал. 1 от НК на РБ и с оглед разпоредбата на чл. 457, ал. 4 от НПК е определил осъденият да изтърпи 8 /осем/ години "лишаване от свобода" при първоначален "строг" режим в затвор или затворническо общежитие от закрит тип. На основание чл. 457, ал. 5 от НПК съдът е зачел предварителното задържане на А. за периода от 22.10.2002 г. до 16.01.2004 г. от испанските власти и за времето, през което е бил задържан под стража в производството по ЕЗА на територията на Република България.

По жалба на осъдения А. било образувано ВНЧД № 358/2012 г. по описа на Апелативен съд-гр. Велико Търново, който с Решение № 95 от 7.05.2013 г. отменил първоинстанционния съдебен акт и вместо него постановил, че не приема за изпълнение наказанието "лишаване от свобода" в размер на 10 /десет/ години по присъда № 2/2005 г., съответно изпълнителна присъда № 30/2006 г. на Централен следствен съд № 3 Мадрид, намалено по реда на чл. 457, ал. 4 от НПК на 8 /осем/ години "лишаване от свобода" по отношение на осъдения Т. М. А.. Основните аргументи, изложени в подкрепа на решението са свързани с извод за нарушено право на осъдения да присъства лично на съдебния процес, проведен в Кралство Испания, като в подкрепа на тезата за отказ от приемане за изпълнение на наложеното от испанския съд наказание на осъдения А. е посочено Рамково решение (РР) 2009/299/ПВР на Съвета на ЕС от 26.02.2009 г. за изменение на рамкови решения 2002/584/ПВР, 2005/214/ПВР, 2006/783/ПВР, 2008/909/ПВР и 2008/947/ПВР, с което се укрепват процесуалните права на лицата и се насърчава прилагането на принципа за взаимно признаване на решения, постановени в отсъствието на заинтересованото лице по време на съдебния процес. Цитираният съдебен акт, като неподлежащ на касационен контрол, влязъл в сила от датата на обявяването му.

По искане на главния прокурор за възобновяване на ВНЧД № 358/2012 г. по описа на АС-гр. Велико Търново било образувано НД № 1679/2013 г. по описа на ВКС, НК, II НО. С Решение № 453 от 25.10.2013 г. касационната инстанция възобновила въззивното производство, отменила решението на Великотърновския апелативен съд и върнала делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд.

Поради отвод на съдиите от АС-гр. Велико Търново, делото е разгледано от Пловдивския апелативен съд, който с Решение № 164 от 26.11.2015 г. по ВНЧД № 428/2014 г. отново отменил Определение № 152 от 3.12.2012 г. на Великотърновския окръжен съд и постановил отказ да приеме за изпълнение наказанието 10 /десет/ години "лишаване от свобода" по присъда № 2/2005 г., съответно изпълнителна присъда № 30/2006 г. на Централен следствен съд № 3 Мадрид, намалено по реда на чл. 457, ал. 4 от НПК на 8 /осем/ години "лишаване от свобода" по отношение на осъдения Т. М. А..

Мотивите на ПАС за това решение са аналогични на изложените от АС-гр. Велико Търново в решението му по ВНЧД № 358/2012 г., основани на прякото приложение на разпоредбите на цитираното РР на Съвета на ЕС. Решението на АС-гр. Пловдив е окончателно и не подлежи на касационно обжалване.

Искането на главния прокурор за възобновяване на наказателното дело е изпратено по куриерска фирма на 26.05.2016 г., поради което ВКС намира, че е допустимо - подадено от процесуално легитимирана страна по чл. 420, ал. 1 от НПК в законоустановения от чл. 421, ал. 1 от НПК срок срещу акт, подлежащ на проверка по реда на възобновяването по чл. 419, ал. 1 вр. чл. 341, ал. 1 вр. чл. 457, ал. 2 - ал. 5 и ал. 7 от НПК във вр. чл. 44, ал. 12 от ЗЕЕЗА.

Настоящият състав на касационния съд не споделя доводите на защитата на осъдения А. за недопустимост на искането на главния прокурор за възобновяване на ВНЧД № 428/2014 г. на ПАС поради наличие на предходно произнасяне на ВКС по реда на възобновяването по същото дело и на същите основания. Цитираната във възражението и писмената защита съдебна практика визира случаи на отказ да се образува производство по възобновяване при наличие на предходно произнасяне на компетентния съд в такава процедура, с което искането е било оставено без уважение, а новото искане е на същото основание. В такава хипотеза няма спор, че постановеният първи по време съдебен акт в процедура по възобновяване влиза в сила поради липса на законова процедура за негова проверка и поставя край на висящността на процеса. Не такъв е случаят по настоящото дело. С решението си по НД № 1679/2013 г. състав на ВКС е възобновил производството по ВНЧД № 358/2012 г. по описа на Великотърновския апелативен съд и е върнал делото за ново разглеждане - т. е. възстановил е висящността на процеса с всички произтичащи от това последици, включително възможността постановеният окончателен съдебен акт, неподлежащ на касационно обжалване да бъде атакуван по реда на извънредния способ за проверка. Обратното означава да се препятства възможността за отмяна на неправилен съдебен акт, постановен при допуснати нови нарушения на закона и процесуалните правила в хода на новото разглеждане на възобновеното наказателно производство. Не това е смисълът на закона, който предвижда "извънредния" способ за проверка на влезли в сила присъди, решения и определения с цел в правния мир да не остане неправилен съдебен акт.

Разгледано по същество, искането на главния прокурор е основателно.

Вярна е застъпената в искането теза за недопустимо смесване от страна на Пловдивския апелативен съд на две различни процедури, имащи различен предмет, в резултат на което с решението си е излязъл извън рамките на компетентността си, обсъждайки въпроси, свързани с изпълнението или отказа да се изпълни ЕЗА. В тази връзка следва да се подчертае, че изискванията за признаване и/или изпълнение в Република България на наложено в държава-членка на ЕС наказание "лишаване от свобода" или на мярка, изискваща задържане, постановени в съдебен процес, на който заинтересованото лице не е присъствало, са коректно регламентирани в чл. 40, ал. 2 и чл. 40а от ЗЕЕЗА, с които разпоредби е транспонирано във вътрешното ни законодателство Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета на ЕС от 26.02.2009 г. и по-конкретно в частта, касаеща изменение на Рамково решение 2002/584/ПВР, което има отношение към настоящия казус.

Решението на законодателя да въведе европейските стандарти за изпълнение на наказание "лишаване от свобода" или друга мярка, изискваща задържане, наложени от компетентните съдебни органи в другите държави-членки в производство, проведено в отсъствие на заинтересованото лице именно в ЗЕЕЗА не е случайно. Процедурата по предаване въз основа на Европейска заповед за арест, регламентирана в Глава V от цитирания нормативен акт цели въвеждане на облекчен режим в сътрудничеството между държавите-членки на ЕС по наказателни дела и в частност при изпълнение на наложени с влезли в сила присъди наказания "лишаване от свобода" или други мерки, изискващи задържане без да се минава през значително по-сложната процедура по признаване и изпълнение на присъда на чуждестранен съд, уредена в НПК. Изграденото във висока степен доверие между съдебните системи на държавите-членки на ЕС позволява съдът на изпълняващата държава, компетентен да разгледа ЕЗА за предаване на осъдено лице за изтърпяване на наказание, да откаже изпълнението ѝ при констатирана териториална обвързаност на исканото лице с тази държава-членка, като приеме наказанието или мярката да се приведе в изпълнение на нейна територия. Именно тази хипотеза е залегнала в основанието за отказ да се изпълни ЕЗА по чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЕЕЗА. Отказът на това основание обаче има за последица задължителното провеждане на последващата процедура по чл. 44, ал. 8 - ал. 12 от ЗЕЕЗА. Тя се осъществява в рамките на самото производство по ЕЗА, защото без нейното финализиране ще липсва решение по искането за изпълнение на Европейската заповед за арест - макар да е налице произнасяне за отказ да бъде изпълнена, щом основанието за това е приемането за привеждане в изпълнение на самото наказание (или мярка), за изтърпяване на което се иска лицето, то процедурата по ЕЗА следва да се счита за приключила след влизане в сила на съдебния акт за привеждане в изпълнение на приетото наказание (или мярка). Така създадената правна уредба дава основание да се приеме, че в хипотезата на отказ да се изпълни ЕЗА на основание чл. 40, ал. 1, т. 4 от ЗЕЕЗА се развиват две производства - първото по разглеждане на ЕЗА и второ - по привеждане в изпълнение на приетото наказание (или мярка). Тези производства са обвързани до степен, че правят второто от тях безпредметно при липса на първото, което дава основание да се говори за "производство в производството" Панова, П. Европейската заповед за арест С.: Сиела, 2009 г., с. 160 - 162.

Независимо от тази обвързаност обаче, всяко едно от тези производства има свой предмет. Производството по изпълнение на ЕЗА е това, в рамките на което следва да бъдат обсъдени предпоставките за изпълнението ѝ, както и наличието или липсата на основания за отказ да бъде изпълнена. Именно в това производство е следвало да бъдат разгледани възраженията за накърняване правото на лично участие на осъдения А. в наказателния процес срещу него, проведен в Кралство Испания и съответно да се направи преценка за отказ да се изпълни издадената срещу него ЕЗА при липса на представена допълнителна информация за процедурата по информирането му за процеса или да се изиска гаранция за повторно разглеждане на делото по същество с негово участие, включително с представяне на нови доказателства и възможност за отмяна на първоначалната присъда. Вярно е, че съдът, разглеждащ искането за изпълнение на ЕЗА следва да следи за всички основания за отказ - задължителни и факултативни. Самите наименования на двете групи основания сочат, че при наличие на някоя от първите, съдът е длъжен да откаже изпълнението на ЕЗА, докато при вторите (факултативните)

преценката за това дали да се изпълни или да се откаже изпълнението на ЕЗА е в компетентността на решаващия съд след преценка на регламентираните в закона предпоставки. В настоящия случай възможността изпълнението на издадената срещу осъдения А. ЕЗА да бъде отказано поради разглеждане на наказателното дело в Кралство Испания без личното му участие е била осуетена от личната му декларация, че желае да изтърпи наказанието си в Република България. Причините, поради които осъденото лице не се ползва от възможността да иска преразглеждане на задочното производство с негово участие са лични и не подлежат на преценка от решаващия съд. Становището си обаче досежно отказа за изпълнение на ЕЗА на основание приемане да се приведе в изпълнение наказанието в Република България, исканото за предаване лице може и следва да вземе само в рамките на производство по изпълнение на ЕЗА - т. е. първото от двете производства в процедурата по 44, ал. 8 - ал. 12 от ЗЕЕЗА. След влизането в сила на решението по чл. 44, ал. 8 от ЗЕЕЗА, с което се отказва изпълнението на ЕЗА поради приемане за изпълнение в РБ на наказанието, наложено от издаващата държава на исканото за предаване лице, същото не може повече да претендира нарушение на правото му на справедлив процес поради разглеждане на делото без негово участие.

Второто по ред производство - това следващо влизането в сила на решението по чл. 44, ал. 8 от ЗЕЕЗА има за предмет само и единствено решаване въпросите по чл. 457, ал. 3 - ал. 5 от НПК, свързани с установяване наказуемостта на престъплението, за което исканото лице е осъдено в издаващата ЕЗА държава-членка по българското наказателно законодателство, привеждане размера на приетото за изпълнение наказание "лишаване от свобода" в съответствие с предвидения в НК на РБ максимално допустим такъв, както и замяната му с друго по вид наказание, ако за престъплението по българския наказателен закон не се предвижда наказание "лишаване от свобода". Наред с конкретизиране по вид и размер наказанието, което осъденото лице следва да изтърпи в Република България, съдът следва да определи първоначалният режим на изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" и вида затворническо заведение, в което да се осъществи това, да приспадне времето, през което лицето е било задържано в държавата, в която е постановена присъдата, както и периода на задържането му в процедурата по ЗЕЕЗА.

Сред въпросите, които съдът в процедурата по чл. 44, ал. 11 и ал. 12 от ЗЕЕЗА следва да реши не попадат такива, свързани с оценка на наказателното производство, проведено в издаващата ЕЗА държава-членка, в рамките на което с окончателна присъда е наложено наказанието, приетото за изпълнение в Република България. Както бе посочено по-горе, този въпрос е включен в предмета на производството по изпълнение на ЕЗА, което е първо по ред и резултатът от което предопределя провеждането на производството по привеждане на наказанието в изпълнение. Ето защо, като е пристъпил отново към обсъждане законосъобразността и справедливостта на наказателния процес, проведен срещу осъдения А. в Кралство Испания, Пловдивският апелативен съд е излязъл извън рамките на своята компетентност. Така е допуснал съществено нарушение на процесуалните правила по смисъла на чл. 348, ал. 3, т. 1 вр. ал. 1, т. 2 от НПК, ограничавайки процесуалните правила на една от страните в производството - прокуратурата, към която е отправил процесуално некоректни упреци за нарушаване нормите на националното и европейско законодателство, свързани с гарантиране личното участие на осъдения А. в съдебните заседания на испанския съд

II. РЕШЕНИЯ НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ

2. Когато съсобственик твърди да е придобил по давност не целия имот, а владяната от него реална част, съответстваща /или по-малка/ от притежаваната идеална част от имота, от определящо значение е дали установената фактическа власт представлява съвладение. Ако от момента на възникването ѝ, фактическата власт не сочи на съвладение върху целия имот, а на самостоятелно владение върху реална част от придобития в съсобственост поземлен имот, отговаряща на изискванията за самостоятелен имот, то в отношенията между тези съсобственици презумпцията на чл. 69 ЗС няма да се счита оборена.

Чл. 69 ЗС

Чл. 70 и чл. 79 ЗС

Решение № 38 от 13.07.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1809/2019 г., II г. о., докладчик съдията Веселка Марева

Касационното обжалване е допуснато по въпроса: счита ли се за оборена презумпцията на чл. 69 ЗС съгласно разясненията на Тълкувателно решение № 1/2012 г. на ОСГК в отношенията между съсобственици, които от момента на придобиване на имота са установили самостоятелна фактическа власт върху реални части от него, съответстващи на квотата им в съсобствеността и отговарящи на изискванията за самостоятелен имот.

Върховният касационен съд, състав на Второ гражданско отделение, като разгледа жалбата в рамките на наведените основания, установи следното:

Установено е, че през 2000 г. чрез договор за покупко-продажба ишците и ответниците са придобили общо правото на собственост върху лозе в землището на [населено място], местността "Л. ", с площ от 1500 кв. м., представляващо парцел *, кв. *, по плана к. к. "Ч.". През 2011 г. те са се снабдили с констативен нотариален акт за собственост по давност върху 416 кв. м. в идеални части от ПИ с идентификатор *** по кадастралната карта на кк. "Ч. ", целия с площ от 1916 кв. м. Не се спори между страните, че от момента на придобиване на собствеността ишците са се настанили и ползват източната част на имота с площ 885 кв. м., а ответниците - западната, с площ 1031 кв. м.

Разпитаните свидетели сочат, че непосредствено след закупуването на имота е извършено разпределение, като всяко семейство получило определена реална част и я считало за своя, нямало претенции за чуждата част; в имота има два отделни електромера; всяко семейство има своя партида за ток и вода. Ишците са облагородили своята част и са разполагали търговски обекти, а ответниците си поставили бунгало. Първоначално границата между двете части била обозначена с колчета, а по-късно направили ограда. Свидетелят М. сочи, че през 2010 г. попаднал на обява и разбрал, че се предлага за продажба частта на ответниците - ъгловата. При позвъняване на дадения телефон се свързал с брата на ответницата М., който описал имота като такъв с площ около един декар, срещу хотел "Д. ", ъглов парцел. Свидетелят Н., който е съсед на имота, също видял обяви за продажба на имота на Н. и се обадил да разбере за какво става въпрос. Според него през 2007 - 2008 г. семействата разговаряли с фирма за продажба и за строителство, но не се стигнало до нищо конкретно. Откакто се пенсионирали 2011-2012 г. ишците постоянно са в имота си, а Н. идват по-рядко.

Приложени са разпечатки на три обяви: от 16.07.2010 г., от 16.08.2013 г. и от 20.02.2017 г., с които се предлага продажба на парцел с площ от 1080 кв. м. от Б. М. - брат на М. М.

Приетата техническа експертиза установява, че имотът попада в строителните граници на кк. "Ч. " съгласно регулационен план от 1962 г., като процесната част от 885 кв. м. отговаря на изискванията на чл. 19, ал. 1, т. 2 ЗУТ за самостоятелен имот.

От представените писмени доказателства е видно, че през 2007 г. ищцата и ответницата са подали заявление за изготвяне на ПУП- ПРЗ за имота; през 2011 г. К. Б. и М. М. са упълномощили трето лице да ги представлява във връзка с издаване на необходимите документи за бъдещо строителство в имота; през 2010 г. ответниците са дали съгласие на ищците за поставяне на преместваеми обекти в тяхната /западната/ част; впоследствие поради влошените отношения през 2017 г. това съгласие е оттеглено. През 2016 г. от страна на ищеца Б. е подадена жалба срещу ответниците до полицията, прокуратурата и Висшия съдебен съвет, в която излага, че двете семейства са съсобственици на имота, че ползването е разпределено и никой няма претенции към частта на другия; от жалбата /а и от останалите данни по делото/ става ясно, че неразбирателство между страните е възникнало поради желанието на ответниците да се извърши застрояване на целия имот срещу обезщетение и несъгласието на ищците с това.

За да отхвърли предявения иск въззивният съд е споделил мотивите на първоинстанционния, че не е доказано отричане на правата на останалите съсобственици на процесната реална част от съсобствения поземлен имот, доколкото фактическата власт върху нея е придобита на основание правна сделка и изтекла придобивна давност в полза на двете страни по делото. Според съда, в съответствие с постановките на Тълкувателно решение № 1/2012 г. на ОСГК, за да започне да тече придобивна давност е необходимо да се извърши преобръщане на владението, за което доказателства не са налице. Решаващият въпрос за спора е дали фактическата власт на ищците представлява владение върху горепосочената реална част от поземления имот и по-точно, осъществявали ли са владение не само върху собствените си идеални части, но и върху идеалните части на ответниците от въпросните 885 кв. м. За да отговори на този въпрос съдът е изходил от съвпадащите твърдения на страните, че след придобиване на собствеността ползването на имота е разпределено, така че ищците ползват част от 885 кв. м. /процесната/, а ответниците останалата част от 1031 кв. м. като това фактическо положение продължава 17 години. Въпреки това е намерил за недоказано, че фактическата власт на ищците е владение. Събраните доказателства за настаняване в съответната част, поддържане, облагородяване, поставяне на постройки са в рамките на обикновеното ползване на съсобствен имот по чл. 31 ЗС, но не са действия, с които се демонстрира намерение за своене, противопоставено на другия съсобственик и отричащо неговите права върху съсобствената вещ. Такива действия биха били отстраняване от имота, недопускане, оспорване на права, каквито в случая липсват. Съдът е приел, че ищците не са упражнявали владение от момента на придобиване на имота през 2000 г., доколкото имотът е закупен в съсобственост и всяка от страните е придобила 1/2 ид. част. Презумпцията на чл. 69 ЗС е оборена, тъй като основанието, на което първоначално е установена фактическата власт показва съвладение. Затова, за да се придобият по давност чуждите идеални части е необходимо с едностранни действия държането да се превърне във владение. Тези действия трябва явно и недвусмислено да показват отричане владението на останалите съсобственици. В случая, обратно, ищците са извършили действия, с които признават собствеността и владението на ответниците върху процесната част от 885 кв. м. Такива действия са: подаването на искане за изработване на ПУП-ПРЗ за имота, упълномощаването на лице, което да ги представлява във връзка със строителство в имота, взаимното даване на разрешения за поставяне на преместваеми обекти. Според съда тези действия доказват липса на намерение за своене у ищците спрямо владяната реална част.

По основанието за допускане на касационно обжалване.

Правният въпрос, релевантен за изхода на спора е: счита ли се за оборена презумпцията на чл. 69 ЗС съгласно разясненията на Тълкувателно решение № 1/2012 г.

на ОСГК в отношенията между съсобственици, които от момента на придобиване на имота са установили самостоятелна фактическа власт върху реални части от него, приблизително съответстващи на квотата им в съсобствеността и отговарящи на изискванията за самостоятелен имот. В мотивите на посочения тълкувателен акт са дадени разяснения, че всеки от съсобствениците има правомощие да упражнява фактическа власт върху общата вещ като се съобразява с правата на останалите; независимо от вида на правопораждащия факт /правна сделка, придобивна давност и др. /, от който произтича съсобствеността, е налице съвладение като правомощие, т. е. упражняването на фактическата власт отговаря на правото на собственост върху съответната идеална част. Прието е, че презумпцията на чл. 69 ЗС в отношенията между съсобствениците е приложима, но следва да се счита оборена, ако основанието, на което първоначално е установена фактическата власт показва съвладение. По-нататък изводите в тълкувателния акт са базирани на типичната хипотеза, при която един от съсобствениците упражнява фактическа власт върху цялата вещ и претендира, че е неин изключителен собственик по давност.

В хипотеза като настоящата, при която съсобственик твърди да е придобил по давност не целия имот, а владяната от него реална част, съответстваща /или по-малка/ от притежаваната идеална част от имота, от определящо значение е дали установената фактическа власт представлява съвладение. Ако от момента на възникването ѝ фактическата власт не сочи на съвладение върху целия имот, а на самостоятелно владение върху реална част от придобития в съсобственост поземлен имот, отговаряща на изискванията за самостоятелен имот, то в отношенията между тези съсобственици презумпцията на чл. 69 ЗС няма да се счита оборена.

По касационната жалба.

В съответствие с горното се явяват неправилни изводите на съда, че е необходимо ишците да докажат преобръщане държането на чуждите идеални части във владение. Съвкупната преценка на доказателствата по делото, на твърденията и извънсъдебните изявления на страните налага извод, че от момента на придобиване на поземления имот в съсобственост от двете семейства, те по взаимно съгласие и с взаимно зачитане са установили самостоятелни владения върху реални части от общия имот. Ишците са завладявали източната част реална част от имота с площ 885 кв. м., а ответниците - западната с площ 1031 кв. м., които две части са отделени помежду си с материализирана ограда. Всяко от семействата е ползвало самостоятелно своята част, грижило се е за нея, заплащало е съответно данъци и такси и е възприемало тази част като своя. Няма данни в целия период от време от 2000 г. до сега ответниците да са извършвали някакви действия, сочещи на фактическа власт спрямо частта на ишците, нито да са се противопоставили на тяхната фактическа власт. Показателно е, че всички разпитани свидетели разказват за имота не като за един, а като за два имота, т. е. и в техните възприятия имотите са два и всеки е владян от своя собственик. Ето защо, при горните обстоятелства следва да се приеме, че владенията върху двете реални части са осъществявани самостоятелно, а не като съвладение и че те са били взаимно зачитани от двете страни. Това взаимно зачитане на самостоятелните владения върху чуждите идеални части е продължило повече от 10 години без прекъсване - от придобиване на имота през 2000 г. до настоящия момент, поради което е осъществено основанието на чл. 79, ал. 1 ЗС.

Вярно е, че в отношенията спрямо администрацията съсобствениците са извършвали съвместни действия, касаещи имота като цяло. От една страна, това са правни действия, които не променят установената фактическа власт върху реални части от имота. От друга страна, тези действия, насочени към администрацията, са обусловени от това, че в териториално устройствено отношение имотът представлява една единица. Подаваните молби за изготвяне на ПУП, даването на съгласие за поставяне на преместваеми обекти, обжалването на заповедта за одобряване на кадастралната карта, не сочат на липса на

намерение за своене у ишците спрямо владяната реална част, както е приел съда. От значение за намерението за своене са не отношенията на съсобствениците с администрацията, а отношенията помежду им. След като по устройствен план и кадастрална карта поземленият имот е един и страните се легитимират като негови собственици с договора за продажба от 2000 г., без да притежават отделни титули за собственост на владените реални части, то не биха могли да предявяват искания пред администрацията самостоятелно. Същото се отнася и за действията по снабдяване с констативен нотариален акт по давност през 2011 г. за допълнителна площ от 416 кв. м. към поземления имот. Издаването на този нотариален акт не може да бъде ценено като признание на ишците, че са държатели, а не владетци на притежаваната от ответниците идеална част. Отделно, видно от скицата на л. 31 от първоинстанционното дело гр. д. № 7564/2017 г. на Варненски районен съд, че тази допълнителна площ от 416 кв. м., с която се увеличава в западна посока площта на първоначално закупения имот, ползва единствено реалната част на ответниците.

Очевидно е, че помежду си съсобствениците не са имали съмнение, кой коя част притежава, считали са се за отделни собственици и по никакъв начин не са се намесвали във владението и другите действия по управление на имота, извършвани от другия съсобственик върху неговата част. За налагане на този извод допринасят и приложените обяви за продажба на реалната част на ответниците. Независимо от липсата на пълна индивидуализация на имота в тях, явно е, че касаят именно тяхната реална част от придобития в съсобственост имот; в този смисъл са и показанията на свидетелите М. и Н.. Наличието на тези обяви красноречиво потвърждава собственическото отношение към съответната част и горните изводи за самостоятелни владения върху двете части от общия имот. С оглед на това неотнормирани за случая са разсъжденията на съда /обосновани и със съдебна практика/, че е следвало ишците като държатели на идеалните части на ответниците, да превърнат държането във владение като извършат действия, с които сочат, че считат вещта като своя и отричат владението на ответниците. Владение на ответниците не е упражнявано по никакъв начин върху спорната част, за да е необходимо отблъскването му. Страните с взаимно разбиране и зачитане са упражнявали владение всеки върху своята реална част, като включително ответниците са предлагали своята за продажба. Неразбирателството помежду им е възникнало по повод желанието на ответниците за бъдещо застрояване на имота като цяло. В отговор на това и с цел обособяване на своя имот ишците са предприели действия по предявяване на иска. Соченото в защитата на ответниците Решение № 96 от 01.10.2019 г. по гр. д. № 4459/2018 г. на II г. о. не разглежда сходна хипотеза и възприетото в него разрешение не е в състояние да промени горните изводи.

На основание изложеното следва да се приеме, че ишците са доказали своето право на собственост върху претендираната реална част с площ от 885 кв. м., придобита чрез давностно владение. Постановеното въззивно решение за отхвърляне на иска следва да се отмени и да се постанови ново за уважаването му. Реалната част следва да се индивидуализира чрез съседите ѝ, посочени в приетата техническа експертиза, както и посредством скицата на вещното лице на л. 61 от първоинстанционното дело, където реалната част е заштрихована с червени линии.

3. Когато на държавно предприятие е предоставено имущество извън посоченото в чл. 18 от Конституцията, то при преобразуване на това държавно предприятие в еднолично търговско дружество с държавно имущество, осъществено преди приемането на закон, с който имуществото се обявява за публична държавна собственост, държавата губи собствеността върху това имущество и същото става собственост на новообразуваното търговско дружество с държавно имущество, дори

и с оглед критериите, изведени в решение № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г. на Конституционния съд да притежава характеристиките на публична собственост. След като едноличното търговско дружество с държавно имущество е придобило собствеността, то може да се разпорежда с нея по предвидения в закона ред, включително и да прави апорт в друго търговско дружество.

Чл. 72, ал. 1, във вр. с чл. 166, ал. 2 ТЗ

Чл. 18 КРБ

Решение № 47 от 7.07.2020 г. на ВКС по гр. д. № 398/2019 г., II г. о., докладчик председателят Камелия Маринова

Допуснато е касационно обжалване на въззивното решение на основание чл. 280, ал. 2, предл. трето ГПК с цел проверка дали не е очевидно неправилен извода на съда, че съобразно действащата нормативна уредба към момента на преобразуване през 1991 г. на държавната фирма "Летище Пловдив" в еднолично търговско дружество с държавно имущество "Летище Пловдив" ЕООД и към момента на апортиране през 1995 г. на имуществото му в капитала на новоучреденото "Летище Пловдив" АД процесният перон не е имал статут на публична държавна собственост, поради което и от тази гледна точка не е съществувало нормативно ограничение за разпореждане с него в полза на ответника /в тази насока е и обосновката на касатора на посоченото основание за допускане на касационно обжалване/, като е прието, че проверката за очевидна неправилност следва да се извърши с оглед тълкуването в Решение на Конституционния съд № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г. и № 2 от 06.02.1996 г. по к. д. № 26/95 г., както и тълкуването в практиката на ВКС, че публичната собственост се упражнява в обществен интерес и предполага властнически правомощия, като разграничението на държавната собственост на публична и частна се детайлизира с влизане в сила на Закона за държавната собственост през 1996 г., а дотогава като критерии за определяне на държавната собственост като публична са служили качеството на субекта, упражняващ правото на държавна собственост върху предоставеното му имущество и предназначението на обекта.

На въззражението на "Летище Пловдив" АД, че основанието по чл. 280, ал. 2, предл. 3 ГПК не е налице, поддържано и в писмените му бележки, касационният съд е отговорил в определение № 17 от 10.02.2020 г. по повод направен отвод на настоящия съдебен състав.

Посоченият извод, проверката за очевидна неправилност на който, е обусловила допускане на касационното обжалване, е направен от въззивния съд при разрешаване на спора по който държавата е изложила твърдения, че ответникът "Летище Пловдив" АД се е снабдил с констативен НА № 38, нот. дело № 1186/2004 г. за право на собственост върху процесния перон на основание направена апортна вноска от акционера "Летище Пловдив" ЕООД, приета с протокол от заседание на ПОС от 13.01.1995 г., както и с НА от 18.09.1998 г., нот. дело № 65/1998 г. за 11 сгради на същото основание; при извършване на апорта са нарушени императивните норми на чл. 72, ал. 1 във връзка с чл. 166, ал. 2 ТЗ, перонът като строително/летищно съоръжение с несамостоятелен характер съставлява подобрение върху държавния имот и като такова по силата на чл. 92 ЗС принадлежи на държавата, за което нейно право на собственост са съставени АПДС № 0062/06.02.1998 г., АПДС № 6835/16.07.2008 г. и АПДС № 8276/28.06.2013 г. за терена, както и АПДС № 1027/06.12.2007 г. за изграденото върху му летище, включващо перон от 62151. 106 кв. м.

С отговора на исковата молба ответникът "Летище Пловдив" АД е оспорил иска с доводи, че е собственик на перона като съоръжение, принадлежащо към летищния комплекс по силата на валидно извършения апорт от страна на "Летище Пловдив" ЕООД,

в чийто счетоводни записвания е присъствал неизменно от датата на учредяването му.

Апелативният съд е изложил съображения, че отричаното от ищеца право на собственост касае "перон" като строително/летищно съоръжение и елемент от целия летищен комплекс. Според легалната дефиниция по § 1, т. 54 от ДР на Наредба № 14 от 15.10.2012 г. за летищата и летищното осигуряване, "летище" е определен район от земна или водна повърхност /включващ всяка сграда, съоръжение и оборудване/, предназначен изцяло или частично за излитане, кацане и движение по тази повърхност на въздухоплавателни средства. Физическите характеристики на летищата включват перони, които се изграждат на места, където се осигуряват условия за слизване и качване на пътници, извършване на товаро-разтоварни операции на карго и поща, както и за обслужване на въздухоплавателните средства на безопасно разстояние от летищния трафик /чл. 105, ал. 1 от Наредбата/, с оглед на което и съгласно § 1, т. 78 от ДР на Наредбата, "перон" е определена площ от наземно летище, предназначена за разполагане на въздухоплавателни средства с цел вземане /натоварване/ или разтоварване на пътници, поща или товари, зареждане с гориво, паркиране или техническо обслужване. В този смисъл летището като комплекс от функционално свързани елементи/съоръжения и оборудване със статут на движими и недвижими вещи, предназначени в своята цялост да обслужват упоменатата дейност по излитане, кацане и движение на въздухоплавателни средства, съставлява самостоятелен обект на вещно право, който като такъв може да принадлежи на лице различно от собственика на терена. В подкрепа на този извод е, че летището като съоръжение на транспортната техническа инфраструктура, съставлява "строеж" по смисъла на § 5, т. 38 ДР ЗУТ, който като такъв с определено наименование, местоположение и самостоятелно функционално предназначение съставлява "обект", съгласно § 5, т. 39 ДР ЗУТ. Съдът е направил извод, че обект е и реалната част от строеж с упоменатата в последната норма обособеност, какъвто характер има и "перонът" като елемент/съоръжение на летището със статут на недвижимост, с оглед на което искът е приет за допустим.

От фактическа страна въззивният съд е приел, че с ПМС № 1654/25.04.1948 г. /поверително/ са предоставени 4934, 682 дка частни и държавни имоти за нуждите на Министерство на войната за изграждане на военно летище, като с Решение № 103 от 13.03.1965 г. на Бюрото на Министерския съвет за обезпечаване на селскостопанската авиация със самолети, машини и други съоръжения, е постановено Министерство на народната отбрана да предаде безвъзмездно на Министерство на транспорта и съобщенията, Управление Български граждански въздушен транспорт "Табсо" част от сградите на бившата аерогара на "Табсо" в летище Пловдив. С Решение № КЗ-14 от 31.10.1977 г. на Комисията за земята /т. 21 се отчуждава за нужди на Министерството на народната отбрана 20 дка обработваема земя от първа категория на АПК-Пловдив срещу заплащане на обезщетение за сметка на ИК на ОНС-Пловдив, а с Решение № 38 от 17.03.1982 г. на Министерския съвет се отчуждават за изграждане на гражданско летище от Министерството на народната отбрана край с. Крумово 68 дка обработваема поливна земя от първа категория и 104 дка обработваема земя от трета категория на АПК-Асеновград и се предоставя 44 дка обработваема поливна земя от втора категория, стопанисвана от НПК "Г. Д. " -Пловдив, и 77 дка некатегоризирано поречие на река Чая, при граници по скица. Въз основа на така цитираните актове е съставен Акт за публична държавна собственост № 0062 от 06.02.1998 г. за застроен терен от 4421, 943 дка застроена и незастроена площ в с. Крумово, предоставен за стопанисване и управление на Министерство на отбраната, от който към 02.12.1996 г. по КВС са били обособени четири имота. На 18.12.1981 г. е взето Решение № 185 от Бюрото на Министерския съвет за изграждане на летище край с. Крумово, като е възложено на Министерство на отбраната да бъде инвеститор и да изработи до 30.01.1982 г. генерален план и проект за изграждане на летището върху собствения му терен, чието изграждане да се осъществи от

СО"Транстрой" и да се финансира с бюджетни средства. Летището, включващо и перон с площ от 61752 кв. м. е изградено и въведено в експлоатация през м. декември. 1982 г. С Решение № 390 от 25.09.1992 г. на МС летище Пловдив-Крумово е определено за международно летище и е възложено на министъра на отбраната и на министъра на транспорта да съгласуват реда и условията за по-нататъшното му използване. През 2007 г. с Решение № 15 от 15.01.2008 г. на МС част от територията на летището е предоставена на Министерство на транспорта, за нуждите на Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация", обособен е имот № 000185 с площ от 2000. 806 дка, за който са съставени актове за публична държавна собственост от 06.12.2007 г. от 16.07.2008 г. Този имот е заснет по кадастралната карта, одобрена със Заповед №РД-18-31/07.04.2009 г. на ИД на АГКК като поземлен имот с идентификатор 4004.250.185 и за него е съставен акт за публична държавна собственост от 28.06.2013 г. Въз основа на Разрешение за строеж № 465/23.10.2008 г. на името на Министерство на транспорта- Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация" е започнало разширение на перона източно от съществуващия, като на 29.01.2009 г. е подписан протокол за откриване на строителна площадка и определяне на строителна линия и ниво за строежи на техническата инфраструктура, на 10.06.2009 г. е подписан констативен Акт образец 15 за установяване на годността за приемане на строежа, на 11.08.2009 г. е подписан Протокол образец 16 на Държавна приемателна комисия за установяване годността за ползване на строежа, и е издадено Разрешение за ползване № СТ-05-959/12.08.2009 г., с което обекта е въведен в експлоатация. Според експертно заключение перонът е изпълнен във вид на настилка, която в старата си част, изградена през 1982 г., е от бетон – 26 см, пясък – 4 см, и баластрова основа – 60 см, а в новата, представляваща разширение на съществуващия перон, осъществено през 2009 г., е изпълнена с конструкция от циментобетон клас В35 – 30 см, циментостабилизираща основа – 15 см, и противозамръзващ пласт – 20 см. От обясненията на вещото лице в съдебно заседание на 07.03.2017 г. е видно, че между двете части има визуална разлика, но те не са разделени физически на място за отделно ползване и осигуряват възможност за използване на перона като единно съоръжение. Разширението на стария перон е с площ от 47420 кв. м., като и двете части на перона попадат изцяло в границите на ПИ с идентификатор 4004.250.185 и са обозначени цветово и буквено в приложените комбинирани скици.

При така възприетите факти, въззивният съд е направил извод, че процесният перон като съоръжение към летищния комплекс е изграден върху държавна по силата и на отчуждаване земя на два етапа – първоначално през 1982 г. със самото летище и впоследствие разширен през 2009 г.

Приел е за установено и, че от момента на изграждането му през 1982 г. от Министерство на отбраната върху държавна земя летището, включващо и перона, по силата на чл. 92 ЗС е станало държавна собственост и е било стопанисвано и управлявано от СО Българска гражданска авиация "Балкан" /със Заповед № 1796/17.12.1982 г. на СО БГА"Балкан" летище Пловдив е определено като резервно на Балкан и Аерофлот и е утвърден от генералния директор на СО БГА"Балкан" на 15.12.1982 г. акт за състоянието на основните характеристики на летище Пловдив/Крумово. Със Заповед № РД-08-408/Ф-7/28.12.1990 г. на министъра на транспорта, на основание чл. 11, ал. 3, т. 1, б. А от Указ № 56 за стопанската дейност (отм.); и ПМС № 112/1990 г., БГА"Балкан" е прекратена и са образувани фирми с държавно имущество, сред които и ДФ"Летище Пловдив", вписана със съдебно решение № 3847/22.02.1991 г. по ф. д. № 4129/1991 г. с уставен фонд от 2643, 00 лв., получени като правопреемник на БГА"Балкан" по баланса към 31.12.1990 г. на съответната част от активите и пасивите и други права и задължения, съгласно разделителен протокол. Съдът е отчел, че по делото не са представени нито баланса, нито разделителния протокол, за да се установи дали активите, които са преминали към ДФ "Летище Пловдив" включват и процесния перон. С Разпореждане № 25 от 15.10.1991 г. на

МС, на основание чл. 1, ал. 1 от Закона за образуване на еднолични търговски дружества с държавно имущество, е постановено преобразуването на посочени в Приложение № 1 държавни фирми в еднолични търговски дружества с държавно имущество, сред които под № 13 и ДФ "Летище Пловдив", като образуваното дружество "Летище Пловдив" ЕООД, вписано с решение № 12294/01.11.1991 г. по ф. д. № 11169/1991 г., е с капитал от 3163 хил. лева и поема всички активи и пасиви на фирма "Летище Пловдив" по баланса към 15.10.1991 г., съгласно Приложение № 16, който капитал е увеличаван на 31088 хил. лева със Заповед № РД-08-406/22.09.1995 г. на министъра на транспорта и и на 63950 хил. лева със Заповед № РД-08-407 от 22.09.1995 г., а въз основа на Заповед № ТД-I-31/17.12.1999 г. на министъра на транспорта дружеството е преобразувано в еднолично акционерно дружество с държавно имущество. По делото не е приложен баланса на държавната фирма към 15.10.1991 г., за да се установи дали в него фигурира и процесния перон. С писмо № 03-07-69/01.11.1994 г. министърът на транспорта е дал съгласие "Летище Пловдив" ЕООД да участва в учредяването, съвместно с Инвестиционен фонд "Тракия" на акционерно дружество "Летище Пловдив" АД с 55% държавно участие, съставляващо имуществото на "Летище Пловдив" ЕООД, съобразно което е образувано ч. гр. д. № 27/1994 г. на ПОС и по него с протокол от 13.01.1995 г. е прието заключение на трима експерти за оценка на дълготрайните материални активи на "Летище Пловдив" ЕООД, с оглед учредяването на апорта. Според същото, пазарната стойност на ДМА възлиза на общо 63950000 лв., в които се включва и фигуриращият под № 51 в сметка 204-Машини, съоръжения и оборудване перон от 111440 кв. м. Между учредителите е подписан на 12.01.1995 г. учредителен протокол, според който участието на съдружника "Летище Пловдив" ЕООД в уставния капитал е с непарична вноска на стойност 63950000 лв., представляващ имуществото на дружеството, което е залегнало и в приетия на учредителното събрание устав, като новоучреденото дружество "Летище Пловдив" АД е вписано с Решение № 121 от 13.01.1995 г. по ф. д. № 99/1995 г. на ПОС.

Съдебно-счетоводната експертиза е установила, че липсват баланс на БГА "Балкан" към 31.12.1990 г. и на "Летище Пловдив" ЕООД към 31.12.1991 г. /налице са само годишни финансови отчети/, перонът е бил заведен в дълготрайните материални активи на "Летище Пловдив" ЕООД за 1992 г. /по сметка 203-Сгради/ и 1993 и 1994 г. /по сметка 204-Машини и съоръжения/ и е отписан от баланса за месец 02. 1995 г. във връзка с извършената апортна вноска. Обстоятелствата, че процесния перон е бил стопанисван от държавната фирма БГА "Балкан", част от активите на която след прекратяването ѝ са преминали към образуваната от нея в началото на 1991 г. държавна фирма "Летище Пловдив", преобразувана в края на 1991 г. в едноличното дружество с държавно имущество "Летище Пловдив" ЕООД, в чийто активи непосредствено след вписването му е заприходен и процесния перон, са обосновавали извода на апелативния съд, че перонът е бил предоставен за стопанисване и управление на ДФ "Летище Пловдив", при което и с акта на преобразуване на държавната фирма в търговско дружество и от момента на възникване на последното, съобразно чл. 1 ПМС № 201 от 25.10.1993 г., респективно чл. 17 а ЗППДОП (отм.); , собствеността върху процесния перон е преминала в "Летище Пловдив" ЕООД, доколкото не е изрично изключен от имуществото, включващо се в капитала на дружеството, а впоследствие в патримониума на новоучреденото дружество ответникът "Летище Пловдив" АД по силата на извършения апорт, който касае цялото имущество на учредителя-акционер "Летище Пловдив" ЕООД.

Доводите на държавата относно нищожността на апорта не са разгледани от съда, като преклудирани от силата на пресъдено нещо на влязлото в сила на 17.06.2003 г. решение от 30.03.1999 г. по т. дело № 1729/1998 г. на ПОС.

За неоснователно въззивният съд е приел твърдението на държавата, че процесният перон е със статут на публична държавна собственост и като такъв не е могло да бъде придобит от ответника. Изложил е съображения, че перонът е актуван като

публична държавна собственост през 2007 г. Актът за държавна собственост само констатира собствеността, без да я поражда, съгласно чл. 5 ЗДС. Разграничението на собствеността на публична и частна е регламентирано с чл. 17, ал. 2 Конституцията на Република България, като в чл. 18, ал. 1 от нея са посочени обектите изключителна държавна собственост, а режимът им е детайлизиран с приемането на ЗДС от 1996 г. и до приемането му характерът на държавната собственост като публична се определя от предназначението на вещите да служат за удовлетворяване на обществени интереси от страна на субекти упражняващи властнически правомощия. В тази връзка разпоредбата на чл. 9 /Отм., ДВ, бр. 30 от 1990 г. / от Закона за гражданското въздухоплаване /Обн. ДВ, бр. 94 от 01.12.1971 г. / е предвиждала изключително право на гражданските въздухоплавателни организации към Министерство на транспорта, каквато е била и БГА "Балкан", да притежават въздухоплавателни средства и да извършват превоз на пътници и товари по въздуха и други въздухоплавателни услуги срещу заплащане, а според чл. 8 в първоначалната редакция до изменението /ДВ, бр. 85 от 1998 г. /, Министерството на транспорта ръководи и контролира гражданското въздухоплаване и гражданските въздухоплавателни средства и съоръжения на територията на Народна република България, независимо от това на кого принадлежат и кой ги стопанисва, при което не е съществувало изключително право върху самите наземни съоръжения. Режимът е променен със ЗИДЗГВ /ДВ, бр. 85 от 24.07.1998 г., в сила от 01.01.1999 г. /, когато е изменена разпоредбата на чл. 8 и приета новата разпоредба на чл. 43 а, ал. 1, според която, гражданските летища за обществено ползване са публична държавна собственост. Този режим е действал до приемането на ЗИДЗГВ /ДВ, бр. 66 от 25.07.2008 г., в сила от 25.07.2008 г. /, с който разпоредбата на чл. 43 а, ал. 2, предвиждаща, че гражданските летища за обществено ползване са публична държавна собственост, е отменена. Видно е при тази нормативна уредба, че към момента на преобразуване през 1991 г. на държавната фирма "Летище Пловдив" в еднолично търговско дружество с държавно имущество "Летище Пловдив" ЕООД и към момента на апортиране през 1995 г. на имуществото му в капитала на новоучреденото "Летище Пловдив" АД процесният перон не е имал статут на публична държавна собственост, поради което и от тази гледна точка не е съществувало нормативно ограничение за разпореждане с него в полза на ответника.

По основанията за допускане на касационно обжалване:

Съществуването на публична собственост е обявено с чл. 17, ал. 2 от Конституцията на Република България от 1991 г., като в чл. 18, ал. 1-3 на Конституцията са посочени обектите, които са изключителна държавна собственост. Тълкуване на тези конституционни норми е дадено от Конституционния съд на Република България с решение № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г., което тълкуване е потвърдено с решение № 2 от 06.02.1996 г. по к. д. № 26/95 г. В тези решения Конституционният съд извежда основните критерии, по които публичната собственост се различава от частната: по субекти /упражняващи властнически правомощия, поради което носител на публичната собственост е само държавата или община/ и по вида и предназначението на вещта /за служи на обществени интереси, които не се удовлетворяват от собствеността на гражданите и юридическите лица. Дадено е и тълкуване, че освен обектите по чл. 18, ал. 1 от Конституцията държавата може да има и други вещи като своя публична собственост, но определянето на тази друга публична собственост на държавата, може да стане само със закон.

Практиката на ВКС /израз, на която е например решение № 142 от 6.01.2015 г. на ВКС по гр. д. № 3121/2014 г., II г. о. /, възприемайки посочените от Конституционния съд критерий е дала тълкуване, че публичната собственост се упражнява в обществен интерес и предполага властнически правомощия, като разграничението на държавната собственост на публична и частна се детайлизира с влизане в сила на Закона за държавната собственост през 1996 г., а дотогава като критерии за определяне на държавната

собственост като публична са служили качеството на субекта, упражняващ правото на държавна собственост върху предоставеното му имущество и предназначението на обекта. Това тълкуване е дадено при спорове в основата, на които стои преценката дали конкретно имущество държавна собственост е преминало в собственост на община с приемането на ЗМСМА /с оглед предназначението на имота или допустимостта на разпореждане с него от общината/, както и дали са били налице предпоставките на някои от реституционните фактически състави за възстановяване правото на собственост /основано на решение № 4 от 11.03.1998 г. по к. д. № 16/1997 г. на Конституционния съд, т. 8 В и т. 9, че реституцията на публичната собственост е забранено от ЗВСОНИ/.

Същевременно в практиката на ВКС /израз, на която е например решение № 208 от 30.11.2011 г. на ВКС по т. д. № 1159/2010 г., II т. о. / е дадено тълкуване, че обявяването на имоти, включени от държавата в капитала на търговско дружество, за публична държавна собственост с Решение на Министерски съвет, няма пряко отчуждително действие и не води до тяхното одържавяване предвид обстоятелството, че към този момент имотите са собственост на едноличното търговско дружество, а не на Държавата, притежаваща еднолично само капитала на дружеството.

В практиката на ВКС липсва тълкуване дали имущество, което отговаря на критериите, изведени в решение № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г., но не е посочено в чл. 18, ал. 1 от Конституцията, става собственост на еднолично търговско дружество с държавно имущество при преобразуването на държавната фирма, на която е било предоставено, осъществено преди приемане на закон, с който имуществото се обявява за публична държавна собственост /в случая с приемането на чл. 43 а от Закона за гражданското въздухоплаване, ДВ бр. 85 от 1998 г. /

Принципът на правна сигурност и законоустановеност на придобивните способности изисква на въпроса да се даде положителен отговор. Нормативната уредба – ЗОЕТДДИ, ДВ бл. 55/1991 г., впоследствие ЗППДОБП-отм., ДВ бр. 38/1992 г. – уреждат преобразуването на държавните предприятия в еднолични търговски дружества с държавно имущество, но първоначално законът не урежда вещноправните последици от преобразуването. За първи път тези последици са регламентирани с ПМС № 201 от 25.10.1993 г. за прехвърляне на вещни права върху недвижими имоти при образуването, преобразуването и приватизирането на държавни предприятия, като впоследствие една от уредените с него хипотези на раздържавяване е възпроизведена в чл. 17 а ЗППДОБП (отм.); Същевременно тълкуването на Конституцията, дадено от Конституционния съд в решение № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г., което тълкуване е потвърдено с решение № 2 от 06.02.1996 г. по к. д. № 26/95 г. изисква режима на обектите на държавната и общинската публична собственост, която е извън обсега на действие на чл. 18 от Конституцията, да се определи със закон, какъвто е предвиден да бъде издаден в чл. 17, ал. 4 от Конституцията. На основание чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията, тълкуванията на Конституционния съд са задължителни. Следователно когато на държавно предприятие е предоставено имущество извън посоченото в чл. 18 от Конституцията, то при преобразуване на това държавно предприятие в еднолично търговско дружество с държавно имущество, осъществено преди приемането на закон, с който имуществото се обявява за публична държавна собственост, държавата губи собствеността върху това имущество и същото става собственост на новообразуваното търговско дружество с държавно имущество, дори и с оглед критериите, изведени в решение № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г. на Конституционния съд да притежава характеристиките на публична собственост. След като едноличното търговско дружество с държавно имущество е придобило собствеността, то може да се разпорежда с нея по предвидения в закона ред, включително и да прави апорт в друго търговско дружество.

В случая към момента на влизане в сила на Конституцията на Република България, предоставеното на ДФ "Летище Пловдив" имущество, е притежавало характеристиките на

публична собственост според критериите на решение № 19 от 21.12.1993 г. по к. д. № 11/93 г. на Конституционния съд /било е обявено за резервно на СО БГА "Балкан" и "Аерофлот" още през 1982 г. /. Към момента на преобразуването на ДФ в еднолично дружество с ограничена отговорност с държавно имущество /1.11.1991 г. / на основание чл. 1, ал. 1 ЗОЕТДДИ, липсва закон, който да урежда статута на предоставеното за стопанисване и управление на държавната фирма имущество като публична собственост. Следователно с факта на преобразуването това имущество е станало собственост на "Летище Пловдив" ЕООД. Към момента, в който това дружество с държавно имущество извършва учредителния апорт в "Летище Пловдив" АД /13.01.1995 г. / е било собственик на апортираното имущество, доколкото не е бил приет закон, който да го обявява за публична собственост и не са били предприети действия за изваждане на това имущество от капитала на едноличното търговско дружество. Държавата е била наясно с последиците от преобразуването на държавна фирма в еднолично търговско дружество с държавно имущество, респективно с последиците на извършения в конкретния случай апорт на недвижимото имущество на "Летище Пловдив" ЕООД в капитала на "Летище Пловдив" АД и затова в програмата си за приватизация от 1995 г. държавния капитал от "Летище Пловдив" АД е включен в приложение 3 на инфраструктурните транспортни предприятия при приватизацията, на които ще се запази решаващото държавно участие, а в програмата за приватизация за 1996 г. и 1997 г. е бил включен в приложението на предприятията, чието приватизиране не се разрешава, а с приемането на новия чл. 43 а с измененията на Закона за гражданското въздухоплаване, ДВ бр. 85/1998 г., с който гражданските летища за обществено ползване са обявени за публична държавна собственост, изрично в § 90 от ПЗР ЗИД ЗГВ е предвидено, летищата, обявени за публична държавна собственост, да се извадят от имуществото на търговските дружества с държавно имущество от влизане в сила на закона чрез намаляване на капитала и да се ползват по реда на Закона за концесиите. Имуществото, което държавата е обявила за публична държавна собственост, но към този момент е било собственост на частноправен субект /освен еднолично търговско дружество с държавно имущество/ е следвало да бъде отчуждено по реда на ЗДС, а безспорно подобно отчуждаване не е извършено.

По изложените съображения следва, че макар и очевидно юридически неточно аргументиран /с отмяната на чл. 43 а, ал. 2 ЗГВ, предвиждащ, че гражданските летища за обществено ползване са публична държавна собственост, ДВ бр. 66/2008 г./, изводът на въззивния съд, че с оглед фактите по настоящото дело, процесният перон не е публична държавна собственост, по същество е правилен.

По основателността на касационната жалба:

Неоснователен е довода на държавата за необоснованост на извода на съда, че изградения през 1982 г. и съществуващ към 1990 г. перон с площ 61752 кв. м. е бил предоставен за стопанисване и управление на ДФ "Летище Пловдив" и е преминал в капитала ѝ с преобразуването ѝ в "Летище Пловдив" ЕООД през 1991 г. По делото е установено, че летище Пловдив към момента на построяването си е било стопанисвано и управлявано от СО БГА "Балкан" и МО /акт за състоянието на основните характеристики на летище Пловдив/Крумово от 15.12.1982 г. /. С прекратяването на СО БГА "Балкан" през 1990 г. правата, задълженията ѝ и стопанисването от нея имущество на летище Пловдив е преминало към новосъздадената ДФ "Летище Пловдив". Че тези права са включвали и съществувалия към този момент перон се установява с факта на осчетоводяването му в капитала на "Летище Пловдив" ЕООД, в което дружество през 1991 г. е преобразувана държавната фирма и от липсата на каквито и да било доказателства друго държавно учреждение или фирма да го е стопанисвала и управлявала /като тежестта на доказване на последното обстоятелство е на държавата/. При тези факти и съобразявайки се с изяснения точен смисъл на закона в т. 2 Г от Тълкувателно решение № 4 от 14.03.2016 г. по т. д. № 4/2014 г. на ОСГК на ВКС, че доказването, че имуществото е предоставено за

стопанисване и управление на определено държавно предприятие, може да бъде извършено и с косвени доказателства, въззивният съд е направил обосновани фактически изводи при спазване на процесуалните правила и правилно е приложил материалния закон, мотивирайки, че перонът е преминал в капитала на "Летище Пловдив" ЕООД при липса на доказателства да е бил изключен с акта на преобразуване на държавната фирма.

Неоснователни са и доводите, че перона /към този момент с площ от 61752 кв. м./ не е апортиран в капитала на "Летище Пловдив" АД, тъй като не е посочен в приложение 1, неразделна част от устава на акционерното дружество, съдържащ списък с дълготрайните материални активи. Въззивният съд, отчитайки установените по делото факти – че волята на принципала на държавното дружество с ограничена отговорност е да се извърши апорт на цялото му имущество /а с оглед изложеното по-горе перонът е бил част от това имущество/, че перонът е включен в общата цена на дълготрайните материални активи на "Летище Пловдив" ЕООД в размер на 63950 хил. лева, на която сума е увеличен и капитала на дружеството и каквато е стойността и на учредителния апорт – обосновано е направил извод, че и съществуващият към 1995 г. перон е част от извършената апортна вноска, поради което е придобит от "Летище Пловдив" АД.

Обстоятелството, че не са запазени счетоводните баланси към 1990 г. на СО БГА "Балкан" и към 1991 г. при преобразуване на държавната фирма в ЕООД, не е пречка да се направи извод, че съществуващия към този момент перон е бил включен в капитала на "Летище Пловдив" ЕООД, тъй като от една страна не е задължение на ответното акционерно дружество да съхранява тези документи /а на държавата, която е била собственик на имуществото и се е разпореждала с него, а ако както твърди, че не се е разпореждала, следва да може да установи кой е осъществявал стопанисването и управлението му до момента, в който перонът, заедно с цялото летище е обявен за публична държавна собственост/, а от друга страна, тези обстоятелства могат да бъдат установени и с косвени доказателствени средства. Неотнормено е и дали са били редовно водени счетоводните книги на държавното дружество, тъй като съгласно чл. 182 ГПК счетоводните записвания, независимо дали счетоводството е редовно водено или не, се преценяват с оглед на всички доказателства по делото, а именно така е процедирал апелативният съд.

С оглед изложеното въззивното решение в частта, с която предявения отрицателен установителен иск е бил отхвърлен за перона, изграден през 1982 г. с площ 61752 кв. м. и означен на скица-приложение 4 към експертизата на вещото лице В. Г. /неразделна част от решението/ между буквите А, Б, К, И, Л, А и изчертан със син контур, е правилно и следва да бъде оставено в сила.

Основателни са доводите на държавата относно извода на въззивния съд, че построения през 1982 г. перон от 61752 кв. м. и построените допълнително през 2009 г. при реконструкцията и разширението 47420 кв. м. съставляват единно съоръжение, поради което и новопостроеното се присъединява към съществуващия перон и е придобито от ответното дружество на основание чл. 97 ЗС. Този извод се основава на експертното заключение, че макар старата и новата част на перона да се различават визуално, те не са разделени физически на място за отделно ползване, поради което съдът е приел, че старата и новата част на перона не съставляват функциониращи и използвани самостоятелно съоръжения, а към съществуващия перон е присъединена чрез осъществяването от държавата разширение част по начин, че е увеличен неговия обем и двете формират единно съоръжение. Съдът не е обсъдил експертното заключение съобразно изискванията на чл. 202 ГПК. Безспорно е, че строителството при разширението и реконструкцията на перона от 2009 г. е извършено върху държавна земя. Преценката дали спрямо новопостроената част от перона ще се приложи чл. 92 или чл. 97 ЗС зависи от това дали същата съставлява самостоятелен обект на вещни права, т. е. спрямо предназначението на новопостроената част дали до същата има самостоятелен достъп на въздухоплавателни

средства и на необходимата обслужваща техника за натоварване и разтоварване на пътници, поща или товари, зареждане с гориво, паркиране или техническо обслужване, без да се преминава през построения през 1982 г. перон. Ако такъв достъп е възможен обстоятелството, че двете части не са разграничени физически се явява ирелевантно, тъй като границите на вещните права следват от осъществено придобивно основание, а не от това дали са материализирани на място. Ако новопостроената част на перона може да се използва самостоятелно с оглед предназначението на това летищно съоръжение, то се касае до самостоятелен обект на вещни права и спрямо него ще се приложи чл. 92 ЗС. Само ако липсва осигурена възможност за самостоятелен достъп и ползване на новопостроеното по предназначение без да се преминава през съоръжението, построено през 1982 г., ще се приложи чл. 97 ЗС. Въззивният съд не е съобразил, че изследването на тези обстоятелства не е било включено в задачата на съдебно-техническата експертиза, изпълнена от вещното лице инж. Л. С. /на чието заключение е основал извода си/, нито в задачата на експертизата на вещното лице В. Г., който е изготвил комбинирани скици /послужили за индивидуализация на обекта на спора в съдебното решение/, от които е видно, че от пистата за кацане и излитане е налице връзка както с перона, построен през 1982 г., така и с частта, построена през 2009 г., но не е изяснено дали пътеките за рулиране позволяват самостоятелно ползване на старата и новата част от перона.

С оглед изложеното изводът на въззивния съд, че "Летище Пловдив" АД е собственик на основание чл. 97 ЗС е необоснован и е направен при допуснато съществено нарушение на съдопроизводствените правила. Въззивното решение в частта, с която отрицателният установителен иск е отхвърлен за частта от перона, построена през 2009 г., означена на скица-приложение 4 към експертизата на вещното лице В. Г. /неразделна част от решението/ между буквите Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Б, изчертана с кафяв цвят, следва да бъде отменено като неправилно. Делото следва да се върне в тази част за ново разглеждане от Апелативен съд-Пловдив, който след изслушване на експертиза дали построената през 2009 г. част от перона може да се ползва самостоятелно по предназначение с оглед наличието или липсата достъп на въздухоплавателни средства и на необходимата обслужваща техника за натоварване и разтоварване на пътници, поща или товари, зареждане с гориво, паркиране или техническо обслужване, без да се преминава през построения през 1982 г. перон, да формира извод дали се касае до самостоятелен обект на вещни права придобит на основание чл. 92 ЗС или до присъединяване на несамостоятелен обект на основание чл. 97 ЗС.

4. Когато не отговарят на правните изисквания за обект на правото на собственост или ограничени вещни права е налице правна невъзможност вещта да е обект на вещни права. Когато вещта физически е в състояние, което не отговаря на минималните изисквания за вещь тя не може да е обект на правото на собственост. Ако се касае за сграда, евентуално за нея остава правото на строеж, ако то е отделено като ограничено вещно право от правото на собственост.

Чл. 19, ал. 4 ЗУТ

Чл. 40 ЗУТ

Чл. 195 ЗУТ

Чл. 30, ал. 3 ЗС

Решение № 90 от 2.10.2020 г. на ВКС по гр. д. № 4184/2019 г., I г. о., докладчик съдията Бонка Дечева

С определение № 173 от 13.04.2020 г. по настоящото дело е допуснато касационно

обжалване на въззивно решение № 5514 от 18.07.2019 г. по гр. д. № 15655/2018 г. на Софийски градски съд по касационна жалба, подадена от И. К. С.

С въззивното решение касаторката е осъдена да плати на А. Г. М. за уравниение на дела му от разпределените по чл. 292 ГПК /отм./ недвижими имоти, сумата 4978, 30 лв., съставляваща стойността на неговия дял от допуснатата до делба сграда, находящата се в разпределения на нея парцел.

В касационната жалба се прави оплакване за неправилност на решението поради неправилно приложение на процесуалните правила, уреждащи извършването на делбата чрез разпределение на делбените имоти и уравниенето на дяловете и конкретно това, че не е съобразено състоянието на сградата, която е полусрутена и негодна за използване по предназначение. Навежда се и оплакване за необоснованост поради несъобразяване със заключението на приетата СТЕ за състоянието на сградата.

Ответникът по касация оспорва касационната жалба, тъй като вилната сграда е допусната до делба, а във втората фаза касаторката не е представила доказателства, че сградата е съборена, или, че е направила разходи за събарянето ѝ.

Върховен касационен съд, първо гр. о., като обсъди заявените в касационната жалба основания и данните по делото, приема следното:

По основанията за допускане до касация:

Касационно обжалване е допуснато на основание чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК по въпроса: може ли вече погинала вещ или погинала такава по време на течението на съдебния спор да бъде обект на съдебна делба между страните и да подлежи на разпределение между съделителите.

Целта на делбеното производство и конкретно на фазата по извършване на делбата е да прекрати съсобствеността върху съсобствените вещи така, че по възможност всеки от съделителите да получи реален дял в индивидуална собственост. Правото на собственост е сложно абсолютно имуществено право, което включва за собственика правомощията да се владее конкретна вещ, да се ползва тя и собственика да се разпорежда с нея. Това предполага вещта да е годна за реализиране на тези правомощия. Затова в нормативните актове често се съдържат изисквания, за да се счита определена вещ годен обект на правото на собственост – чл. 40 ЗУТ за жилище, чл. 19, ал. 4 ЗУТ за минималната площ на УПИ и т. н. Статутът на една вещ като недвижим имот се определя въз основа на закона и характеристиките на вещта. Така вещите може да са правно или физически невъзможен обект на вещни права. Когато не отговарят на правните изисквания за обект на правото на собственост или ограничени вещни права е налице правна невъзможност вещта да е обект на вещни права. Когато вещта физически е в състояние, което не отговаря на минималните изисквания за вещ тя не може да е обект на правото на собственост. Ако се касае за сграда, евентуално за нея остава правото на строеж, ако то е отделено като ограничено вещно право от правото на собственост.

При извършване на делбата следва да се разпределят годни обекти на правото на собственост. Изискването на закона е съдът да извърши делбата при реални пазарни цени на имотите с оглед справедливо разпределение на делбените имоти. Затова следва да се съобразява състоянието, в което е делбената вещ към момента на извършване на делбата. Когато тя е погинала след допускането на делбата или е в такова физическо състояние, че е невъзможно използването ѝ, а запазването ѝ е опасно поради самосрутване, това състояние следва да се съобрази от съда във фазата по извършване на делбата. Присъждането на суми за уравниение на дяловете не е формално, а цели изравняване на действително получени стойности на дяловете на съделителите. Рискът от погиване на вещта, респективно от намаляване на стойността ѝ е за собственика ѝ, т. е. за всички съсобственици и не може да се понася само от този, който ще получи негодната вещ в дял. Затова в такъв случай този, в чийто дял при разпределението попада такава сграда, не следва да бъде осъден да заплаща уравниенето дела на другия съсобственик. Противното

би довело до неоснователно обогатяване, което е нежелано състояние в правото и води до други имуществени права за преодоляването му. Това разбиране е залегнало и в р. II т. 7 от ПП-6-74 г., според което незаконните строежи не се оценяват и не се заплащат ако подлежат на премахване и собствениците не са съгласни да ги запазят.

По касационната жалба:

С решение от 04.08.2008 г. по гр. д. № 6263/1997 г., влязло в сила на 30.05.2011 г. е допусната делба на п..... кв.... по плана на Б., идентичен с УПИ....., кв.... с площ 959 кв. м., ведно с построената в него вилна сграда с площ 104, 46 кв. м. между И. К. С. с квота 3893, 75/8404 ид. ч. и А. Г. М. с квота 4519, 25/8404 ид. ч. Със заповед № 1256/06.06.2015 г. допуснатото до делба дворно място се разделя на два УПИ –..... с площ 517 кв. м. – незастроен и УПИ.... с площ 446 кв. м., в който е построена вилната сграда. Дватама съделители не спорят относно начина на извършване на делбата по способа по чл. 292 ГПК /отм./, не спорят и относно начина на разпределение на двата имота. Дворното място е разделено така, че площта на всеки от двата новообразувани УПИ съответства по стойност на квотата на съделителя. Основният спор между тях е дали следва да се присъди сума за уравнение на дяловете, като в дела на касаторката се включи вилната сграда. СТЕ е установила, че тя е строена 1937 г. и е в лошо физическо състояние. В такова състояние е била още през 2012 г., когато вещото лице е посетило имота, за да изготви първата СТЕ във втората фаза. Делото е било в архив в периода от 05.02.2014 г. до 19.07.2016 г. В заключението от 04. 01.. 2017 г., вещото лице е посочило, че състоянието на сградата е още по-лошо и го е отразило така: входните врати на етажа и мазето липсват, вътрешната и външната дограма на етажите и мазето също липсва или е деформирана, изгнила и негодна за използване. Външните стълби и терасата към етажа са открити от сградата, напукани и пропаднали. Открити и напукани са и железобетонните пояси на сградата от към западния ъгъл. Вътре в сградата всичко е разбито, липсват мебели, разбити са В и К и ел. мрежите. Пропаднали са или са увредени подовите на стаите. На много места са провиснали и пропаднали части на покрива и таваните. Има много пукнатини, пропадания, мазилката е опадала както от вън, така и от вътре. Стълбите до тавана са срутени. Улиците са съборени по терена. Тротоарите са разбити. Сградата не е рухнала само благодарение на околоръстните железобетонни пояси, обримчили тухлените зидове. От сградата може да използват само част от зидовете на етажа и сутерена, основите, част от мазилката и евентуално външните ел. и В. и К. Във вида, в който сградата съществува в момента, същата е самосрутваща се, опасна е и не е възможно да се ползва. Въпреки това, вещото лице е определило цената ѝ след приспадане на овехтяването 9322 лв. В съдебно заседание при приемане на заключението, вещото лице е посочило, че вилната сграда е абсолютно неизползваема и негодна за живеене.

РС, мотивирайки се с констатираното от вещото лице състояние на вилната сграда, е приел, че за нея, касаторката не следва да заплаща уравнение на ищеца.

Въззивната инстанция е приела, че сградата е оценена в състоянието, което е била, като е съобразено овехтяването, оценката е относително адекватна и съделителката С. следва да плати за уравнение дела на съделителя М. сумата 4978, 30 лв.

Предвид отговора на поставеният въпрос и установеното от СТЕ състояние на сградата към момента на извършване на делбата, като негодна за обитаване и опасна, подлежаща на премахване, жалбоподателката неправилно е осъдена да плати суми за уравнение дела на другия съделител от нея. Реално касаторката не получава дял от нея, като обект на правото на собственост с присъщите на това право три правомощия – да ползва веща, да я владее и да се разпорежда с нея, поради което не следва да заплаща за уравнение дела на другия съделител. Рискът от погиване на съсобствената вещ е за всички съсобствениците и всеки от тях следва да понесе последиците от това, че вещта не е поддържана, от овехтяването и влошаването на състоянието ѝ до степен да е негодна за обитаване. За да се направи този извод не е необходимо да се представя документ от

общината, че е предписано премахване. Делбеният съд е длъжен да съобрази действителното състояние на делбения имот при прекратяване на съсобствеността и уравнение на дяловете. Правомощията на кмета на общината по чл. 195 ЗУТ са възможност при бездействие на собствениците, но тя не изключва инициативата на всички съсобственици да предприемат действия за събарянето на негодна за обитаване и възстановяване сграда. До прекратяване на делбата както ползите така и тежестите са за всички съсобственици съразмерно на дела им – чл. 30, ал. 3 ЗС. Затова е несъстоятелно разбирането на ответника по касация, че за да не бъде осъдена за уравнение на дяля му, жалбоподателката следва да докаже, че е реализирала разходи по събаряне на сградата и разчистването на остатъците от нея. До влизане в сила на решението за извършване на делбата, сградата все още съсобствена и разходите за събарянето ѝ са за всички. Жалбоподателката придобива собствеността върху нея в състоянието в което е едва с влизане в сила на решението за извършване на делбата, от който момент разходите за събарянето ѝ са за нейна сметка.

По изложените съображения, решението на въззивната инстанция, с което съделителката С. е осъдена да плати за уравнение дела на съделителя М. от допуснатата до делба вилна сграда сумата 4978, 30 лв. е неправилно и следва да се отмени, а по същество, по изложените съображения, настоящата инстанция не присъжда суми за уравнение на дяловете. Разделените два урегулирани поземлени имота съответстват на стойността на дяловете на съделителите и те не си дължат суми за уравнение на дяловете. В частта, в която С. е осъдена да заплати на А. М. деловодни разноски в размер на 100 лв. за въззивна инстанция, предвид резултата от спора, решението също следва да се отмени.

5. Искът по чл. 54, ал. 2 ЗКИР може да бъде предявен само от част от съсобствениците на имота, като постановеното решение ще ползва и останалите по начина, по който същите биха се ползвали и от акта по чл. 54, ал. 1 ЗКИР при липса на спор за материално право.

Чл. 54, ал. 2 ЗКИР

Решение № 73 от 6.10.2020 г. на ВКС по гр. д. № 3789/2019 г., I г. о., докладчик съдията Светлана Калинова

Допуснато е касационно обжалване по въпроса необходими другари ли са съсобствениците на недвижим имот в производство по чл. 54, ал. 2 ЗКИР /стар чл. 53, ал. 3 ЗКИР/ и допустимо ли е да се предявява установителен иск за собственост с твърдения за наличие на грешка или непълнота в кадастралната карта, респ. установителен иск за собственост, съединен с иск по чл. 54, ал. 2 ЗКИР /стар чл. 53, ал. 3 ЗКИР/ само от един от съсобствениците.

По въпроса, по който е допуснато касационно обжалване, настоящият състав на Първо ГО на ГК на ВКС приема следното:

Предявяването на установителен иск за собственост за признаване на права върху идеална част от недвижим имот с твърдения за наличие на грешка или непълнота в кадастралната карта, респ. предявяването на установителен иск, съединен с иск по чл. 54, ал. 2 ЗКИР само от един от съсобствениците на недвижим имот, е допустимо. Правото на собственост на предявилния иска съсобственик следва в подобна хипотеза да бъде признато само в установения по делото негов обем. Ако при това съдът установи, че при насянето на имота в кадастралната карта е допусната грешка по смисъла на § 1, т. 16 ДР ЗКИР, респ. имотът не е нанесен в кадастралната карта като самостоятелен обект, следва да постанови диспозитив за отстраняване на грешката по отношение на целия имот, а не по

отношение само на идеална част от него, доколкото последното е и правно невъзможно. Искът по чл. 54, ал. 2 ЗКИР може да бъде предявен само от част от съсобствениците на имота, като постановеното решение ще ползва и останалите по начина, по който същите биха се ползвали и от акта по чл. 54, ал. 1 ЗКИР при липса на спор за материално право. Другарството би могло да бъде необходимо с оглед естеството на спора за материално право, но не е задължително.

Съгласно § 1, т. 16 от Допълнителните разпоредби на ЗУТ, "непълноти или грешки" са несъответствия в границите и очертанията на недвижимите имоти в кадастралната карта за урбанизирана територия спрямо действителното им състояние. Непълнотата или грешката се допълва или поправя от службите по геодезия, картография и кадастър по реда на чл. 54, ал. 1 ЗКИР въз основа на писмени доказателства и проект за изменение на кадастралната карта и кадастралния регистър на недвижимите имоти, като искането може да бъде подадено от всяко едно от заинтересованите лица, т. е. от всяко лице, посочено в регистъра към одобрената кадастрална карта като носител на вещни права върху имота, вкл. един от съсобствениците. Когато грешката или непълнотата е свързана със спор за материално право, тя се отстранява след решаването на спора по съдебен ред /чл. 54, ал. 2 ЗКИР/. Съдът следва първо да се произнесе по въпроса кому принадлежи правото на собственост върху погрешно нанесената част, като отрази тази своя констатация на изготвена от вещо лице скица чрез нейното приподписване, което именно ще послужи като основание за отстраняване на грешката в кадастралната карта. Всяко заинтересовано лице, което може да иска отстраняване на грешката по реда на чл. 54, ал. 1 ЗКИР следователно може да иска отстраняването и по реда на чл. 54, ал. 2 ЗКИР, като предяви иск с цел разрешаване на съществуващия спор за материално право, защитавайки по този начин своя правен интерес.

Както ОСГК на ВКС приема в мотивите към т. 4 на ТР № 8/2014 от 23.02.2016 г., искът по чл. 53, ал. 2, изр. 2 ЗКИР /първоначална редакция/, идентичен с иска по чл. 54, ал. 2 ЗКИР /ДВ, бр. 49 от 2014 г. /, цели да установи безспорно пространствения обхват на правото на собственост с оглед правилното му отразяване в кадастралната карта. При произнасянето по предявен иск за собственост съдът следва да вземе предвид всички факти, настъпили до приключване на съдебното дирене в инстанцията по същество, които пораждат, изменят или прекратяват правото на собственост. Заснемането на имотите в кадастралната карта не според границите на правото на собственост няма за последица промени в правото на собственост. При уважен иск за собственост на недвижим имот, в диспозитива на съдебния акт следва да се установи правото на собственост, а когато правният интерес за предявяване на иска произтича от допусната в кадастралната карта непълнота или грешка - да се посочи и в какво се състои същата. Съдебното решение, придружено от скица - проект, ще бъде основание за изменение на кадастралната карта от органите по кадастъра, както и за записване в кадастралния регистър на действителния собственик по реда на чл. 54, ал. 4 ЗКИР.

По отношение на пространствения обхват на правото на собственост върху недвижим имот съдът се произнася, като има предвид неговите граници и местоположение и тази констатация касае неговата индивидуализация, независимо от обстоятелството дали имотът се притежава в индивидуална собственост или принадлежи в съсобственост на няколко лица. Констатацията досежно пространствените предели на правото в подобна хипотеза не би могла да бъде различна спрямо отделните съсобственици, ако техните права върху имота са съдебно установени и признати. Поради това в диспозитива на решението по предявен по реда на чл. 54, ал. 2 ЗКИР иск съдът следва да посочи в какво се състои грешката в отразените в кадастралната карта пространствени предели на имота, възприемайки го като самостоятелен обект на право на собственост, а не като идеална част от такъв обект. Предметът на делото по иск за собственост и иск за установяване наличието на непълнота или грешка в одобрена

кадастрална карта е идентичен по отношение на обема от права върху имота /мотиви към т. 5 на ТР № 8/2014 г. от 23.02.2016 г. на ОСГК на ВКС/ и по отношение на пространствените предели на правото, но във всички случаи описанието на имота чрез посочване в какво се състои грешката при неговото нанасяне в кадастралната карта /посочване на точната граница на имота/ в диспозитива на решението не може да бъде ограничено само по отношение на идеална част от него.

Както е посочено в мотивите към т. 5 от същото тълкувателно решение, грешното заснемане в кадастралната карта на границите на един недвижим имот не води до промяна на правото на собственост върху грешно заснетата част от имота, защото кадастралната карта няма вещно-прехвърлително действие. Искът по чл. 53, ал. 2, изр. 2 ЗКИР /първоначална редакция/, нов чл. 54, ал. 2 ЗКИР, не е обуславящ по отношение на отделно предявения иск за собственост на същия имот. Тъй като предметът на делата в установителната им част е идентичен, искът по чл. 53, ал. 2, изр. 2 ЗКИР /първоначална редакция/, нов чл. 54, ал. 2 ЗКИР, се поглъща от иска за собственост. И в този смисъл, след като е допустим установителен иск за признаване право на собственост върху идеална част от имот, то такъв иск ще бъде допустим и при твърдения за наличие на грешка при нанасянето на имота в действащата кадастрална карта.

Върховният касационен съд, като обсъди доводите на страните във връзка с изложените касационни основания и като извърши проверка на обжалваното решение по реда на чл. 290, ал. 1 и чл. 293 ГПК, приема следното:

Л. Н. К. и И. Н. Д. са сезирали съда с искане на основание чл. 124, ал. 1 ГПК вр. чл. 53, ал. 3 ЗКИР /сега чл. 54, ал. 2 ЗКИР/ да бъде признато за установено по отношение на [община], че са собственици на полска култура от 7. 229 дка, осма категория, местност В., имот №..... по картата на землището на [населено място], ЕКАТТЕ 10450, отразен графично съобразно скица №Ф02449/07.09.2006 г., издадена от ОСЗГ-В., като при одобряване на кадастралния план на [населено място] е допусната грешка, изразяваща се в това, че западната регулационна линия на имот №..... е погрешно заснета, а именно: частта от имота, отбелязана с букви ABCDEF на приложената комбинирана скица, приложена към исковата молба, е неправилно премахната/отнета от имота за сметка на частта, отбелязана с букви GHDKLMNO в комбинираната скица, която е неправилно прибавена към имота, съответно в западната и източната част на същия, при съседни: на неправилно премахнатата част имоти №№....., [ЕИК],....., а на неправилно придадената част: [ЕИК], [ЕИК], [ЕИК],.....

С уточнение вх. № 2505/13.07.2018 г. предявилите иска лица са заявили, че грешката следва да бъде поправена като в рамките на възстановения на наследниците на М. И. М. имот №..... бъдат включени двата новообразувани и отделени от него имота, а именно №..... с площ от 0. 999 дка и №..... с площ от 0. 200 дка, които са с форма на неправилни четириъгълници и от всички страни граничат с имот.....

Поддържат, че са наследници на М. И. М. и в това им качество имотът е възстановен с решение №..... от 23.03.2001 г. на ОСЗГ-В., като през 2006 г. имотът е нанесен по реда на чл. 18д, ал. 4 ППЗСПЗЗ, за което е издадена скица Ф02449/07.09.2006 г. от ОСЗГ-В.. Впоследствие били извършени корекции на графиката на имота с изместване на западната граница на изток. Съседните имоти №..... и..... са нанесени като остатъчен фонд, собственост на общината по чл. 19 ЗСПЗЗ, което според предявилите иска лица обуславя пасивната процесуална легитимация на ответника.

В подадения по реда на чл. 131 ГПК отговор [община] е изразила становище, че така предявените иски са недопустими, тъй като с влязло в сила съдебно решение по в. гр. д. № 269/2013 г. на ОС - Пазарджик предявеният от Л. Н. К. и И. Н. Д. против [община] иск за признаване право на собственост върху поземлени имоти №№.....,..... и..... е отхвърлен. Според общината предявените иски са и неоснователни.

Неправилно при така очертаните предели на правния спор въззивният съд е приел,

че по твърденията на Л. Н. К. и И. Н. Д. за допуснатата грешка при нанасянето на имота в действащата карта на землището може да се произнесе, признавайки ги за основателни, само до обема на притежаваните от тях вещни права. Както беше посочено по-горе в дадения от настоящия състав отговор на съществения за настоящия правен спор въпрос, в подобна хипотеза, ако съдът приеме за основателен предявеният от съсобствениците положителен установителен иск, и ако е установено, че при нанасянето на имота в действащата карта на землището е допуснатата грешка, в диспозитива на решението по предявен по реда на чл. 54, ал. 2 ЗКИР иск съдът следва да посочи в какво се състои грешката в отразените в картата пространствени предели на имота, възприемайки го като самостоятелен обект на право на собственост, а не като идеална част от такъв обект.

В настоящия случай от фактическа страна по делото е установено следното:

Предявилите иска лица са част от наследниците на общия наследодател М. И. М., починал на 26.04.1913 г. в [населено място] и са деца на неговата дъщеря Е. И. Д., починала на 10.09.1989 г. Наследници на общия наследодател са и лицата М. Б. З. и Е. Б. М. -М., които са деца на Б. М. М., син на общия наследодател, починал на 03.08.1994 г.

По преписка на ПК-В. и съдържащите се в нея документи се установява, че са подадени заявления за възстановяване на право на собственост на земеделски земи по реда на ЗСПЗЗ от наследници на М. И. М., като с решение № 1939 от 18.08.1992 г., т. 3 е признато и възстановено право на собственост в съществуващи /възстановими/ стари реални граници на имот – нива от 7. 2 дка в м. "В. ", заявен с пореден номер 5 в заявлението и установен с данъчен регистър, като в това решение няма посочени граници на възстановената собственост.

С решение № 1839/23.03.2001 г. по чл. 18ж, ал. 1 ППЗСПЗЗ на ОСЗ-В. на наследници на М. И. М. е възстановено правото на собственост върху имот – полска култура от 7. 229 дка, 8 категория в м. "В. ", съставляваща имот №..... по картата на землището, при граници: им. №..... -вътрешна река на МОСВ; имот №..... -друга селскостопанска територия-земи по чл. 19 ЗСПЗЗ; им. №..... -горско стоп. тер. на Д. -Д. "А. "; им. №..... -полски път на [община]; им. №..... -друга селскостопанска територия на Б. Д.. Като неразделна част от решението е издадена и заверена скица на имота, а на представеното копие от решението е отбелязано, че то е влязло в сила. Копие от решението се съдържа и в представената от ответника преписка, образувана по заявлението за възстановяване на правото на собственост на наследниците на М., като между двете решения е налице пълна идентичност както по отношение на описанието на границите на имот №....., така и по отношение на състава на ПК, постановил това решение и положените подписи.

Ответникът е представил и друг екземпляр от решение със същия номер 1939/23.03.2001 г., в който е записано, че е снет от база данни на 14.10.2016 г., в който екземпляр обаче е посочен друг състав на ОСЗ-В., а границите на имот №..... вече са идентични с тези, посочени в скицата от 2001 г.

При тези данни правилно въззивният съд е приел, че валидното решение, от което произтичат правата на предявилите иска лица по отношение на реституирания имот е решението, намиращо се в преписката на ОСЗ-В. и представено от ищците по делото, тъй като то се намира в кориците на преписката, по която е издадено, а препис от него е връчен и на заинтересованите страни в рамките на реституционното производство.

По делото спорещите страни са представили няколко различни скици, ведно с историята на отбелязаните на тях имоти, както за изясняване на спора от фактическа страна по делото е назначена и приета техническа експертиза. Според констатациите на вещното лице, съдържащи се в приетата по делото СТЕ, в ОСЗ-В. не се намира оригиналната скица, издадена заедно с решение № 1939/23.03.2001 г. и представляваща неразделна част от него, но според описаните в това решение граници на имот № 143003 същите съвпадат изцяло с границите по скица-проект №Ф02449/07.09.2006 г., издадена от

ЕТ"Б. -91". Границите, посочени за същия имот в скица №Ф00498/08.06.2001 г. се разминават частично с тези по решение № 1939 А, като разминаването се състои в това, че липсва граница с имот №..... -друга селскостопанска територия на Б. Д., а вместо това е отразена граница с имот №..... -използваема ливада на М. М. М., а липсва и граница с полски път.

Според вещото лице имот №..... с граници: от север-река, от изток-имот №..... на М. М. и от юг-горска територия, е бил обособен в картата на землището, приета през 1995 г., с площ от 9. 150 дка и е бил възстановен на наследници на Х. Ч., но впоследствие на 08.06.2001 г. имотът е получил нова регистрация и като собственици са вписани наследници на М. М. на основание решение № 279/02.04.2001 г. на ВКС, постановено по гр. д. № 323/2000 г.

Според експертизата в границите, в които е възстановена на наследниците на М., площта на имот №..... е от 7. 229 дка, което е с 1. 921 дка по-малко от площта на имота по КВС от 1995 г., както и че промяната в границите на имота е от запад, от където е отнета площ от 1. 921 дка. В картата на землището от 1995 г. няма имоти с №№.....,..... и....., като имотите в масива са до....., а тези три имота са обособени върху отнетата площ от имот №..... и са регистрирани през 1998 г.

Въз основа на т. 1, абзац последен от констативно-съобразителната част на допълнителното заключение на СТЕ от историята на имоти с №№.....,..... и..... се установява, че площта и границите на процесния имот №..... са променени през 1998 г., когато тези три имота са били обособени, но няма данни да са съществували преди образуване на ТКЗС.

Установено е също така, че на Д. и П. е била разрешена направата на постоянен гъбарник и е издадено от Х. санитарно разрешително през 1980 г., като с протокол № 76/18.06.1992 г. на комисията по § 4 ЗСПЗЗ е извършена оценка на 200 кв. м. селскостопански имот, за заплащането на който има издадено писмо от 30.08.1993 г. на кмета на [община].

В КВС от 1995 г. липсва нанасяне на имоти с №№.....,..... и....., а е нанесен само имот №....., която е цял и не е разделен на отделни имоти, което сочи, че настъпилите промени в кадастралната карта след одобряването, а и след издаването на решение № 1939/2001 г. не са отразени.

Въз основа на така установената фактическа обстановка въззивният съд е приел, че предявеният по реда на чл. 54, ал. 2 ЗКИР иск е допустим, макар имоти №№.....,.....,..... и..... да са извън регулация, тъй като този ред намира приложение и по отношение на имотите по КВС.

Тази теза на въззивния съд следва да бъде споделена – съгласно чл. 14, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Наредба № 49 от 05.11.2004 г. за поддържането на КВС, дейностите за поддържане на КВС обхващат и съгласуване на проекти и/или нанасяне на проектни и окончателни промени в данните за границите и правното положение на поземлените имоти и други елементи на КВС, както и отразяването на промените в регистрите. Според чл. 14, ал. 2, т. 3 от наредбата поддържането на КВС по ал. 1 се извършва и като изпълнение на съдебни решения.

Когато нанасянето на реална част от такъв имот в КВС не съответства на действителното правно положение и за тази част е налице спор за материално право, спорът следва да бъде заявен за разрешаване по съдебен ред. При разрешаването на спора, съдът ще следва да извърши дейност, аналогична на извършваната в производство по чл. 54, ал. 2 ЗКИР, а именно първо да установи принадлежността на правото на собственост върху спорния имот, след което да извърши преценка дали пространствените предели, в които този имот е възстановен по реда на ЗСПЗЗ, съответстват на нанесените в КВС. Ако установи несъответствие, изразяващо се в погрешно нанасяне на границите на възстановения по реда на ЗСПЗЗ имот в КВС, съдът следва в диспозитива на решението

при описване на границите на имота, да посочи в какво се състои грешката. Съдебното решение, придружено със скица-проект, ще бъде основание за изменение на КВС от лицата, които са натоварени да я поддържат, по реда на чл. 14 от Наредба № 49 от 05.11.2004 г. за поддържане на КВС. В този смисъл е и становището, възприето в практиката на ВКС към настоящия момент /решение № 526/11.06.2010 г., постановено по гр. д. № 1032/2009 г. на Първо ГО на ВКС/, което и настоящият състав споделя.

Правилно въззивният съд е приел претенцията, касаеща на имот №.... за неоснователна по съображения, че в решение № 1939/23.03.2001 г. този имот е посочен като граница на реституирания имот, а от приетата по делото експертиза е установено, че той е регистриран за първи път през 1998 г., т. е. преди реституцията в полза на наследниците на М., т. е. очевидно реституираният през 2001 г. имот не може да включва в себе си друг имот, посочен в реституционното решение като граница. Взето е предвид, че твърденията за липса на условията по § 4 ПЗР ЗСПЗЗ, въз основа на които Д. е придобил собствеността върху имот №..... са направени за пръв път във въззивната жалба, а не са били въведени като спорни пред първата инстанция, поради което следва да се приемат за преклудирани, а освен това и Д. не е страна в настоящето производство и е недопустимо да се прави инцидентен контрол за законност на актове, въз основа на които той се легитимира като собственик на имот №.....

С оглед установените по делото данни следва да се приеме, че наследниците на М. И. М. разполагат с възможността да оспорят по исков ред правата на Б. Г. Д. с твърдението, че при нанасянето на имота в действащата КВС е допусната грешка, но доколкото Б. Д. не е страна в производството по настоящето дело, изводите на въззивния съд по отношение на имот №..... следва да бъдат споделени.

Поради това в тази част обжалваното решение следва да бъде оставено в сила.

С оглед пространственото разположение на имоти №№..... и..... въззивният съд е приел, че ако имот №..... е посочен като граница на реституирания имот, а имоти с №№..... и..... са разположени пред него /след попълването им през 1998 г. /, очевидно западната граница на имот №..... е била изместена на изток така, че неправилно е изключила имоти с №№..... и....., тъй като единствената възможност имот №..... да граничи с имот №..... е да включва в площите си и имоти №№..... и..... Поради това и при липса на други доказателства правилно въззивният съд е приел, че в картата на землището наистина е допусната грешка, като реституираният имот неправилно е нанесен с границите, отразени в скица №Ф00498/08.06.2001 г. Неправилно обаче е прието, че тъй като искът е предявен само от половината от съсобствениците на имот №....., той следва да бъде уважен само до размера на 1/3 ид. част.

В случая по делото е установено по категоричен начин, че предявилите иска лица притежават право на собственост върху недвижим имот, чиито граници са погрешно нанесени в картата на възстановената собственост.

Както е посочено в обжалваното решение, в КВС от 1995 г. липсва нанасяне на имоти с №№..... и....., а е нанесен само имот №....., която е цял и не е разделен на отделни имоти, с оглед на което е прието, че настъпилите промени в кадастралната карта след одобряването, а и след издаването на решение № 1939/2001 г. не са отразени, като след попълването на имоти №..... и..... през 1998 г., очевидно западната граница на имот №..... е била изместена на изток така, че неправилно е изключила имоти с №№..... и..... По делото е установено по категоричен начин, че имот №..... е възстановен по предвидения в ЗСПЗЗ ред на лицата, които са подали заявление за това в качеството си на наследници на лицето, което е притежавало собствеността преди образуване на ТКЗС, от което следва изводът, че предпоставките на чл. 19 ЗСПЗЗ по отношение на имотите, нанесени в КВС като общински в границите на възстановения на наследниците на М. И. М. недвижим имот, в случая не са налице. Липсва основание за изключване на площи от възстановения имот по реда на чл. 19 ЗСПЗЗ, което е било извършено през 1998 г., т. е. след подаване на

заявлението за възстановяване на собствеността, поради което правото на собственост на Л. Н. К. и И. Н. Д. за S идеална част следва да бъде признато според границите в КВС от 1995 г.

Установено е, че към момента на възстановяване на собствеността с решение № 1839/23.01.2001 г. западната граница на имот №..... е погрешно заснета като частта от имота, отбелязана с букви ABCDEF в комбинираната скица е неправилно премахната/отнета от имота, за сметка на частта, означена като имот пл. №..... и имот №....., а отбелязаната с букви GHIJKLMNO в комбинираната скица част неправилно е прибавена към имота, съответно в западната и източната част на същия, при съсед: на неправилно премахнатата част – имоти с №№.....,.....,....., а на неправилно придадената част –.....,.....,..... В тези граници следва да бъде признато правото на собственост на предявилите иска лица върху притежаваната от тях 1/2 идеална част от имота, като по реда на чл. 293, ал. 2 ГПК обжалваното решение бъде отменено и вместо това предявеният иск бъде уважен. Тъй като частичното уважаване, респ. отхвърлянето на иск за поправка на грешка в кадастрална карта или КВС за идеална част от имот според настоящия състав е невъзможно, решението на въззивния съд в тази част следва да бъде изцяло отменено.

6. Отпадането на отчуждителното действие на заварените дворищнорегулационни планове не води до отпадане на устройствените предвиждания на плана, но същите вече нямат непосредствено въздействие върху правото на собственост. В издадената от общинската администрация скица по ПУП имотът ще е посочен като урегулиран (УПИ), но регулационните граници няма да съвпадат с границите на правото на собственост на поземления имот. Отпадането на отчуждителното действие на неприложения план, съгласно § 8, ал. 1 от ПР на ЗУТ, е основание за изменение на дворищнорегулационния план при условията и по реда на ЗУТ.

Чл. 108 ЗС

Чл. 109 ЗС

Чл. 59 ЗТСУ

Решение № 76 от 12.10.2020 г. на ВКС по гр. д. № 3265/2019 г., II г. о., докладчик съдията Розинела Янчева

Допуснато е касационно обжалване на поради очевидна неправилност предвид приетото от съда, че имотите на страните са били извън регулация в периода 1985 г. – 1995 г. Този извод на съда влиза в противоречие с изложените от него факти относно наличието на регулационни планове от 1935 и 1976 г.

Върховният касационен съд, състав на второ гражданско отделение на ВКС, като обсъди доводите на страните във връзка с изложените касационни основания и като извърши проверка на обжалваното решение по реда на чл. 290 и чл. 293 ГПК, приема следното:

В исковата си молба М. И. И. и А. М. И. твърдят, че са собственици на УПИ * в кв. 41 по плана на [населено място], при съсед: на имота: изток - имот *, юг - [улица], запад - имот *, север - край на регулацията, ведно с построените в имота сгради. Този имот ищите закупили, заедно с още два, от родителите на първия ищец. По кадастралния и регулационния план от 1935 г. праводателят на ищите бил собственик на парцел *, отреден за имот с пл. № *, а ответниците – на съседния парцел *, отреден за имот с пл. № *. С приемането на последващия кадастрален и регулационен план от 1976 г. отпаднало действието на плана от 1935 г. и съответно били променени номерата на имотите и

номерата на отредените им парцели, както и тяхната площ и форма, както следва: парцел * станал *, а парцел * – парцел *. Ишците твърдят, че те и ответниците винаги са владели имотите в границите, които те имали на място. Излагат, че по границата между УПИ * и УПИ * до 1984-1985 г. имало ограда от мрежа, започваща от улицата в посока юг-север, следвана от построената на границата стара селска къща, а след нея – от малки стари сгради за дърва и кокошки, след което отново до края на имота имало телена ограда. Относно тази граница между страните нямало спорове. През 1984-1985 г. бащата на ищеца построил гараж и лятна кухня, разположени в югозападната част на имота, на уличната регулационна линия. По време на строителството част от телената ограда била разрушена, за да може по-лесно да се построят сградите. Г. и лятната кухня не били построени на границата с имота на ответниците, тъй като тя не била перпендикулярна на улицата, а изкривена. Така, след построяването на гаража и лятната кухня, се получил триъгълник в югозападната част на имота на ишците, очертан от границата с УПИ *, улицата и стената на гаража, лятната кухня и на север - от стара постройка, изградена на границата на двата имота. Нова ограда между двата имота не била поставена, но за да не влизат в имотите на страните чужди хола и животни, била изградена дървена ограда, започваща от края на гаража на ишците, продължаваща по уличната регулационна линия на имота на ответниците, до тяхната порта. През 2007 г. бащата на ищеца подал заявление за изменение на ПУП за имоти * и *, предвид съществуващото разминаване между имотните и регулационните граници на двата имота. Със заповед № 1428/3.07.2007 г. на кмета на Община Разград, влязла в сила, било одобрено изменение на плана за дворищна регулация, като се променяла западната вътрешно-регулационна граница на УПИ *, която се поставяла да съвпадне със съществуващата кадастрална граница между имотите № * и № * съобразно кадастралния план от 1976 г. До лятото на 2014 г. страните нямали спор. Тогава ответниците разрушили старата дъсчена ограда и изградили на нейно място нова – от бетонни тухли, по протежение на уличната регулационна линия, висока около 175 см, стигаща до гаража на ишците. Ответниците започнали да хвърлят зад гаража на ишците отпадъци и стари вещи и да драскат по стъклата на гаража, което довело до спор чия е собствеността на мястото, с форма на триъгълник, в югозападната част от имота, зад гаража и лятната кухня. Ишците повикали геодезист, който на място забил колчета, които показвали мястото, където винаги е била границата между двата имота. С решение на Районен съд - Разград бил отхвърлен предявен от Н. И. Н. и С. М. Н. срещу М. И. И. и А. М. И. иск по чл. 54 ЗКИР, във връзка с възникналия между тях спор чия собственост е площ от около 40 кв. м – за установяване, че в последния кадастрален план на [населено място] се съдържа грешка, изразяваща се в неправилно отразяване на вътрешната имотна граница между поземлен имот № * и поземлен имот № *, като същата в долната си част навлиза на около 2 линейни метра източно от действително съществуващите имотни граници, при което неправилно част от имота на Н. И. Н. и С. М. Н. е отразена като част от имота на М. И. И. и А. М. И.. След подадена жалба, Окръжен съд – Разград обезсилил първоинстанционното решение в частта по иска с правно основание чл. 54 ЗКИР и прекратил производството по този иск като недопустимо, като приел, че с така предявения иск се цели установяване на грешка при изработването на ПУП-ПР за кв. 41 по плана на [населено място], одобрен през 2007 г., по силата на който е било допуснато дворищнорегулационните граници между имотите на страните да съвпадат с кадастралните такива. Въпреки въззивното решение по иска по чл. 54 ЗКИР, ответниците продължили да отричат правото на собственост на ишците и да препятстват възможността М. И. И. и А. И. да ползват реална част от собствения им УПИ *, с площ от около 24 кв.м, с форма на триъгълник, разположена в югозападната част на имота, с дължина около 29 м в посока на север от [улица]. Ишците считат, че ответниците незаконосъобразно са построили плътна ограда, като част от нея е в имота им. Предвид изложеното, молят съда да признае на основание чл. 108 ЗС, че са собственици на посочената реална част от 24

кв.м, разположена в югозападната част на УПИ *, в кв. 41 по плана на [населено място], заключена на запад от вътрешната регулационна граница с УПИ *, на юг – от [улица], и на изток в посока север - от тухлен зид на гараж, лятна кухня, зид и дъски на паянтова постройка, построени в УПИ *, и да осъди ответниците да им предадат владението на същата, както и на основание чл. 109 ЗС да осъди ответниците да преустановят неоснователните си действия, с които смущават правото им на собственост върху процесната реална част, като премахнат за своя сметка част, с размери: дължина 2.20 м и височина 175 см, от плътната бетонова ограда, изградена в югозападната част на УПИ * по протежението на уличната регулационна линия. Съгласно допуснато от първоинстанционния съд на 21.12.2018 г. изменение на претенциите, претендираната по чл. 108 ЗС реална част от имот е с площ от 25 кв.м, а размерите на оградата, чието премахване се иска, са: дължина от 2.10 м и височина от 1.70 м.

Ответниците Н. И. Н. и С. М. Н. са оспорили исковете. Направили са възражение за недопустимост на същите, тъй като с влязло в сила решение било признато правото им на собственост на притежавания от тях имот, включително спорните 24 кв.м. Считат претенциите и за неоснователни. Заявяват, че от 1975 г. границата между двата имота не била променяна, като те оттогава владели и спорната реална част, като в тази връзка се позовават на изтекла в тяхна полза придобивна давност. Сочат, че кадастралният план от 1976 г. не бил приложен. При издаването на заповед № 1428/2007 г. от Община Разград не били извършени задължителните геодезически измервания, което довело до грешка, изразяваща се в това, че графичното изобразяване на съществуващата на място граница не съвпада с тази от кадастралния план. По този начин неправилното отразяване на имотната граница между двата имота довело до това, че сегашната граница между имотите в долната си част отстои (навлиза) на около един линеен метър източно от действително съществуващите на място граници. Площта между тези граници – тази по действащия регулационен план и тази по съществуващата на място имотна граница, пренесена върху действащия, се придава към имота на ищите, като това е без всякакво правно основание. Ответниците излагат, че регулацията не е била приложена, като сочат, че собственикът на парцел, към който по силата на неприложената регулация е била придадена част от съседен имот, е загубил правото си на собственост върху тази част с изтичането на сроковете по § 6, ал. 2 и 4 от ПР на ЗУТ. Предвид неоснователността на ревандикационната претенция и акцесорния характер на иска по чл. 109 ЗС, считат последния също за неоснователен.

С влязло в сила решение № 48/29.06.2017 г. по гр. д. № 7/2017 г. на Окръжен съд – Разград е потвърдено решение № 451/16.12.2016 г. по гр. д. № 1204/2015 г. на Районен съд – Разград в частта, в която съдът е признал за установено по отношение на М. И. И. и А. М. И., че Н. И. Н. и С. М. Н. са собственици на поземлен имот № * в кв. 41 по плана на [населено място], одобрен със заповед № 344/1976 г. и № 1428/2007 г., състоящ се от дворно място с площ от 1 778 кв. м (неурегулирана площ по скица № 565/9.09.2015 г., издадена от Община Разград, и построена в него жилищна сграда, при граници и съседи: юг - [улица], изток - поземлен имот № *, север - КВС, и запад - урегулиран поземлен имот № *. Въззивният съд е обезсилил първоинстанционното решение в останалата част, в която е отхвърлен иск по чл. 54 ЗКИР, като постановено по недопустим иск.

С нотариален акт, издаден по обстоятелствена проверка № 100/1.03.1966 г., том I, дело № 190/1966 г. И. И. С. е признат за собственик на дворно място в [населено място] от 1 075 кв. м, за което е отреден парцел * от кв. 29 по плана на селото.

С нотариален акт № 163/26.10.1984 г., том II, дело № 816/1984 г. И. И. С. е признат за собственик по покупка и давностно владение на празно дворно място от 1 050 кв. м, находящо се в [населено място], представляващо урегулиран парцел * от кв. 41 по плана на селото, както и на празно дворно място от 980 кв. м в [населено място], представляващо урегулиран парцел * от кв. 41 по плана на същото село.

С нотариален акт № 162/3.10.2007 г., том 6, рег. № 6055, дело № 841/2007 г. М. И. И. е закупил от И. И. А. и Ф. С. А. следния недвижим имот: дворно място с площ от 1 237 кв. м, находящо се в [населено място], [община], [улица], представляващо урегулиран поземлен имот * в кв. 41 по плана на същото село, при съседи: изток - УПИ *, юг – [улица], запад - УПИ *, север - край на регулацията, заедно с построените в същия поземлен имот: самостоятелен обект – жилище, полумасивно, построено на един етаж през 1965 г. в югозападната част на имота, със сутерен, със застроена площ от 63 кв. м; масивна сграда, построена в югозападната част на имота, със застроена площ от 10. 40 кв. м; гараж – масивен, построен в южната част на имота, на уличната регулационна линия, със застроена площ от 24 кв. м; пристройка от източната част на гаража - лятна кухня, с площ от 21 кв. м; стопанска сграда, построена през 1970 г. в източната част на имота, със застроена площ от 48 кв. м.

С нотариален акт № 165/5.03.1975 г., том II, дело № 898/1975 г. Н. И. Н. е признат за собственик по покупко-продажба и давностно владение на дворно място от 1 770 кв. м, урегулирано, намиращо се в [населено място], при съседи: улица, А. И. С., И. И. С. и А. И. С., за което е отреден парцел * в кв. 29 по плана на селото, заедно с построената в него къща.

Със заповед № 1428/3.07.2007 г. на кмета на Община Разград, на основание чл. 129, ал. 2 ЗУТ и § 8, ал. 1 от ПР на ЗУТ, по заявление вх. № ТУ-05-4293/25.04.2007 г. на И. И. А., е одобрен план за регулация на част от кв. 41 за поземлен имот * по плана на [населено място], за изменение на дворищнорегулационен план, като вътрешно-регулационната линия на урегулиран поземлен имот * е поставена по съществуващата имотна граница по зелените щрихи и поправки, съгласно приложен проект. Не се спори, че заповедта е влязла в сила.

Според показанията на разпитаните пред първоинстанционния съд свидетели Виждан Х. и З. Н., които настоящият съд кредитира като непротиворечиви и базирани на непосредствени възприятия, гаражът на М. И. бил построен на границата между двата имота на страните по делото. Оградата между двата имота минава по гаража на М. И., след това - по стари постройки, а след това е налице мрежа. Мястото, намиращо се непосредствено до гаража на ищеца, се ползва от ответника по исковата молба от 1985 г. Н. Н. и С. Н. обновили оградата откъм главния път, но откъм гаража на М. И. не променили нищо.

По делото е изслушана съдебно-техническа експертиза. От приетото заключение се установява, че частта от УПИ * в кв. 41 по плана на [населено място], която се владее от Н. Н. и С. Н., е с площ от 25 кв. м и е разположена в югозападната част на имота, при граници: от изток - стена на съществуващ гараж на М. И. и А. И., продължаваща на север, от юг - към улица масивна ограда от бетонни блокчета с дължина 2. 1 м, мерени от ръба на гаража в западна посока, и от запад - дворищнорегулационна линия по плана от 2007 г., съвпадаща с кадастралната граница между имоти * и * по кад. план от 1976 г. - нематериализирана на място. В югозападната част на имот УПИ * има изградени две сгради - гараж на границата и лятна кухня, източно от гаража, с навес до нея. Изградената плътна масивна ограда от бетонови блокчета, с височина от 1. 70 м, по южната регулационна линия на УПИ * не отговаря на изискванията на чл. 48 ЗУТ и няма разрешение за строеж. Част от тази ограда, с дължина от 2. 10 м, е разположена по уличнорегулационната линия на УПИ *. Съществуващата на място вътрешноимотна граница между имоти * и * в участъка не съвпада с кадастралната граница по плана от 1976 г., по която през 2007 г. била поставена дворищнорегулационната линия между УПИ * и УПИ * по искане на страните. Към проекта за частично изменение на плана за регулация, одобрен през 2007 г. със заповед № 1428/3.07.2007 г., няма приложени данни за заснемане. Площта на имота на УПИ * по плана от 1976 г. възлиза на 1 075 кв. м, като с изменението от 2007 г. е намалена на 1 052 кв. м. Местоположението на сградите в имота

на ищците не съответства на отразените в кадастралния план. Г. на ищците не е разположен нито на регулационна, нито на кадастрална граница. От скиците към заключението е видно, че процесните 25 кв. м съгласно кадастралната граница по кадастралния план от 1935 г. почти изцяло попадат в имота на М. И. и А. И.; изцяло в същия имот попадат съгласно дворищнорегулационната линия по регулационния план от 1935 г. и кадастралната граница по кадастралния план от 1976 г.; съгласно дворищнорегулационната линия по регулационния план от 1976 г. са част от имота на Н. Н. и С. Н. - УПИ *.

От така изложеното се установява по несъмнен начин, че имотите на страните по делото са били урегулирани с дворищнорегулационен план още от 1935 г. Собствеността върху урегулираните имоти се е преобразувала в собственост върху отредените за тях парцели.

На основание § 6, ал. 1 от ПР на ЗУТ (обн. ДВ, бр. 1/2.01.2001 г., в сила от 31.03.2001 г.) действащите към деня на влизане в сила на ЗУТ териториалноустройствени планове, общи и подробни градоустройствени планове запазват действието си.

С приемането на ЗУТ отпадна режимът на "принудителна" регулация и се наложи принципът на т. нар. "доброволна" регулация, съгласно която изменението на подробен устройствен план, касаещо промяна на границите на урегулирани поземлени имоти (придаване на части от един имот към друг, съседен на него, и образуването на общ урегулиран поземлен имот от два маломерни имота), се допуска само със съгласието на собствениците на двата имота, изразено със заявление и предварителен договор за прехвърляне на собственост. Принудително изменение на границите на урегулирани поземлени имоти при действието на ЗУТ се допуска само по изключение.

ЗУТ защита регулационните граници на имотите по влезлите в сила и приложени дворищнорегулационни планове като имотни граници.

Разпоредбата на § 6, ал. 2 от ПР на ЗУТ урежда, че действащите към деня на влизане в сила на този закон дворищнорегулационни планове могат да бъдат приложени по досегашния ред в 6-месечен срок. В противен случай - съгласно § 8, ал. 1 от ПР на ЗУТ и Тълкувателно решение № 3/28.03.2011 г. по тълк. д. № 3/2010 г. на ОСГК на ВКС, отчуждителното действие на влезлите в сила, но неприложени дворищнорегулационни планове за изравняване на частите в образувани съсобствени дворищнорегулационни парцели и за заемане на придадени поземлени имоти или части от имоти се прекратява автоматично.

Съгласно постановките на Тълкувателно решение № 3/15.07.1993 г. по тълк. д. № 2/1993 г. на ОСГК на ВКС приложението на плана е понятие, относимо към върнатата имотна основа, при която следва да се изработи новият план. Приложеният дворищнорегулационен план става кадастрална основа за последващия, а регулационните линии по предходния – имотни граници за действащия план на населеното място. В случай, че предшестващият план не е приложен, се отива към по-ранния, докато се установи приложен план или положението на имотите към първия одобрен дворищнорегулационен план на населеното място. В същото тълкувателно решение е изяснено кога се счита приложен дворищнорегулационният план.

Отпадането на отчуждителното действие на неприложените планове не означава, че последните преустановяват съществуването си или че имотите, попадащи в урегулирана територия, се считат, че са били такива извън регулация, поради неприлагането на плана, както очевидно в случая е приел Окръжен съд - Разград, а единствено, че извършените по плана отчуждения (разместването на собственост) отпадат с обратна сила и придаваемите части се връщат в патримониума на собственика на имота, от който са били отчуждени, съответно създадената по силата на неприложения дворищнорегулационен план съсобственост върху парцел, образуван от два маломерни имота, се прекратява. Отпадането на отчуждителното действие на заварените

дворищнорегулационни планове не води до отпадане на устройствените предвиждания на плана, но същите вече нямат непосредствено въздействие върху правото на собственост. В частност, в издадената от общинската администрация скица по ПУП имотът ще е посочен като урегулиран (УПИ), но регулационните граници няма да съвпадат с границите на правото на собственост на поземления имот. Отпадането на отчуждителното действие на неприложения план, съгласно § 8, ал. 1 от ПР на ЗУТ, е основание за изменение на дворищнорегулационния план при условията и по реда на ЗУТ.

Като е приел, че в случая имотите на страните са били извън регулация в периода 1985 г. – 1995 г. и по тази причина по отношение на тях не намира приложение чл. 59 ЗТСУ (отм.);, въззивният съд е постановил необосновано и неправилно решение.

Същевременно, в конкретния казус въззивният съд въобще не е изложил защо и въз основа на какви доказателства е направил извод, че нито един от дворищнорегулационните планове не е бил приложен, не е посочил къде и кой по план следва да се счита, че минава границата между двата имота. Това налага отмяна на атакуваното пред настоящия съд решение и връщане на делото за ново произнасяне от друг състав на Окръжен съд – Разград, който следва да изясни въпроса дали и кой дворищнорегулационен план е бил приложен, като изхожда от постановките на ТР № 3/15.07.1993 г. по гр. д. № 2/1993 г. на ОСГК на ВКС, ТР № 3/28.03.2011 г. по тълк. д. № 3/2010 г. на ОСГК на ВКС и ТР № 8/23.02.2016 г. по тълк. д. № 8/2014 г. на ОСГК на ВКС; къде (по кой план), минава границата на собственост между двата процесни имота; дали при това положение са налице предпоставките на чл. 59 ЗТСУ (отм.); и чл. 200 ЗУТ за уважаване възражението за давност, направено от Н. Н. и С. Н..

7. Религиозните вероизповедания могат да претендират обезщетение за неимуществени вреди от изнесени чрез средства за масово осведомяване клеветнически твърдения, уронващи авторитета им.

В своята задължителна практика (Тълкувателно решение № 4 от 2012 по тълк. д. № 4 от 2012 г. ОСГК ВКС), Върховният касационен съд приема, че обезщетяването на неимуществените вреди е принцип, а не изключение; че такова се дължи и при договорна отговорност.

Чл. 50 ЗЗД

Чл. 6, чл. 9 и чл. 11 ЕКПЧОС

Решение № 29 от 10.03.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1690/2019 г., IV г. о., докладчик съдията Любка Андонова

Допуснато е касационно обжалване по материалноправния въпрос "търпят ли, подлежащи на обезщетение неимуществени вреди, религиозните организации, от изразени чрез средства за масово осведомяване обидни, клеветнически твърдения, уронващи авторитета им", който е разрешен в противоречие с практиката на ВКС, обективизирана в решение № 274 от 18.3.2019 г по гр. дело № 5120/17 на ВКС, Четвърто ГО и решение № 206 от 26.3.2019 г по гр. дело № 4762/17 г на ВКС, Трето ГО.

Отговор на поставения материалноправен въпрос е даден в решение: № 274 от 18.3.2019 г по гр. дело № 5120/17 на ВКС, Четвърто ГО и решение № 206 от 26.3.2019 г по гр. дело № 4762/17 г на ВКС, Трето ГО, с които е прието следното:

До началото на новото хилядолетие съдебната практика последователно следва принципното становище, че неимуществени вреди могат да бъдат търпени само от физически лица. Характерът на вредите, изразяващи се в телесни и емоционални болки и страдания предполага съществуваща сетивност за възприемането им – сетивност, каквато

юридическите лица не притежават, поради което не може да им бъде признато право на обезщетение за неимуществени вреди. С Европейската конвенция за защита правата на човека, международен договор, подписан през 1950 г., се създава правен стандарт и механизъм за ефективното осъществяване на основни права и свободи, каквито са правото на живот, на свобода и сигурност, на справедлив съдебен процес, на свобода на мисълта, съвестта, религията, словото, събранията и сдруженията и пр. човешки ценности от висш порядък. В своята практика, Европейският съд по правата на човека, създаден за да осигури спазване на задълженията по Конвенцията, поети от подписалите я държави, признава на юридическите лица право на обезщетение за неимуществени вреди – право на вреди от неосигуряване на справедлив съдебен процес в разумен срок (чл. 6 ЕКЗПЧОС); право на свобода за изповядване на религията (чл. 9 ЕКЗПЧОС); право на осигуряване на ефикасни правни средства за защита пред съответните национални власти (чл. 13 ЕКЗПЧОС); право на свобода на събранията и сдружаването (чл. 11 ЕКЗПЧОС); право на защита от дискриминация (чл. 14 ЕКЗПЧОС). В поредица свои решения, Европейският съд по правата на човека присъжда обезщетения за неимуществени вреди на юридически лица и в частност на религиозни организации – по дело Висш духовен съвет на мюсюлманската общност срещу България по жалба № 39023/1997 г. за нарушение по чл. 9 ЕКЗПЧОС на свободата на религията, изразяващо се в необоснованата държавна намеса в организацията на религиозната общност; дело Светия синод на Българската православна църква (митрополит Инокентий) и други срещу България по жалби № 412/03 и № 35677/04 за нарушаване на правата по чл. 9 от Конвенцията; по дело Митрополитска църква на Бесарабия и други срещу М. по жалба № 45071/99 за нарушение на чл. 9 ЕКЗПЧОС поради отказа на държавата да се признае църквата жалбоподател, за нарушение на чл. 11 ЕКЗПЧОС на свободата на сдружаване, както и за нарушение на чл. 13 от Конвенцията поради неосигуряване на правни средства за защита за получаване от национален орган на обезщетение поради нарушено право на свобода на религията; дело Свидетелите на Йехова в Москва срещу Русия по жалба № 302/02 за нарушение на чл. 6 ЕКЗПЧОС за вреди от нарушение на правото им на разглеждане и решаване на делото в разумен срок Европейската конвенция за защита правата на човека е ратифицирана от Република България със закон, приет от Народното събрание на 31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66 от 1992 г., в сила за Република България от 7 септември 1992 г., предвид което и по силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България е част от вътрешното право на страната, а нормите и имат предимство пред нормите на вътрешното законодателство, които им противоречат. Нормите на ЕКЗПЧОС следва да бъдат прилагани пряко от националните съдилища, които са длъжни да тълкуват тези на вътрешното законодателство в съответствие с възприетите стандарти в решенията на Съда по правата на човека.

Принципното разрешение за възможността неимуществени вреди да бъдат търпени от юридически лица е намерило отражение и в българското законодателство след 2000-та година. Съгласно чл. 1 ЗОДОВ изм. ДВ, бр. 105 от 2005 г.) държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, а съгласно чл. 4 от Закона, обезщетението е за всички имуществени и неимуществени вреди, пряка и непосредствена последица от увреждането. Съгласно чл. 631 а ТЗ (нов - ДВ, бр. 58 от 2003 г.), обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, пряка и непосредствена последица от увреждането се дължи на длъжника физическо или юридическо лице, когато с влязло в сила решение молбата на кредитор за откриване на производство по несъстоятелност бъде отхвърлена, ако кредиторът е действал умишлено или с груба небрежност. Право на обезщетение за неимуществени вреди е предвидено и в чл. 76 а ЗМГО (нов - ДВ, бр. 43 от 2005 г.) при нарушение на правата върху марки и географски означения, чиито притежатели могат да

бъдат и юридически лица; по чл. 95, ал. 2 вр. с чл. 5 ЗАСП при нарушение на авторско, сродно нему или друго право, носител на което е юридическо лице, както и в чл. 57 а. (Нов - ДВ, бр. 73 от 2006 г.) от Закона за промишления дизайн, съгласно който обезщетение се дължи за всички претърпени имуществени и неимуществени вреди и пропуснати ползи, които са пряка и непосредствена последица от нарушение, а съгласно чл. 1 от Закона, приложението му е по отношение на българските физически и юридически лица, както и по отношение на чуждестранни физически и юридически лица от държави, които участват в международни договори, по които Република България е страна. Обезщетение за неимуществени вреди се дължи и на основание чл. 74 вр. с чл. 3 от Закона за защита от дискриминация (Обн., ДВ, бр. 86 от 30.09.2003 г., в сила от 1.01.2004 г.,) за нарушение на право на равно третиране. Право на обезщетение за неимуществени вреди на юридически лица е уредено и в чл. 60 а ЗСВ (Нов - ДВ, бр. 50 от 2012 г., в сила от 1.10.2012 г.) за нарушение на правото им на разглеждане и решаване на делото в разумен срок.

Така съществуващата правна уредба дава възможност Религиозните вероизповедания, придобили статут на юридическо лице по реда на Закона за вероизповеданията (чл. 14 ЗВ) да претендират обезщетение за неимуществени вреди от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност (ЗОДОВ); от забавено правосъдие (чл. 60 а ЗСВ); от нарушение на правата им върху авторски права, марки, географски означения или промишлен дизайн (чл. 76а ЗМГО и чл. 57а ЗПД вр. с чл. 21, ал. 1 и ал. 2 от Закона за вероизповеданията); от нарушено право на равно третиране (ЗЗДискр.). Няма основание да бъде изключена и възможността да се присъди обезщетение за неимуществени вреди на религиозни организации и от изнесени чрез средства за масово осведомяване клеветнически твърдения, уронващи авторитета им. Обратно, в своята задължителна практика (Тълкувателно решение № 4 от 2012 по тълк. д. № 4 от 2012 г. ОСГТК ВКС), Върховният касационен съд приема, че обезщетяването на неимуществените вреди е принцип, а не изключение; че такова се дължи и при договорна отговорност.

С оглед изложеното, уронването на авторитета на религиозно вероизповедание чрез изнасяне на обидни, клеветнически твърдения в средства за масова информация съставлява нарушение на защитимо право, чието засягане няма парична оценка, поради което причинените неимуществени вреди подлежат на обезщетяване.

С обжалваното решение на Софийски градски съд е потвърдено решение № 167730 от 10.7.2017 г по гр. дело № 18259/15 г на Софийски районен съд, с което е отхвърлен иск с правно основание чл. 45 ЗЗД за сумата 20 000 лв, предявен от Религиозна институция "Свидетелите на Йехова в България" срещу Б. Я. Я.. В решението е прието, че претенцията на ищеца се основава на твърдения за претърпени неимуществени вреди от изнесени от ответника обидни и клеветнически твърдения в новините по ТВ "Скат" на 26.08.2014 г., 02.09.2014 г. и 03.09.2014 г., целящи уронване на доброто име и репутацията на религиозната институция и на членовете ѝ в Република България. Прието е, че искът е неоснователен поради липса на активно материалноправна легитимация на ищеца като субект, можещ да претърпи неимуществени вреди. Този извод е формиран въз основа на цитирана от въззивния съд съдебна практика, съгласно която право на обезщетение за претърпени от деликт неимуществени вреди имат физическите, но не и юридическите лица, по отношение на които липсва засегнато правно благо, подлежащо на компенсация. Прието е, че искът е неоснователен и поради това, че не е доказано противоправно поведение от страна на ответника чрез изказани от него обидни думи и клеветнически твърдения в предаванията на 26.08.2014 г., 02.09.2014 г. и 04.09.2014 г. - съдържанието на предаванията от 26.08.2014 г., 02.09.2014 г. не е установено, тъй като линкът не е активен и не са свалени на хартиен носител; употребеният от ответника в предаването на

04.09.2014 г. израз "секта" не е обиден; не е обидна или клеветническа и изнесената от него в това предаване информация, че две жени са били принудени от религиозната институция да продадат своето жилище; в същото предаване освен ответника и други лица са използвали по отношение на ищеца същите изрази, поради което не може да се установи, че твърдените вреди са настъпили именно поради поведението на ответника, а членовете на организацията са се почувствали засегнати въз основа на предаванията, в които той е взел участие. Въз основа на така формираните изводи, предявеният иск с правно основание чл. 45 ЗЗД е отхвърлен като неоснователен.

В касационната жалба против въззивното решение на Софийски градски съд, подадена от Религиозна институция "Свидетелите на Йехова в България" са изложени оплаквания за неправилност на извода, че като юридическо лице Институцията няма право на обезщетение за неимуществени вреди от деликт. Поддържа се, че изводът е направен в нарушение на ЕКЗПЧОС-част от вътрешното ни право, с което касаторът е лишен от ефективно средство за защита на интересите си.

Ответникът по касационната жалба Б. Я. Я. оспорва същата като неоснователна по съображения, изложени в писмен отговор, депозиран чрез процесуалния му представител адв. Т. Й.. Счита, че предявеният иск е неоснователен и следва да бъде отхвърлен, ведно със следващите се от това законни последици.

Съставът на Четвърто гражданско отделение на Върховния касационен съд намира, че касационните оплаквания са основателни. Религиозна институция "Свидетелите на Йехова", в качеството си на юридическо лице разполага с правото да претендира обезщетение за неимуществени вреди от действия, уронващи престижа на институцията, поради което решаващите изводи на въззивния съд са неправилни. Въззивното решение като постановено в противоречие с материалния закон следва да бъде отменено и тъй като не се налага повтарянето или извършването на нови съдопроизводствени действия по аргумент от чл. 293, ал. 3 ГПК, следва да бъде постановено ново решение по съществото на гражданскоправния спор.

Предмет на делото е иск с правно основание чл. 45 ЗЗД, предявен от Религиозна институция "Свидетелите на Йехова в България" срещу Б. Я. Я.. Ищецът претендира сумата 20 000 лв, представляваща обезщетение за неимуществени вреди от обидни, клеветнически твърдения, уронващи авторитета на религиозната институция. Тези твърдения са изразени от ответника лично и в качеството му на политик, представляващ "Патриотичен фронт-НФСБ и ВМРО" в новините по Телевизия СКАТ на 26.8.2014 г, със заглавие "Карлово-Патриотичен фронт-НФСБ и ВМРО срещу Свидетелите на Йехова; по Телевизия СКАТ на 2.9.2014 г с тема "Карлово-Патриотичен фронт-НФСБ и ВМРО на протест срещу Свидетелите на Йехова; на 3.9.2014 г в предаването Паралакс с тема "Сатанисти Йеховисти превземат България" и в репортажа на Karlovo TV на 4.9.2014 г. В тези предавания Б. Я. е направил следните клеветнически и неверни според ищеца твърдения, които подбуждат религиозна омраза и заплашват да възпрепятстват неговата религиозна дейност: "една от най-опасните секти", "една от най-опасните, най-арогантните, една от най-влиятелните в Европа и света секти", "проповядват отказ от светски живот, отказ от семейството, непризнаване на държавата и държавното устройство, на законодателството, отказ от кръвопреливане, всички тези неща, с които сектата е печално известна", "две сестри бяха притискани от сектата да продадат свой апартамент в София и парите да бъдат дарени на сектата", "при опита да се откажат от сектата бяха преследвани, беше им оказан психически и емоционален тормоз, тази секта има изключително перфиден опит в това отношение", "една от първите ми задачи като народен представител ще бъде да огранича безпрепятственото навлизане на емисари в различните български градове и села, тази секта трябва да бъде поставена под особено наблюдение, т. н. мониторинг. В повече от 15 европейски държави-членки на ЕС дейността на сектата е поставена под особен надзор, предвид зачестилите смъртни случаи,

самоубийството на деца и млади хора и възрастни хора", "отказ от кръвопреливане, който в много случаи води до смърт-нещо, което тази секта налага на своите членове и последователи", "да се приемат законни мерки дейността ѝ да бъде ограничена и спряна... има го в европейските държави", "заслужават това /гонене/, защото те са едни агресивни, млади хора, изключително надути с промити мозъци чужденци", "три жени от София, които са били членове само от 8 месеца.. изпратени са в комуна, където от тях е изисквана всяка информация за личния живот, включително връзки, контакти, която се използва срещу тях с цел контрол и поставяне в зависимост", "така принуждават хората да правят големи финансови дарения и в крайна сметка губят идентичността си".

По делото е установено по несъмнен начин, че предаванията са излъчени по телевизия СКАТ и са гледани от широк кръг хора, в това число от последователите на религиозната организация, които са се почувствали засегнати и наранени.

Анализът на изложените от ответника твърдения налага извода, че част от употребените изразни средства не съставляват обида, нито клеветническо твърдение. Терминът "секта" означава религиозна общност/вероизповедание, различно от официалното, което определение по синонимен и тълковен речник е придобило гражданственост. Религиозната институция "Свидетелите на Йехова в България" е вероизповедание, различно от официалното, което традиционно за България е източното православие- чл. 10, ал. 1 от Закона за вероизповеданията. Не е обидно и клеветническо и даденото определение на сектата като опасна. Оценката не надхвърля правото на изразяване на мнение прокламирано в чл. 39 от Конституцията на Република България.

Същевременно направените от ответника изказвания и в частност тези, касаещи проповядвани от ищеца за отказ от семейството са неверни и се опровергават от действителното съдържание на приетите като доказателство по делото печатни произведения на Религиозната институция.

Неверни като недоказани са останалите твърдения, същите не са подкрепени с никакви доказателства. Изявленията са с клеветническо съдържание, целящо изграждане на превратни, негативни представи за проповядваните от Свидетелите на Йехова идеи за отказ от кръводаряване, тласкане към самоубийство, незачитане на законите и държавността, упражняване на психически тормоз над членовете и манипулирането им да продадат имуществото си и да дарят средствата на Религиозната институция. Изнасянето на всички тези твърдения с негативно съдържание засяга публичния ѝ образ и уронват престижа ѝ. Излъченото чрез средство за масова информация, каквото е ТВ СКАТ надхвърля правото на свободно изразяване-съставлява противоправно поведение, за което пострадалия следва да получи морално удовлетворение чрез присъждане на парично обезщетение. Ответникът като пряк извършител на деликта на основание чл. 45 ЗЗД носи отговорност за причинените неимуществени вреди.

8. Разпоредбата на чл. 523 от ГПК задължава съдебния изпълнител да прецени, когато завари трето лице в имот, по отношение на който извършва въвод във владение, дали това лице е придобило владението след завеждане на делото за изпълняемото право. Ако установи това обстоятелство, съдебният изпълнител е длъжен да извърши въвода, а бездействието му противоправно би увредило възискателя. Ако третото лице заявява права върху имота, които изключват правата на възискателя, съдебният изпълнител е длъжен да отложи въвода и да даде срок за подаване на молба за спиране на изпълнението пред съда, но ако заявените права не изключват тези на възискателя, той трябва да осъществи въвода. Въводът би бил незаконосъобразен само ако заявените пред съдебния изпълнител от третото лице права изключват тези на възискателя, която преценка се извършва от съда по деликтния иск.

Чл. 441 ГПК

Чл. 523 ГПК

Чл. 74 ЗЧСИ

Решение № 40 от 16.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 2249/2020 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров

Допуснато е касационно обжалване по правния въпрос, предоставя ли разпоредбата на чл. 523 от ГПК право на преценка на съдебния изпълнител да извърши ли въвод във владение или да го отложи и ако такава възможност е налице, възможно ли е изборът на една от двете алтернативи да съставлява противоправно поведение.

По този въпрос следва да бъде съобразена вече установената съдебна практика по реализиране на отговорността на съдебен изпълнител за извършени незаконосъобразни вредоносни действия при принудително изпълнение. Според тази практика съдебният изпълнител дължи обезщетение за всички вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. Пряка означава, че уврежданият не би претърпял вредите, ако не бе незаконосъобразното действие или бездействие на частния съдебен изпълнител, тъй като преки са само тези вреди, които са типична, нормално настъпваща и необходима последица от вредоносния резултат, т. е. които са адекватно следствие от увреждането. Отговорността възниква, когато има неправомерни действия на ЧСИ, настъпила вреда, причинена при изпълнение на дейността на ЧСИ и причинна връзка. Съдът по деликтния иск преценява процесуалната законосъобразност на действията и бездействията на съдебния изпълнител независимо от това дали те са били обжалвани и ако са били-дали са били отменени или жалбата е оставена без уважение. Решението по жалбата не формира сила на пресъдено нещо по законосъобразността или незаконосъобразността на действията или бездействията. Противоправността, която е елемент от фактическия състав на вземането за обезщетение, се състои в процесуалната незаконосъобразност на действието или бездействието на съдебния изпълнител, установена от съда по деликтния иск (решение № 43/28.05.2019 година, постановено по гр. д. № 2474/2018 година по описа на ВКС, ГК, IV г. о. и цитираните в него предходни актове на ВКС). Когато съдебният изпълнител извършва въвод във владение на недвижим имот, той действа процесуално законосъобразно, ако проведе изпълнението в полза на и срещу лица, за които изпълнителният лист има сила съгласно чл. 429 от ГПК. Изпълнението е незаконосъобразно, ако е осъществено по искане на лице, за което изпълнителният лист няма сила, или срещу лице, за което изпълнителният лист няма сила. Това обаче важи за всеки изпълнителен способ. При въвода във владение ГПК урежда и специфични хипотези, когато при извършването му съдебният изпълнител намери недвижимия имот във владение на трето лице-такова, за което изпълнителния лист няма сила съгласно чл. 429 от ГПК.

Правилата за извършване на въвод във владение в този случай са уредени в разпоредбите на чл. 523- чл. 524 от ГПК. Както е посочено в мотивите по т. 1 от ТР № 3/10.07.2017 година по тълк. д. № 3/2015 година на ОСГТК на ВКС предпоставките, при които такъв въвод е възможен са две и трябва да съществуват в условията на кумулативност. Първата от тях е съдебният изпълнител да намери имота във владение, а не в държане на трето лице, а втората е това трето лице да твърди, че притежава върху присъдения имот права, които изключват правата на вискателя. В този случай е налице спор за права, който не може да бъде разрешен от съдебния изпълнител в рамките на производството по принудителното изпълнение. Затова разпоредбата на чл. 523, ал. 2 от ГПК предвижда задължение за съдебния изпълнител, ако третото лице твърди такива права, да отложи въвода и да даде тридневен срок, в който третото лице да поиска от

районния съд спиране на изпълнението по реда на чл. 524 от ГПК. От текста на чл. 523, ал. 2 от ГПК следва, че не всички твърдения на третото лице за притежавани от него права върху присъдения имот са пречка за извършване на въвода, а само тези, които са противопоставими, т. е. изключват или ограничават правата на вискателя върху имота. Ако твърдените права не са такива, то въводът може да бъде извършен. Предвид предмета на тълкуване по т. 1 от ТР № 3/10.07.2017 година по тълк. д. № 3/2015 година на ОСГТК на ВКС, в мотивите на решението съдът е обсъждал само това, кой следва да провери съществуването на първата предпоставка, като изрично е посочено, че законът е задължил съдебния изпълнител, в случай че при въвода намери в имота трето лице, различно от длъжника по изпълнението, да извърши проверка дали това лице има качеството на държател или на владеец и ако е налице второто-откога датира владението, като документира начина, по който се е уверил в тези обстоятелства. Тъй като съдебният изпълнител, като орган на принудителното изпълнение, трябва да осигури законосъобразното му провеждане той е задължен, във всеки един случай, да извършва проверка дали са налице предвидените в закона предпоставки за извършване на изпълнителното действие. Затова в случаите по чл. 523, ал. 2 от ГПК той трябва да извърши преценка дали има доказателства за съществуване на заявените от третото лице права върху присъдения имот и дали те изключват правата на вискателя или не, като с оглед на тази преценка дали да отложи въвода и да даде срок на третото лице да поиска от районния съд спиране на изпълнението или да осъществи въвода. В този случай съдебният изпълнител се произнася по отношение на това дали твърденията от третото лице права съществуват, като преценката му е формална-само с оглед на представените доказателства, и дали с оглед характера естеството си тези права са противопоставими на вискателя или не, а не по отношение на това дали тези права действително съществуват, поради което не разрешава спора между вискателя и третото лице за действителното съществуване на правата. Посочената преценка на съдебния изпълнител трябва да намери отражение в протокола за въвод по чл. 434, ал. 2 от ГПК, като ако е стигнал до извод, че правата на третото лице са непротивопоставими на вискателя той извършва въвода, а в обратния случай-при извод за противопоставимост на правата, изпълнителят трябва да отложи въвода и да даде на третото лице срок да поиска от районния съд спиране на изпълнението, като не може да преценява дали да извърши въвода или не.

С оглед на посоченото този случай законодателят въвежда изрично изключение от принципа, че съдебният изпълнител не установява факти от значение за спорното право. Той задължава съдебния изпълнител да извърши проверка кога намереното в имота лице е придобило владението. Ако това е станало преди образуване на делото, по което е издаден изпълнителният лист, съдебният изпълнител трябва да откаже извършването на въвода, в противен случай действа незаконосъобразно. Ако обаче владението е придобито след образуване на делото за изпълняемостта право, съдебният изпълнител има две алтернативи. При първата той е длъжен да извърши въвода срещу третото лице, ако то не заявява самостоятелни права върху имота, в противен случай бездейства незаконосъобразно. При втората алтернатива, когато третото лице заявява изключващи правата на вискателя права върху имота, съдебният изпълнител трябва да прецени евентуалното наличие на такива, защото законът не предполага само единствено твърдението на третото лице да може да пречат изпълнението. Ако при първата алтернатива съдебният изпълнител не извърши въвода, той действа противоправно и уврежда вискателя. При извършен въвод при условията на втората алтернатива съдебният изпълнител ще отговаря пред третото лице за причинените му от изпълнението вреди само ако извърши въвода въпреки действителното наличие на изключващи правата на вискателя права на това лице, което се установи от съда по деликтния иск. Затова на поставения в настоящето производство въпрос следва да бъде отговорено, че разпоредбата на чл. 523 от ГПК задължава съдебния изпълнител да прецени, когато завари трето лице в

имот, по отношение на който извършва въвод във владение, дали това лице е придобило владението след завеждане на делото за изпълняемото право. Ако установи това обстоятелство, съдебният изпълнител е длъжен да извърши въвода, а бездействието му противоправно би увредило вискателя. Ако третото лице заявява права върху имота, които изключват правата на вискателя, съдебният изпълнител е длъжен да отложи въвода и да даде срок за подаване на молба за спиране на изпълнението пред съда, но ако заявените права не изключват тези на вискателя, той трябва да осъществи въвода. Въводът би бил незаконосъобразен само ако заявените пред съдебния изпълнител от третото лице права изключват тези на вискателя, която преценка се извършва от съда по деликтния иск.

С оглед на така дадения отговор на правния въпрос, по повод на които е допуснато касационно обжалване Върховният касационен съд, състав на Четвърто отделение приема, че решението на Окръжен съд Благоевград е неправилно по следните съображения:

Съставът на Окръжен съд Благоевград е установил, че въз основа на влязло в сила съдебно решение бил издаден на 15.01.2016 година изпълнителен лист по гр. д. № 1381/2014 година по описа на Районен съд Благоевград. В същия било удостоверено, че длъжникът "Аффинити-АМ" ЕООД [населено място] е осъден да върне на вискателя "Аффинити-К" ЕООД [населено място] недвижим имот, съставляващ кафе-ресторант "Аффинити", находящ се в сграда с идентификационен номер... по кадастралната карта и кадастралните регистри на [населено място], с административен адрес [улица]. Този изпълнителен лист бил представен на А. Б. Ц., който имал качеството на частен съдебен изпълнител, регистриран под № *** в регистъра на Камарата на частните съдебни изпълнители. На 15.06.2017 година по изпълнително дело № 181/2017 година неговият помощник извършил въвод във владение на вискателя "Аффинити-К" ЕООД [населено място] в недвижимия имот. В този имот заварил Л. Д. С., вместо длъжника по изпълнителното дело-"Аффинити-АМ" ЕООД [населено място]. Още в деня преди въвода С. направила възражения пред ЧСИ, че се намира във владение на имота от преди завеждане на делото, решението по което се изпълнява, както и че е собственик на имота, предмет на въвода и е трето лице, което противопоставя права, изключващи тези на вискателя. Тези възражения били поддържани и в деня на въвода, като на ЧСИ били представени доказателства за правото на собственост върху недвижимия имот (нотариален акт за покупко-продажба на недвижим имот № **, том **, вписан с вх. рег. № **** от 29.06.2015 година, акт № ***, том **, т. **, с който имотът е продаден на Л. С.). Въпреки така наведените възражения помощникът на ЧСИ е отстранил третото лице от владението на имота, като е въвел във владение на същия вискателя. В протокола за въвод е отразен извод, че няма пречка той да бъде извършен. При тези фактически установявания съдът приел, че действията на ЧСИ, са незаконосъобразни, тъй като срещу трето лице, намерено от съдебен изпълнител в деня на въвода във владение на имота, не следва да се извършва въвод във владение, ако същото владее имота от преди решението, от което са възникнали правата на вискателя. В този случай дори не било необходимо третото лице, заварено във владение на имота, да твърди пред съдебния изпълнител, че е носител на права, които изключват правото на вискателя. Въводът във владение предпоставял, че в деня на извършването му вещта се намира в държане на длъжника, а срещу трето лице въвод бил недопустим, защото срещу него нямало издаден изпълнителен лист. Въвод срещу трето лице бил възможен при две кумулативно съществуващи предпоставки: това лице да владее, а не да държи имота и да е придобило владението след завеждане на делото, по което е издадено изпълняваното решение. Настоящият случай не бил такъв, защото С. владее имота от 29.06.2015 година (след предявяване на иска, решението по което се изпълнява), но тя заявила и удостоверила пред съдебния изпълнител права върху имота, изключващи правата на вискателя. Налице бил спор за права, който не можел да бъде разрешен от съдебния изпълнител в рамките на

производството по принудителното изпълнение. Той бил длъжен да предостави на третото лице 3-дневен срок за подаване на молба до районния съд за спиране на изпълнението съгласно чл. 523, ал. 2 от ГПК и да отложи извършването на изпълнителното действие. Помощникът на А. Б. Ц. -частен съдебен изпълнител с район на действие района на Окръжен съд Благоевград, вписан под № *** в регистъра на Камарата на частните съдебни изпълнители обаче провел въвода и тези му действия били противоправни и процесуално незаконосъобразни. Презумпцията за виновност не била опровергана, а ответникът отговарял на основание чл. 37, ал. 3 от ЗЧСИ солидарно и за вредите от неизпълнение на задълженията на помощника си. Солидарната отговорност не обуславяла задължително другарство и нямало пречка същата да се реализира единствено по отношение на ЧСИ. Твърдените имуществени вреди под формата на пропуснати ползи били доказани по делото и искът за обезщетяването им-основателен.

В обжалваното въззивно решение правният въпрос, по повод на който е допуснато касационното обжалване, въззивно решение въпросът е разрешен по противоположен начин от дадения му по-горе отговор, защото въззивният съд е посочил, че в производство по въвод във владение по чл. 523 от ГПК съдебният изпълнител не можел в рамките на производството по принудителното изпълнение да преценява правата на третото лице, а бил длъжен да му предостави 3-дневен срок за подаване на молба за спиране на изпълнението съгласно чл. 523, ал. 2 от ГПК и да отложи извършването на изпълнителното действие. Съдът правилно е изходил от принципното положение, че в рамките на изпълнителното производство съдебният изпълнител не може да установява факти от значение за спорното право, но неправилно е счел, че този принцип не търпи никакви изключения. Такова изключение именно е уредено в разпоредбата на чл. 523, ал. 2 от ГПК, защото законът не предполага възможност за препятстване на изпълнението само и единствено по твърдения на третото лице. Той изисква това трето лице да е придобило владението върху имота след образуването на делото за изпълняемото право и да разполага с права върху имота, изключващи тези на възискателя. Няма кой орган да направи тази преценка, освен съдебният изпълнител, а поведението му ще е противоправно само ако преценката му е била неправилна. Неправилно съдът е намерил аргумент за обратното в мотивите на ТР № 3/10.07.2017 година по тълк. д. № 3/2015 година на ОСГТК на ВКС. С това решение се уеднаквява противоречивата практика по въпроса може ли да бъде извършен въвод във владение срещу трето лице, което е установило владение преди завеждане на делото, решението по което се изпълнява и дали това трето лице се ползва от защитата по чл. 524, във връзка с чл. 523 от ГПК. Тълкувателното решение няма за предмет уеднаквяване на практиката по въпроса за правомощията на съдебния изпълнител ако е заварил в имота трето лице, установило владение след завеждане на делото за изпълняемото право, затова значението на мотивите му се ограничава до съпоставяне на положението на третото лице, придобило владение преди завеждането на делото с това на третото лице, придобило владение след този момент. Поради това обжалваното решение е постановено в нарушение на материалния закон-касационно основание по чл. 283, ал. 3, т. 1 от ГПК-и следва да бъде отменено. Не се налага извършване на допълнителни съдопроизводствени действия, поради което спорът следва да бъде решен от настоящата инстанция (арг. от чл. 293, ал. 2 от ГПК).

По делото е установено, че с нотариален акт от 03.05.2010 година за учредяване на право на строеж върху недвижим имот № **, т. *, рег. № ****, нотариално дело № 32/2010 година на В. Л. Т. -нотариус с район на действие района на Районен съд Благоевград, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара, В. К. Р. учредил в полза на трето лице право на строеж върху собствения му недвижим имот-поземлен имот с идентификатор... по КKKP на [населено място]-на описани в акта имоти, запазвайки си правото на строеж за ресторанти на сутеренния и партерния етаж на сградата. След като бил извършен грубия строеж, с нотариален акт от 21.03.2012 година за учредяване на

вещно право на ползване № **, т. *, рег. № ***, нотариално дело № 21/2012 година на В. Л. Т. -нотариус с район на действие района на Районен съд Благоевград, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара, Воин К. Р. учредил в полза на "Аффинити-К" ЕООД [населено място] право на ползване върху новоизградения процесен имот-самостоятелен обект в сграда с идентификатор... по КKKP на [населено място] с предназначение за обществено хранене, представляващ съгласно предходни документи кафе-ресторант на две нива, с площ на първо ниво 247. 10 м2 и с площ на второ ниво 94. 89 м2- възмездно, за срок от 20 години. Обектът е въведен в експлоатация на 24.04.2012 година. На 17.02.2013 година В. К. Р. починал, като негов правопреемник е Е. А. Р.. С нотариален акт от 29.06.2015 година за покупко-продажба на недвижим имот № **, т. **, рег. № ****, н. д. № 172/2015 година на К. С. М. -нотариус с район на действие района на Районен съд Благоевград, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара., Е. А. Р. продала процесния имот на ищцата Л. Д. С., която съжителствала на семейни начала с М. Р. -син на продавачката. На 07.12.2015 година С. сключила с "Аффинити-ЛМ" ЕООД [населено място], което дружество било представлявано от продавачката на имота Е. А. Р., договор за отдаване под наем на първото ниво от обекта с площ 241. 10 м2. Въз основа на влязло в сила съдебно решение по гр. д. № 1381/2014 година по описа на Районен съд Благоевград бил издаден на 15.01.2016 година изпълнителен лист, видно от който длъжникът "Аффинити-МЛ" ЕООД [населено място] бил осъден да върне на вискателя "Аффинити-К" ЕООД [населено място] недвижим имот, съставляващ кафе-ресторант "Аффинити" с идентификационен номер... по кадастралната карта и кадастралните регистри на [населено място], с административен адрес [улица]. Исковата молба, по която е образувано делото, била подадена на 04.07.2014 година. Изпълнителният лист бил представен на А. Б. Ц. в качеството му на частен съдебен изпълнител с район на действие района на Окръжен съд Благоевград, вписан под № *** в регистъра на Камарата на частните съдебни изпълнители. Той образувал изпълнително дело № 181/2017 година и насрочил въвод във владение. На 15.06.2017 година помощникът на ЧСИ извършил въвод във владение на вискателя "Аффинити-К" ЕООД [населено място] в недвижимия имот. В този имот заварил Л. Д. С., вместо длъжника по изпълнителното дело-"Аффинити-МЛ" ЕООД. Още в деня преди въвода С. направила възражения пред ЧСИ, че се намира във владение на имота от преди завеждане на делото, решението по което се изпълнява, както и че е собственик на имота, предмет на въвода и е трето лице, което противопоставя права, изключващи тези на вискателя. Тези възражения били поддържани и в деня на въвода, като на ЧСИ били представени доказателства за правото на собственост върху недвижимия имот (нотариалния акт за покупко-продажба, с който имотът е продаден от Е. А. Р. на Л. Д. С.). Въпреки така наведените възражения помощникът на ЧСИ отстранил третото лице от владението на имота, като въвел във владение на същия вискателя. В протокола за въвод е отразен извод, че няма пречка той да бъде извършен, защото владението на С. е установено след завеждане на делото за изпълняемото право, а заявените от нея права не изключват тези на вискателя.

Преценката на помощник съдебния изпълнител е била законосъобразна. В полза на вискателя е надлежно възникнало и удостоверено право на принудително изпълнение въз основа на влязло в сила съдебно решение. Длъжник по изпълнението е дружество, което е осъдено да предаде на вискателя процесния имот. При извършване на въвода обаче съдебният изпълнител е намерил в него не длъжника по изпълнението, а трето лице-ищцата Л. Д. С.. Спрямо нея изпълнителният лист няма сила, съгласно чл. 429 от ГПК, но изпълнявайки задълженията си по чл. 523 от ГПК, съдебният изпълнител е установил, ще С. е влязла във владение на имота след образуване на делото за изпълняемото право. В този случай съдебният изпълнител е могъл да извърши правомерно въвода, ако Л. Д. С. не е разполагала с права, изключващи тези на вискателя. Тя се легитимирила като собственик на имота въз основа на покупко-продажба, извършена с нотариален акт от

29.06.2015 година, с праводател Е. А. Р.. Последната от своя страна е придобила собствеността на 17.02.2013 година чрез наследствено правопримство от В. К. Р.. Приживе обаче последният е учредил (с нотариален акт от 21.03.2012 година) вещно право на ползване за срок от 20 години (т. е. до 2032 година) върху процесния имот в полза на вискателя "Аффинити-К" ЕООД [населено място]. Вещният ползвател има право да владее и ползва вещта за срока на учреденото право (чл. 56 от ЗС), като тези му права са абсолютни и са противопоставими на всички, включително на собственика. Затова след смъртта на В. К. Р. наследницата му Е. А. Р. е придобила само голата собственост върху имота, съответно само това е можела да прехвърли на ищцата Л. Д. С.. Голата собственост не може да бъде противопоставена на вещния ползвател, затова правата, които е заявила Л. Д. С. като трето лице владеещо имот, по отношение на който се извършва въвод във владение, не изключват правата на вискателя. Обратно, правото на вискателя като вещен ползвател да владее имота изключва правото на голия собственик да владее същата вещ, затова извършеният от помощник на ответника въвод срещу заварената в имота Л. Д. С. не е незаконосъобразен.

Неоснователно в писмената си защита пред настоящата инстанция ищцата излага съображения, че въводът е незаконосъобразен, защото тя е установила владение върху процесния недвижим имот преди завеждане на исковата молба, по която е образувано делото за изпълняемостта на правото. Доказателства за твърдения от нея факт (че е установила владение преди завеждане на делото, решението по което е изпълнено срещу нея) няма. Въпросното дело е образувано на 04.07.2014 година, а до 29.06.2015 година собственик на имота не е била ищцата Л. Д. С., а праводателят ѝ Е. А. Р.. Няма никакви данни преди 29.06.2015 година Е. А. Р. да е отстъпила владението върху процесния имот на С., няма данни да е предала дори държането му, което не дава защита по чл. 523 от ГПК. Вярно е, че Л. Д. С. е била посочена като ответник в исковата молба, по която е било образувано делото за изпълняемостта на правото, но това само по себе си не е доказателство за установено от нея към момента на подаване на молбата владение върху имота. Напротив, видно от съдебното решение по тази молба, тя не е била конституирана като страна в производството, а е разпитана като свидетел. В постановения от съда акт изрично са отхвърлени доводите на ответника по това дело "Аффинити-МЛ" ЕООД [населено място], че не дружеството, а свидетелите Л. Д. С. и М. Р. (съжителстващи на семейни начала към онзи момент) били установили владение върху процесния имот. Съдът е издал осъдителното решение по исковата молба именно установявайки от фактическа страна, че "Аффинити-МЛ" ЕООД [населено място] е отнело неправомерно владението върху имота от "Аффинити-К" ЕООД [населено място]. В мотивите към акта той изрично е посочил, че от значение за спорното право е обстоятелството кой е владеец на спорния имот към момента на предявяване на иска и че това е дружеството "Аффинити-МЛ" ЕООД, [населено място] срещу което искът е уважен. Нещо повече, съдът посочил в мотивите си, че самите свидетели Л. Д. С. и М. Р. не оспорвали в показанията си, че към момента на подаване на иска именно ответното дружество ("Аффинити-МЛ" ЕООД [населено място]) владее и ползвало процесния имот (абзац на стр. 14-та и стр. 15-та от решението на Благоевградски районен съд по гр. д. № 1381/2014 година). И накрая, в решение на Благоевградски окръжен съд по гр. д. № 504/2017 година, с което е отменено извършеното изпълнително действие въвод във владение на процесния имот срещу Л. Д. С. по нейна жалба, съдът е установил изрично, че С. е установила владение върху процесния имот след завеждане на исковата молба, решението по което се изпълнява (стр. 11-та, абзац 2-ри от решението). Затова настоящата инстанция не намира доказателства в подкрепа на доводите на Л. Д. С., че е била владеец на спорния имот преди образуване на делото, решението по което е било принудително изпълнено от ответника.

Затова съдът приема, че твърдяното като увреждащо изпълнително действие е извършено правомерно, а тогава не е налице един от елементите на фактическия състав,

при обективната съвкупност на които за ответника би възникнало задължение за обезщетяване на причинени с това действие вреди. Безпредметно е да се обсъжда наличието на останалите елементи, тъй като при липса на противоправност на твърдяното като увреждащо действие деликтната отговорност на извършителя не може да бъде ангажирана. Затова е ненужно да се обсъждат поставените от касатора въпроси в лицето на ЧСИ ли се преценява наличието на вина и може ли фактът да бъде установен в исково производство без негово участие, както и за приложимостта на чл. 37, ал. 3 от ЗЧСИ в тази хипотеза, а също може ли съдът да постанови решението си позовавайки се на задължителна съдебна практика, която не е била създадена към момента на възникване на претендираното субективно право.

9. Допустимо е събирането на доказателства за оставането без работа за времето след изтичане на срока по чл. 312, ал. 2 ГПК, когато шестмесечния срок по чл. 225, ал. 1 ГПК изтича след този момент.

Чл. 225, ал. 1 КТ

Чл. 312, ал. 2 ГПК

Решение № 55 от 16.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 2103/2020 г., IV г. о., докладчик съдията Любка Андонова

Касационното обжалване е по процесуално правния въпрос "кой е моментът за настъпване на преклузията за представяне на доказателства за оставане без работа от страна на ищеца по предявен иск с правно основание чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ вр. чл. 225, ал. 1 КТ. "

По въпроса, по който е допуснато касационно обжалване.

Налице е практика по чл. 290 ГПК, обективизирана в решение № 416/12.07.2010 г. по гр. д. № 531/2009 г. по описа на ВКС, IV г. о., и решение № 81 от 27.2.2014 г по гр. дело № 114/12 г на ВКС, Четвърто гражданско отделение по въпроса кой е момента на настъпване на преклузията за посочване, представяне и събиране на доказателства в бързите производства по трудови спорове, явяващ се от значение за точното приложение на чл. 313 ГПК, във връзка с чл. 312, ал. 1 и ал. 2 ГПК и във връзка с чл. 146, ал. 1 и ал. 2 ГПК. С тези решения е прието, че "В производството по дела, разглеждани по реда на Глава XXV ГПК - "Бързо производство", са уредени срокове за извършване на процесуалните действия от съда и страните, различни от определените в общия исков процес. За разлика от общия исков процес, в който съгласно чл. 146 ГПК докладът по делото е задължение на съда в първото заседание по делото, съгласно чл. 312, ал. 1 ГПК, съдът изготвя писмен доклад по делото и се произнася по доказателствените искания в закрито заседание в деня на постъпване на отговора на ответника или на изтичане на срока за това. Съгласно чл. 146, ал. 2 ГПК, в първото заседание по делото в общия исков процес, след доклада, съдът указва на страните за кои от твърдените от тях факти не сочат доказателства. В бързото производство, това е задължение на съда в закритото заседание по чл. 312, ал. 1 ГПК - арг. от 312, ал. 3 ГПК, съгласно който текст, по направените своевременно искания във връзка с дадените указания, съдът се произнася в деня на постъпването им, а уредената в чл. 313 ГПК преклузия настъпва, когато страните не са изпълнили дадените им указания, в срока по чл. 312, ал. 2 ГПК. Процесуалната преклузия не се отнася за доказателства за установяване на новонастъпили факти. Следователно допустимо е събирането на доказателства за оставането без работа за времето след изтичане на срока по чл. 312, ал. 2 ГПК, когато шестмесечния срок по чл. 225, ал. 1 ГПК изтича след този момент.

Върховният касационен съд, Четвърто гражданско отделение, като разглежда жалбата и провери обжалваното решение с оглед изискванията на чл. 290, ал. 2 ГПК, счита че оплакванията в същата са частично основателни по следните съображения:

Въззивният съд е процедирал в противоречие с поточената практика на ВКС и в отклонение от изискванията на процесуалния закон относно приетите доказателства, касаещи основателността на претенцията по чл. 225, ал. 1 КТ. Във въззивното производство е възможно събирането не на всички доказателства, а само на тези, които въпреки проявената добросъвестност от страната, не са събрани от първата инстанция. Това са новооткритите, нововъзникналите доказателства за твърдени обстоятелства, както и всички допустими и необходими доказателства за установяване на новооткрити и нововъзникнали релевантни факти и обстоятелства, също и непосочените и несъбрани доказателства поради допуснато нарушение на съдопроизводствените правила от първата инстанция.

В случая ищцата не е представила доказателства за оставането си без работа до приключване на съдебното дирене пред първоинстанционния съд, а едва в проведеното пред Окръжен съд-Велико Търново. Не са били налице и твърдения за липса на възможност за ангажиране на релевантните доказателства, предвид допуснати от първоинстанционния съд процесуални нарушения.

В тази връзка и както е изяснено с решение № 111 от 4.5.2015 г по гр. дело № 1173/14 г на ВКС, Четвърто ГО и решение № 328/15.5.2014 г по гр. дело № 805/13 г на ВКС, Четвърто ГО ако страната е пропуснала да заяви обстоятелство или да посочи доказателство поради собственото си поведение, тя не може да поправи собственото си бездействие във въззивното производство.

По делото ищцата поради собственото си бездействие не е представила доказателства в подкрепа на твърдението си, че е останала без работа в периода от прекратяване на трудовото правоотношение до датата на приключване на съдебното дирене пред първоинстанционния съд. Представените с въззивната жалба писмени доказателства за този период не могат да бъдат допуснати и събрани от въззивния съд за установяване на релевантните факти за посочения период от време. Оставането без работа за този период не е нов или неизвестен факт, като за установяването му не е имало затруднения за страната. Няма основания за допускане на доказателства и поради допуснати от първоинстанционния съд нарушения-той правилно е указал разпределението на доказателствената тежести и сроковете за изпълнение на указанията на съда. Представените пред въззивния съд доказателства са допустими за установяване на новонастъпилите факти-оставането без работа за времето след приключване на съдебното дирене пред първоинстанционния съд-19.12.2019 г до изтичане на 6-месечния период по чл. 225, ал. 1 КТ, респ. до приключване на съдебното дирене пред въззивния съд.

При така установените факти въззивното решение е частично неправилно като постановено в нарушение на процесуалния и материалния закон. Решението следва да бъде отменено в частта, с която искът по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ вр. чл. 225, ал. 1 КТ е уважен за присъждане на обезщетение за оставане без работа в периода 16.8.19 г до 18.12.19 г в размер на 3438, 33 лв. и следва да бъде отхвърлен като неоснователен. В останалата част, с която искът по чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ вр. чл. 225, ал. 1 КТ е уважен за сумата и периода 19.12.19 г-16.2.20 г. в размер на 1604, 55 лв. въззивното решение следва да бъде оставено в сила.

10. Признанието на длъжника, че третото лице е знаело за увреждаването не е абсолютно доказателство за този правнорелевантен факт, като наред с това не обвързва третото лице, което се е договаряло с длъжника, поради което трябва да бъде преценявано с оглед на всички събрани по делото доказателства, които имат връзка и от който може да бъде установено евентуалното знание на третото лице,

приобретател, с което длъжникът се е договарял за увреждането на кредитора, в случаите по чл. 135, ал. 1, изр. 2 от ЗЗД.

Чл. 154, ал. 1 ГПК

Чл. 135, ал. 1 ЗЗД

Решение № 266 от 18.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 247/2020 г., IV г. о., докладчик съдията Димитър Димитров

Допуснато е касационно обжалване по отношението на правния въпрос за това въз основа на какви доказателства може да се приеме знанието на третото лице за увреждането на кредитора и представлява ли такова доказателство признанието на длъжника, че третото лице е знаело за увреждането преди сключването на разпоредителната сделка.

По така поставения правен въпрос съдът намира, че знанието на третото лице, приобретател, с което длъжникът се е договарял за увреждането на кредитора, в случаите по чл. 135, ал. 1, изр. 2 от ЗЗД, е факт който подлежи на доказване в производството като доказателствената тежест за него се носи от кредитора-ищец по отменителния иск. Затова доказването на това знание трябва да бъде определено като главно, а оттам и като пълно доказване. Същевременно в зависимост от това дали с доказването се установява пряко релевантния за спора факт или се установява такъв факт, от който може да бъде направен извод за съществуването на правнорелевантния факт доказването бива пряко или косвено. При последното се установяват факти от действителността, които се намират във връзка с релевантния за спора факт, който трябва да бъде доказан в спорното производство. Установяването на тези факти и връзката им с подлежащия на доказване в производството правно релевантен факт е основанието последният да бъде счетен за доказан. Самите доказателствени факти не са нормативно предопределени, а възможният им кръг е неограничен, като връзката им с подлежащия на доказване правнорелевантен факт се определя във всеки конкретен случай. Всеки или всякакъв факт може да се окаже в такава връзка с подлежащия на доказване правнорелевантен факт, че да може да послужи за обосноваване на извод за неговото съществуване или несъществуване, като наличието на такава връзка се преценява с оглед на всички обстоятелства по конкретното производство. За да може косвеното доказване да послужи за нуждите на главното такова, чрез него трябва да бъде установена такава система от доказателствени факти, която като изключва всяка друга вероятност, да създаде сигурност, че правнорелевантния факт, за съществуването на който се прави извод от съвкупността на доказателствените факти действително се е осъществил. Един правнорелевантен факт, който е от значение за спора, може да бъде доказван както чрез пряко, така и чрез косвено доказване, освен ако не съществува законово ограничение за вида на доказването. Такова ограничение не съществува по отношение на знанието на третото лице, приобретател, с което длъжникът се е договарял за увреждането на кредитора, в случаите по чл. 135, ал. 1, изр. 2 от ЗЗД, поради което то може да бъде доказвано и чрез косвено доказване. В тази връзка признанието на длъжника, че третото лице е знаело за увреждането преди сключването на разпоредителната сделка, независимо дали е направено извънсъдебно или съдебно, или пък е възпроизведено в изходящ от длъжника документ може да бъде косвено доказателство, от което да бъде направен извод за съществуването или не на знанието на третото лице. Това признание не е абсолютно доказателство за правнорелевантния факт, като наред с това не обвързва третото лице, което се е договаряло с длъжника, поради което трябва да бъде преценявано с оглед на всички събрани по делото доказателства, които имат връзка и от който може да бъде установено евентуалното знание на третото

лице, приобретател, с което длъжникът се е договарял за увреждането на кредитора, в случаите по чл. 135, ал. 1, изр. 2 от ЗЗД.

С оглед на така дадения отговор на правния въпрос, по повод на който е допуснато касационно обжалване Върховният касационен съд, състав на Четвърто отделение приема, че решението на Окръжен съд Силистра е неправилно по следните съображения:

Съставът на Окръжен съд Силистра е приел, че Кооперация "Кредитмакс" [населено място] се легитимира като кредитор на Р. Х. Т. по силата на три договора за заем-от 04.02.2014 година за сумата 6000. 00 лева, от 12.02.2015 година за сумата от 8800. 00 лева и от 30.10.2015 година за сумата от 5500. 00 лева. От представените три броя РКО и три договора за заем било видно, че заетите суми за тези дати са 6000. 00 лева, 8000. 00 лева и 5000. 00 лева, а дължимите се за връщане с такси и лихви са 6600. 00 лева, 8800. 00 лева и 5500. 00 лева. От заключението на изслушаната и приета по делото съдебно-счетоводна експертиза се установявало, че в счетоводната документация на кооперацията липсват РКО за погасяване на тези суми, но липсвали и регистри за водене на сключените договори за заем, за да се направел извод дали към конкретните дати са договорите за заем са действително налични и дали сумите по тях са действително дължими се. Ставало ясно, че договорите на Р. Х. Т. с Кооперация "Кредитмакс" [населено място] били неправилно водени в счетоводството ѝ. От изявленията на ставало ясно, че той бил подписвал представените по делото документи за получаване на процесните думи, твърдейки че всъщност не е получавал реално посочените в тях суми. Т. признавал, че не разбирал нищо от това, което са му обяснявали "хората на К. " за заемите, за които се е подписвал. Заявявал, че те го били намерили в гората и му били казали да подпише представените му документи и той се бил подписал, защото се изплашил. Също така твърдял, че не е вземал най-голямата сума от 3000. 00 лева от Кооперация "Кредитмакс" [населено място] и след изплащане на последните заеми преди три години не бил вземал заем от кооперацията. След като обаче по надлежен ред не била оборена доказателствената сила на представените първични счетоводни документи-РКО за предоставяне от страна на Кооперация "Кредитмакс" [населено място] на процесните суми на Р. Х. Т. и не били доказани твърденията на последния във връзка с тяхното подписване, то трябвало да се приеме, че кооперацията има качеството на кредитор спрямо Т.. От представената по делото справка по партидата на Р. Х. Т. се установявало, че към 04.07.2018 година той не притежавал други недвижими имоти освен този, с който се бил разпоредил.

Въззивният съд е посочил, че увреждащо кредитора действие е всеки правен и фактически акт, с който се засягат права, които биха осутили или затруднили осъществяване на правата на кредитора спрямо длъжника. Увреждането винаги било налице, когато длъжникът се лишавал от свое имущество, намалявал го или по какъвто и да е начин затруднявал удовлетворението на кредитора. В случая увреждането било налице, тъй като освен, че Р. Х. Т. се лишил от процесния имот, то видно било от справката от СлВП, че към 04.07.2018 година той не притежавал други недвижими имоти, освен този, с който се бил разпоредил.

Съставът на Окръжен съд Силистра е изложил съображения, че длъжникът винаги знае за увреждането, когато разпоредителната сделка е извършена след възникване на вземането на кредитора, т. е. когато знае, че има кредитор, както било в настоящия случай. Когато увреждащото действие било възмездно, както било в случая, правно релевантно било дали и лицето, с което длъжникът се е договарял-втория ответник, също е знаело за увреждането. В тежест на Кооперация "Кредитмакс" [населено място] било да докаже знанието от страна на О. Б. И., а доказателства в тази насока липсвали. Презумпцията на чл. 135, ал. 2 от ЗЗД за знанието на третото лице била неприложима, тъй като О. Б. И. не бил съпруг, низходящ, възходящ, брат или сестра на длъжника Р. Х. Т.. Несъстоятелни били доводите на Кооперация "Кредитмакс" [населено място], че И. бил заявил, че е знаел за дълга на Т. и с процесния договор е целял да уведе кооперацията-кредитор, както и че

продажната цена по договора на практика не била платена. Такива изявления от страна на О. Б. И. по делото не съществували, а и доказателства в подкрепа на тези твърдения на Кооперация "Кредитмакс" [населено място] също не били налице. Нещо повече, в съдебно заседание И. изрично заявявал, че не знае както за делото, така и за дълговете на Р. Х. Т.. Всичко това налагало извода за неоснователност на предявения иск поради липсата на всички кумулативни предпоставки за неговото уважаване.

В случая правилно съставът на Окръжен съд Силистра правилно е приел, че иска по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД може да бъде предявен само от кредитор, който е разпоредил да се с имуществото си длъжник. По отношение на това как ищецът се легитимира като кредитор и установява това си качество е налице установена съдебна практика, която е намерила израз в мотивите към т. 2 от ТР № 2/09.07.2019 година, постановено по тълк. д. № 2/2017 година на ОСГТК на ВКС. Съгласно дадените там разяснения по принцип правото на кредитора да иска обявяване за недействителни спрямо него на увреждащите го актове на длъжника по реда на чл. 135 от ЗЗД е предпоставено от наличие на действително вземане. Това вземане може да не е изискуемо или ликвидно; не е необходимо и предварително да бъде установено с влязло в сила решение. Съдът по Павловия иск изхожда от положението, че вземането съществува, ако произтича от твърдените факти (предмет на делото по чл. 135 ЗЗД не е самото вземане на кредитора, а потестативното му право да обяви за недействителна по отношение на себе си сделка или друго действие, с които длъжникът го уврежда (правоотношението, легитимиращо ищеца като кредитор, става предмет на делото единствено когато Павловият иск е обективно съединен с иск за вземането)). Той може да приеме обратното само ако вземането е отречено със сила на пресъдено нещо. В случая твърдените от Кооперация "Кредитмакс" [населено място] вземания не са отречени със сила на пресъдено нещо, а твърдените в исковата молба факти и представените в тяхна подкрепа доказателства за предоставени на Р. Х. Т. заеми легитимират касатора като кредитор на Т. съгласно изискванията на чл. 135, ал. 1 от ЗЗД. В производството по този иск съдът не проверява съществуването на твърдяното от ищеца вземане, освен ако този въпрос не е въведен като предмет на делото-било от ищеца, чрез съединяването на отменителния иск с иск за съществуване на вземането, било от ответника, чрез предявяването на насрещен иск. Поради това наведените от страна на Р. Х. Т. и О. Б. И. твърдения и доводи свързани с оспорването на твърдените от Кооперация "Кредитмакс" [населено място] вземания не подлежат на разглеждане в настоящето производство. Липсват данни твърдените от касатора вземания да са били оспорени в самостоятелно производство, като в случай, че производството е висящо към момента на разглеждането на иска по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД би било приложимо тълкуването по т. 2 от ТР № 2/09.07.2019 година, постановено по тълк. д. № 2/2017 година на ОСГТК на ВКС, а в случай, че оспорването е било уважено с влязло в сила решение отменителният иск би бил неоснователен. С оглед на това правилно е прието от състава на Окръжен съд Силистра правилно е приел, че Кооперация "Кредитмакс" [населено място] се легитимира като кредитор на Р. Х. Т. в производството по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД. Както се посочи в производството по чл. 135 от ЗЗД е достатъчно качеството на кредитор за ищеца да следва от твърденията по исковата молба и фактите по делото. Ако впоследствие се окаже, че ищецът не е притежавал качеството на кредитор, то обявената по реда на чл. 135 от ЗЗД недействителност не би го ползвала и няма да има правно значение. В такъв случай ищецът не би могъл да предприеме действия по принудително изпълнение и да насочи същото върху вещта, предмет на обявената за относително недействителна сделка. Относителната недействителност по чл. 135 от ЗЗД е само по отношение на ищеца, но не и на третите лица. При това тази относителна недействителност не може да придаде на ищеца качеството на кредитор, ако той не притежава такова. Затова ако се установи, че ищецът не е притежавал качеството на кредитор, той не може да се ползва от

постановената в негова полза относителна недействителност и последиците от същата ще отпаднат.

Също така правилно въззивният съд е приел, че извършеното от Р. Х. Т. с договор за продажба от 09.05.2018 година, обективиран в нотариален акт № **, том ***, рег. № ****, дело № 395/2018 година на К. Г. К. -нотариус с район на действие района на Районен съд Дулово, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара, разпореждане с притежавания от него недвижим имот уврежда кредитора Кооперация "Кредитмакс" [населено място]. По силата на чл. 133 от ЗЗД цялото имущество на длъжника служи за общо обезпечение на неговите кредитори, които имат еднакво право да се удовлетворят от него, ако няма законни основания за предпочитане. Всеки един от кредиторите има право и възможност да избира върху кое от имуществената на длъжника да насочи изпълнението. Това важи и в случаите когато кредиторът разполага с предоставено от длъжника реално обезпечение на вземането като залог и ипотека. Кредиторът не е задължен да събере вземането си само от предоставеното като обезпечение имущество, а може да насочи изпълнението и към друго принадлежащо на длъжника такова. Затова всяко едно разпореждане с част от имуществото на длъжника или обременяването на същото с тежести уврежда кредиторите, тъй като намалява обема на предоставеното им от закона общо обезпечение на техните вземания. Това важи и за случаите когато разпореждането е възмездно и длъжникът придобива насрещна престация срещу извършеното от него разпореждане, тъй като в този случай се дава възможност на длъжника да избира с кое имущество да изпълни задължението си, което противоречи на правилото на чл. 133 от ЗЗД.

Наред с горното правилно съставът на Окръжен съд Силистра е приел, че О. Б. И. е знаел, че с извършеното от него разпореждане уврежда кредитора, тъй като е извършено след възникване на твърдените от Кооперация "Кредитмакс" [населено място] вземания. Също така правилно е прието, че тъй като разпореждането е възмездно по силата на чл. 135, ал. 1, изр. 2 от ЗЗД е необходимо и насрещната страна по договора, в случая О. Б. И., да е знаела за увреждането, както и че страните по договора се намират в степен на родство, която прави неприложима установената в чл. 135, ал. 2 от ЗЗД презумпция. Неправилно обаче е прието, че по делото не са събрани доказателства, които да установяват, че О. Б. И. е знаел за увреждането на кредитора. Р. Х. Т. е подал отговор на исковата молба, в който е заявил, че действително дължи сумите на Кооперация "Кредитмакс" [населено място] и не е изплатил никаква част от тях. Когато споделил с племенника си (сина на сестра му) той му предложил да прехвърли имота на негово име, за да не може никой да изявява претенции по отношение на него. Казал му, че тъй като няма никакво друго имущество, ако му прехвърли процесния имот, може да бъде спокоен, че никой нищо не може да му вземе, за каквото и да било задължение. Той се съгласил и му прехвърлил имота, макар и да имал намерение го използва и да приключи със задълженията си. Без значение е дали отговорът е подаден преди Р. Х. Т. да е бил уведомен за образуването против него производство по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД или след това. И в двата случая се касае до документ, чиито автор се явява Р. Х. Т., доколкото не е установено, че подписът под документа не е положен от него. Установено е, че Т. е можел да се подписва, като е полагал подпис както под предварителен договор от 12.08.2010 година (нотариална заверка на подписа с рег. № ****/12.08.2010 година на К. Г. К. -нотариус с район на действие района на Районен съд Дулово, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара), така и под нотариален акт № **, том ***, рег. № ****, дело № 395/2018 година на К. Г. К. -нотариус с район на действие района на Районен съд Дулово, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара. Тази му възможност не може да се счете за оборена с оглед на представената по делото декларация с рег. № ****/07.03.2019 година на Н. Н. -нотариус с район на действие района на Районен съд Силистра, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара, в която е посочено, че

поради невъзможността на Р. Х. Т. да се подпише и изпише трите си имена, произтичащи от неграмотност нотариусът е прочел декларацията и след като Т. се е съгласил със съдържанието ѝ е положил отпечатък от палеца на дясната си ръка върху документа. Касае се до декларация съставена след образуване на производството по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД и в хода на същото. Със същата се цели да бъде установена поддържаната от Р. Х. Т. и О. Б. И. теза за неграмотност на Т., а оттам и за невъзможността му да подписва документи. С нея обаче не може да бъдат оборени подписите на Р. Х. Т. върху посочените по-горе документи, като освен това и разпитаната по делото свидетелка Д. А. Г., сестра на прехвърлителя, е заявила, че брат и може да полага саморъчен подпис, чрез изписване на имената си. Поради това авторството на отговора на исковата молба не е оборено по надлежния ред и се касае до изхождащ от Р. Х. Т. частен документ. Същевременно не е установено по надлежен ред и това, че волята на Т. при изготвяне на документа е била опорочена и поради това изразените в този документ твърдения не следва да бъдат възприемани. Касае се до документ, с който издателят му, признава неизгодни за себе си факти. Това признание обаче не обвързва О. Б. И., поради което съгласно чл. 217 от ГПК следва да се преценяват с оглед на всички доказателства по делото. Разпитаната по делото свидетелка Д. А. Г., която е сестра на Р. Х. Т. и майка на О. Б. И., твърди, че тя е закупила имота, предмет на оспорваната разпоредителна сделка, като е накарала Т. да се подпише под предварителния договор от 12.08.2010 година за продажбата на имота, тъй като тя била във Федерална Република Германия. Тези нейни твърдения са налични и в мотивите към решение № 149/15.07.2016 година на Районен съд Дулово, постановено по гр. д. № 250/2015 година. С това решение по реда на чл. 19, ал. 3 от ЗЗД е бил обявен за окончателен сключения на 12.08.2010 година, между П. Д. С. и В. Д. Х., от една страна, и Р. Х. Т., от друга страна, за продажба на имота. Според свидетелката тя не е присъствала при подписването на предварителния договор. Последният е бил подписан от Р. Х. Т., но с него е имало придружител, който е можел да чете. При подписването на договора за продажба от 09.05.2018 година, обективиран в нотариален акт № **, том ***, рег. № ****, дело № 395/2018 година на К. Г. К. -нотариус с район на действие района на Районен съд Дулово, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара, е присъствала самата свидетелка, като според нейните твърдения чрез този договор се е целяло да се уредят отношенията със закупения от нея имот, като той е бил прехвърлен не на нея, а на сина ѝ О. Б. И., тъй като тя е искала да го надари и е целяла спестяването на една сделка. Наред с това свидетелката е била в течение относно отношенията на Р. Х. Т. и Кооперация "Кредитмакс" [населено място], в смисъл, че кооперацията предявява претенции за парични вземания по отношение на брат ѝ. С оглед на това може да бъде направен обоснован извод, че твърдяното от свидетелката уреждане на отношенията е предприето именно в оглед на тези претенции на Кооперация "Кредитмакс" [населено място], за да се избегне евентуалното принудително изпълнение върху имота. Същевременно от съществуващите между Д. А. Г. и О. Б. И. родствени отношения и от присъствието на свидетелката при сключване на оспорвания договор може да бъде направен извод, че И. също е бил в течение относно отношенията на Р. Х. Т. с касатора, а прехвърлянето на имота на него, а не на майка му е извършено с цел избягването на презумпцията по чл. 135, ал. 2 от ЗЗД. В отношенията между Кооперация "Кредитмакс" [населено място] и Р. Х. Т. имотът предмет на договора за продажба от 09.05.2018 година, обективиран в нотариален акт № **, том ***, рег. № ****, дело № 395/2018 година на К. Г. К. -нотариус с район на действие района на Районен съд Дулово, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара е собственост на Т., като в настоящето производство не може да се разглежда въпросът дали той е бил само поставено лице при придобиването му. Съгласно чл. 17, ал. 2 от ЗЗД правата, които трети лица са придобили добросъвестно от приобретателя по привидното съглашение, се запазват, освен ако се отнася до права върху недвижими имоти, придобити след вписването на иска за установяване на привидността.

Въз основа на разпоредбата е налице установена практика съгласно, която дори да е налице относителна симулация, тя не може да бъде противопоставена на трети добросъвестни лица (включително на кредитора, който е предявил иска си по чл. 135 от ЗЗД, преди длъжникът или третото лице да впишат исковата молба за разкриване на симулацията), ако са налице условията на чл. 17, ал. 2 от ЗЗД. Симулацията може да бъде противопоставена на третите добросъвестни лица само ако вписването на исковата молба за установяването ѝ, предхожда придобиването на правата от третото лице, а в случай на предявен иск по чл. 135 от ЗЗД предхожда вписването на исковата молба за обявяване на относителната недействителност. С оглед на всичко това трябва да бъде прието за доказано, че О. Б. И. също е знаел за увреждането на кредитора Кооперация "Кредитмакс" [населено място].

Предвид на горното са налице предпоставките за уважаване на предявения от Кооперация "Кредитмакс" [населено място] против Р. Х. Т. и О. Б. И. иск с правно основание чл. 135, ал. 1 от ЗЗД, за обявяване на относителната недействителност на договора за продажба от 09.05.2018 година, обективиран в нотариален акт № **, том ***, рег. № ****, дело № 395/2018 година на К. Г. К. -нотариус с район на действие района на Районен съд Дулово, вписан под № *** в регистъра на Нотариалната камара. С оглед на това обжалваното решение на Окръжен съд Силистра трябва да бъде отменено и да бъде постановено друго, с което предявения иск да бъде уважен.

11. Наличието на основание за съкращаване на щата за длъжност, заеманата по чл. 70, ал. 1 КТ по договор със срок за изпитване, уговорен в полза на работодателя, не изключва правото на последния да се възползва от правата по чл. 71, ал. 1 КТ, нито това го прави недобросъвестен.

Чл. 70 КТ

Чл. 71 КТ

Чл. 225 КТ

Чл. 328, ал. 1, т. 2 КТ

Чл. 344, ал. 1, т. 2 КТ

Чл. 71 ЗЗД

Решение № 48 от 30.03.2021 г. на ВКС по гр. д. № 1215/2020 г., IV г. о., докладчик председателят Албена Бонева

Касационното обжалване е допуснато по следния въпрос: наличието на основание за съкращаване на щата за заеманата от уволнения служител длъжност, пречка ли е трудовият договор с него да бъде прекратен по чл. 71 ЗЗД и в този случай налице ли е заобикаляне на закона, щом работодателят, за да не извърши предварителна преценка на притежаваните умения на уволнения служител, съпоставими с тези на служителите, заемащи същата длъжност, се ползва направо от хипотезата на чл. 71 КТ, вместо от чл. 328, ал. 1, т. 2 КТ.

Съставът на Върховния касационен съд дава следното разрешение:

В чл. 70 КТ законодателят е допуснал възможността да се уговори клауза за срок за изпитване, включително и по вече съществуващо трудово правоотношение между страните. Изпитването на работника/служителя е с оглед възможността му да се справи с трудовите задължения, съответно да се установи дали длъжността е подходяща за него. Тази възможност изцяло зависи от преценката на работодателя и/или работника (служителя); те не са длъжни да се възползват от нея, но нямат задължение и да се аргументират, ако я ползват. Качествата на работника или служителя, неговата

квалификация, се проверяват с оглед годността му да изпълнява трудовите функции, но е без значение дали при работодателя има други работници или служители, заемащи същата длъжност, които се справят по-зле от него. Няма никакво ограничение или законова забрана за приложение на чл. 70, ал. 1 КТ, щом са налице условията за това, като е без значение дали при други случаи на назначения за длъжността на работника, работодателят или работникът са договаряли и срок за изпитване.

Наличието на основание за съкращаване на щата за длъжност, заеманата по чл. 70, ал. 1 КТ по договор със срок за изпитване, уговорен в полза на работодателя, не изключва правото на последния да се възползва от правата по чл. 71, ал. 1 КТ, нито това го прави недобросъвестен. Съществуването на обстоятелства, даващи възможност за прекратяване на трудовото правоотношение на повече от едно основания, оправомощава работодателя да избере онова, което счита за подходящо и е достатъчно да е изпълнил условията, които законодателят е поставил за неговата законност. В този смисъл, изискването за извършване на подбор по чл. 329 КТ от работодателя, ако прекрати трудовия договор с работника/служителя поради съкращаване на щата за длъжността която заема, няма как да обуслови извод за злоупотреба с право от негово страна, ако прекрати трудовия договор с работника/служителя, заемащ същата длъжност, но на осн. чл. 71, ал. 1 КТ, щом са налице основанията за това, нито прави незаконно това уволнение.

По касационните оплаквания:

Касаторът "ПЪРВА МБАЛ – СОФИЯ" АД твърди неправилност на атакувания съдебен акт поради противоречие с материалния закон – чл. 71 КТ и необоснованост.

Насрещната страна А. Г. Н. – К., чрез адвокат Б. Г., отговаря в срока по чл. 287, ал. 1 ГПК, че касационната жалба е неоснователна. Претендира съдебноделоводни разноски за инстанцията.

Съставът на Върховния касационен съд, за да се произнесе, взе предвид следното:

Въззивният Софийски градски съд, като отменил решението на първостепенния Софийски районен съд, по исковете, предявени от А. Г. Н. – К. срещу "ПЪРВА МБАЛ – СОФИЯ" АД, отменил, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 1 КТ, заповед № 700/13.12.2016 г. на изпълнителния директор на болницата, възстановил същата на заеманата преди това длъжност, на осн. чл. 344, ал. 1, т. 2 КТ, и осъдил работодателя да ѝ заплати обезщетение по чл. 225 КТ в размер на 3164, 53 лв., на осн. чл. 344, ал. 1, т. 3 КТ, както и обезщетение за забава в размер на законната лихва върху главницата, считано от 09.02.2017 г. до окончателното издължаване. Осъдил работодателя да плати по сметка на съдебната власт дължимите по делото държавни такси, както и разноските по изплащане възнаграждение на вещото лице, а на работника – сторените по делото съдебноделоводни разноски в двете инстанции. С определение по чл. 248 ГПК е изменил въззивното решение в частта относно разноските, като е осъдил болничното заведение – работодател да заплати на А. Н. – К. още 500 лв. платен във въззивното производство адвокатски хонорар.

За да постанови този резултат, въззивният съд установил, че между А. Н. - К. и "ПЪРВА МБАЛ – СОФИЯ" АД е налице трудово правоотношение, възникнало по силата на трудов договор № 554/03.10.2016 г., за длъжността "лекар очни болести". Трудовият договор е сключен за неопределено време, със срок на изпитване шест месеца, уговорен в полза на работодателя. Със заповед № 700/13.12.2016 г. на изпълнителния директор на "ПЪРВА МБАЛ – СОФИЯ" АД, трудовото правоотношение на А. К. е прекратено, считано от 14.12.2016 г, на осн. чл. 71, ал. 1 КТ и рапорт № 6924/12.12.2016 г. на началника отделение по очни болести при работодателя. Заповедта е получена лично от служителя на 13.12.2016 г. Р., посочен в заповедта е от началникът на отделението, в което полага труд К., че в същото работят необходимия брой специалисти, с оглед на което се предлага трудовото правоотношение на А. К. да бъде прекратено. Въз основа на утвърдено разписание за длъжностните наименования в болницата за периода 08.12.2016 г. – 31.12.2016 г., в отделението по очни болести има 5 щатни бройки за "лекар очни

болести" и 3 щатни бройки за "лекар специализант". В периода 16.01.2017 г. - 31.12.2017 г. предвиденият брой на лекарите очни болести и лекарите специализанти в отделението по очни болести е същият, като по предходното представено от болницата разписание на длъжностните наименования. В периода 01.12.2016 г. – 31.01.2017 г. са прекратени трудовите правоотношения на общо 28 служители на болницата.

Съдът изложил съображения, че в хипотезата на прекратяване на трудово правоотношение по чл. 71 КТ преценката на работодателя относно годността на служителя на изпълнява възложената работа не подлежи на съдебен контрол, но съдът следи за законността на уволнението, като проверява дали е нарушаване на императивни правни норми предвид наведените по делото факти и обстоятелства. Съдът приел, че презумпцията за добросъвестност по чл. 8, ал. 2 КТ е оборена. Работодателят е нарушил разпоредбата на чл. 8, ал. 1 КТ за добросъвестност при упражняването на трудови права и задължения – от текста на заповедта за прекратяване на трудовото правоотношение е видно, че предложението за прекратяване на трудовия договор на А. К. почива на кадровата обезпеченост на отделението, а не на липсата на качества за длъжността. Така работодателят е действал недобросъвестно, уволнявайки служителя на основание чл. 71 КТ, заобикаляйки изискванията за прекратяване на трудовия договор поради съкращение в щата, в това число и разпоредбата на чл. 329 КТ, вменяваща задължение за задължителен подбор при наличие на повече от една щатна бройка за конкретна длъжност (в случая – лекар, очни болести).

При служебно извършената проверка, касационната инстанция не откри пороци, водещи до недопустимост или нищожност на обжалваното решение.

Разрешението на въззивния съд по въпроса, по който е допуснато касационно обжалване противоречи на даденото по реда на чл. 290 ГПК тълкуване от състава на Върховния касационен съд. Второстепенният съд правилно е приел, че между страните е възникнало трудово правоотношение по договор със срок за изпитване, уговорен в полза на работодателя. В противоречие с материалния закон – чл. 71, ал. 1 КТ обаче е поставил допълнителни условия за прекратяване на договора по инициатива на работодателя, преди изтичане на уговорения срок – уволнение на друго основание, щом като такова е налице по същото време при работодателя. В нарушение на чл. 8, ал. 1 КТ е направен извод, че след като работодателят не е уволнил А. Н. –К. поради съществуващото в болницата друго основание – съкращаване в щата, е действал недобросъвестно, избягвайки по този начин извършването на подбор по чл. 329 КТ. Същността на договора по чл. 70, ал. 1 КТ дава право на работодателя, когато срокът е уговорен в негова полза, да стори подобна преценка, без да се обоснова по реда на чл. 329 КТ и тя не подлежи изобщо на съдебен контрол.

Ето защо, въззивното решение следва да бъде касирано и вместо него постановено друго, с което исковите да бъдат отхвърлени.

12. Договорите за покупко-продажба на движими вещи по правило се развалят извънсъдебно. В случаите, в които изявлението за разваляне на договор за покупко-продажба на моторно превозно средство е заявено пред съд с искова молба, няма причина исковата молба да няма характер на предупреждение по смисъла на чл. 87, ал. 1 ЗЗД.

Чл. 244 ГПК

Чл. 144, ал. 2 ЗДвП

Чл. 87, ал. 1 ЗЗД

Решение № 254 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 1403/2019 г., IV г. о., докладчик съдията Мими Фурнаджиева

Касационното обжалване е допуснато по въпроса допустимо ли е ищецът да посочи за пръв път във въззивното производство, че разваля двустранен договор с исковата си молба, след като в хода на първоинстанционното производство е поддържал, че договорът вече е бил развален извънсъдебно поради осъществени други юридически факти, настъпили преди предявяването на иска, и поради значението за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото на въпроса за формата за разваляне на двустранни договори, сключени с нотариална заверка на подписите.

В сочената съдебна практика, възприемана и от настоящия съдебен състав, се поддържа разбирането, основано на изходната позиция за недопустимост на изменението на иска или на предявяването на нов иск пред въззивния съд, като се подчертава, че ищецът не би могъл да изтъкне във въззивната инстанция нов юридически факт като ново основание на иска си в сравнение с този, посочен в исковата му молба. Съдопроизводството според действащия процесуален ред съобразява редица преклузии за извършване на процесуалните действия от страните – предприемането на изменение на основанието на иска е ограничено до първото по делото заседание в първоинстанционното производство, а пред въззивния съд са наложени рестрикции за ползването на нови защитни средства, в т. ч. нови твърдения от ищеца във връзка с основанието на иска са недопустими пред въззивния съд.

По силата на чл. 144, ал. 2 от Закона за движение по пътищата, за прехвърлянето на собствеността на регистрирани автомобили обикновената писмена форма на договора не е достатъчна, а е необходима нотариална заверка на подписите на страните. Императивното законово изискване е свързано с регистрационния режим на автомобилите и произтичащите от регистрирането им последици, включително съответните данъчни задължения. Според правилото на чл. 87, ал. 1 ЗЗД, предупреждението, отправено от кредитора до длъжника за разваляне на двустранния договор, следва да е писмено, когато договорът е сключен в писмена форма. Формата на изявлението за разваляне на договора по този начин е обвързана от законодателя с формата на договора, като изрично за договорите за прехвърляне, признаване, учредяване или прекратяване на вещни права върху недвижими имоти е предвидено разваляне по съдебен ред. Договорите за покупко-продажба на движими вещи по правило се развалят извънсъдебно. Договорите за покупко-продажба на регистрирани автомобили по смисъла на чл. 144, ал. 2 ЗДвП не са включени в изрично посоченото изключение за специален ред за разваляне на договора, респективно – не е предвидена друга форма, освен писмена, в която изявлението за разваляне да бъде отправено до длъжника. В случаите, в които изявлението за разваляне на договор за покупко-продажба на моторно превозно средство е заявено пред съд с искова молба, няма причина исковата молба да няма характер на предупреждение по смисъла на чл. 87, ал. 1 ЗЗД.

Касационната жалба е неоснователна.

По делото е безспорно установено, че на 16.05.2012 г. между касаторите, и ответника Ж. е сключен договор в предвидената от закона форма за покупко-продажба на лек автомобил, закупен от касаторите по време на брака им от третото лице – помагач Г. Д., действително уговорената и заплатен по договора цена не е записаната в него от 6000 лева, а е 14500 лева, към момента на сключване на договора Ж. не е знаел, че правото на собственост върху автомобила не принадлежи на продавачите, а при опит за регистрацията му в МВР на 17.05.2012 г. автомобилът е задържан от полицейските органи с протокол за доброволно предаване на вещ по чл. 69 а, ал. 2 ЗМВР (отм.); заради издирването му. С постановление от 08.03.2013 г. по пр. пр. № 3228/2009 г. по описа на районната прокуратура в гр. София е отказано на застраховател да се върне приобщения

като веществено доказателства към досъдебното производство автомобил, образувано срещу неизвестен извършител за престъпление по чл. 346, ал. 1 НК; в постановлението се сочи, че при трасологична експертиза на закупения от Ж. автомобил е установена интервенция върху съдържанието на номера на рамата на автомобила, като първоначалното съдържание на номера на рамата е идентично на това на автомобил, отнет от владението на трето лице. С влязло в сила решение по в. гр. д. № 714/2017 г. по описа на окръжния съд в гр. Варна е отхвърлен предявеният от Ж. срещу касаторката С. иск с правно основание по чл. 55, ал. 1, предл. първо ЗЗД за заплащане на сумата 14500 лева, представляваща преведена без основание сума по нейна банкова сметка с платежно нареждане от 16.05.2012 г.

Неоснователно се твърди от касаторите, че не са установени предпоставките на чл. 189, ал. 1 ЗЗД за основателността на иска. Безспорно е установено въздействието върху рамата на процесния автомобил, при което е заличено първоначалното му съдържание, съответно на съдържанието на номер на рама на автомобил, притежание на трето за спора лице, както и безспорно автомобилът не е придобит по силата на правна сделка на касаторите с това трето лице или на сделка между това трето лице и лицето, от което те са закупили автомобила, нито пък се установява това трето лице да се е разпоредило със собствеността на вещта чрез каквато и да е правна сделка. Касаторите, чиято е била доказателствената тежест за това, не са установили пълното изпълнение на своето задължение да прехвърлят собствеността като страна по процесната сделка. Вследствие неизпълнението на това задължение, предвид установения регистрационен режим, за купувача е невъзможно да използва закупената вещ по предназначение. Изпълнение не може да се осъществи, тъй като вещта принадлежи на друго лице. Знанието, че съответната вещ е придобита неправомерно от праводателя им, е без значение за отговорността на продавачите. Както съдебната практика последователно приема, за уважаването на иска е без значение дали третото лице е предявило правата си и купувачът е отстранен от вещта, или купувачът не е отстранен от вещта, защото към предявяването му е налице висящ спор, или третото лице въобще не е предявило претенциите си по съдебен ред, но съществува възможност за това. Това е така, защото и в двата случая става въпрос за пълно неизпълнение или неточно изпълнение на задължението да се прехвърли правото на собственост. Купувачът може да развали договора и да търси обезщетение за вредите и когато вещта все още не му е отнета, но съществува реална заплаха от това. Такава заплаха е налице винаги когато трето лице притежава правото на собственост върху продадения му имот, защото то може по всяко време да поиска вещта си. В процесния случай, при приключване на досъдебното производство, автомобилът ще бъде върнат на съответния застраховател, изплатил обезщетение на собственицата му по застрахователния риск "кражба".

Касационният съд приема, че ищецът е упражнил правото си по чл. 87 ЗЗД да развали продажбата чрез исковата молба. Макар в нея да не е използван изразът "развалям договора", е ясно, че се претендират последиците именно от подобно изявление, в полза на което следва да се съобразят и предходни негови действия по търсене на платената цена, включително по съдебен ред, както и стореното с писмените бележки пред първата инстанция (а не с въззивната жалба, както се твърди от касаторите) пояснение в тази връзка, поради което следва да се приеме, че изявлението за разваляне на договора имплицитно се съдържа в исковата молба. Заявеното в исковата молба и уточнението към нея, че договорът е развален с устно изявление или с нотариална покана (неполучена от адресатите), респективно – по право поради невъзможността договорът да породи своето действие, следва да бъде преценявано като излагане на фактите, довели до предявяването на иска. Затова правилно в процесния случай е прието от въззивния съд, че в исковата молба се съдържа и изявление за разваляне на договора, а твърдението за допуснато съществено процесуално нарушение е неоснователно. Изявлението е достигнало до

другата страна чрез връчване на препис от исковата молба, в необходимата според закона форма. Изявлението е сторено в срока по чл. 87, ал. 5 ЗЗД, тъй като исковата молба, видно от пощенското клеймо, е подадена на 16.05.2017 г. В случая се претендира само връщане на заплатената за вещта цена. След като договорът за покупко-продажба е развален, платената цена (за което няма спор) следва да бъде върната. Ето защо обжалваното решение като правилно следва да бъде потвърдено.

13. В ТР № 5/2014 г. на ОСГТК на ВКС е прието, че за да е налице валидно упълномощаване за разпореждане с имущество на упълномощителя, необходимо и достатъчно е в пълномощното общо да е изразена неговата воля за овластяване на пълномощника да извършва разпореждане от негово име.

Съдът е този, който квалифицира материалните права, чиято защита са потърсили страните, а и дори да изследва приложимостта на повече от една материалноправна норма, за да се произнесе по спора, това не значи, че се касае за повече от една претенция. Посочването в исковата молба на различни правни квалификации (словесно или нормативно) спрямо едни и същи правопораждащи факти, страни и петитум, не сочи на предявяване на множество искове. Съдът следва да преценява наличието на множество предявени искове в общ исков процес, като съпоставя индивидуализиращите белези на претенциите, съответно дали има различие в някой от тях.

И в двете хипотези – на грешка в предмета – чл. 28, ал. 1, изр. първо и на измама – чл. 29 ЗЗД, сделката е унищожима; налице е воля за осъществяването ѝ, но волята на заблудената, съответно измамената страна, е опорочена.

При иск за недействителност на сделка, основаниято му се определя от твърденията за съответния порок и, когато основанията са повече от едно. Ще е налице обективно съединяване на искове, като то е в евентуалност, независимо от поддържаното от ищеца, и съдът дължи разглеждане в поредност, съответна на естеството на поддържания порок.

Чл. 36 ЗЗД

Чл. 20 ЗЗД

Чл. 28 ЗЗД

Чл. 29 ЗЗД

Чл. 269 ГПК

Чл. 271, ал. 2 ГПК

Решение № 238 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 4277/2018 г., IV г. о., докладчик председателят Албена Бонева

Касационното обжалване е допуснато по следните правни въпроси: как следва да бъде описан имот в пълномощно и предварителен договор, за да е достатъчно за индивидуализацията му и валидността на упълномощаването; посочването в исковата молба на различни правни квалификации (словесно или нормативно) спрямо едни и същи правопораждащи факти, сочи ли предявяване на множество искове; каква е материалноправната квалификация на иск за недействителност на сделка относно имот при твърдение, че страната е имала воля относно обект, различен от посочения в сделката; как се съединяват и по какъв ред се разглеждат искове за недействителност на сделка при твърдения за различни нейни пороци; как следва да разглежда съдът искове, предявени в евентуалност и как се произнася по тях в диспозитива на решенето; как се

индивидуализира предмета на иска, по който съдът е постановил решение, в диспозитива на съдебния акт.

Съставът на Върховния касационен съд дава следните разрешения:

В ТР № 5/2014 г. на ОСГТК на ВКС е прието, че за да е налице валидно упълномощаване за разпореждане с имущество на упълномощителя, необходимо и достатъчно е в пълномощното общо да е изразена неговата воля за овластяване на пълномощника да извършва разпореждане от негово име. Не е необходимо в пълномощното да са посочени вид разпореждане, конкретни по вид сделки или действия на разпореждане, нито техни елементи – определено имущество, цена и пр., нито лице, в полза на което да се извърши разпореждане. Обемът и ограниченията на учредената за пълномощника представителна власт за разпореждане изцяло се определят от изявената за това воля на упълномощителя в пълномощното и липсата на такива няма как да се отрази върху валидността на самото упълномощаване. Само когато правна норма изрично установява определени изисквания относно необходимото съдържание на даден вид пълномощно, то следва да отговаря на тях, т. е., няма задължителни изисквания в общия случай за съдържанието на пълномощното, вкл. когато то дава представителна власт относно прехвърляне на недвижим имот. Следователно, когато в пълномощното е указано, че е досежно конкретен недвижим имот, е достатъчно да се посочат онези елементи, които са достатъчни за индивидуализирането му. Ако волята на упълномощителя е неясна, то тя подлежи на тълкуване по правилата на чл. 20 ЗЗД, но това само по себе си не значи, че самата упълномощителна сделка е нищожна, нито извършената от името на упълномощителя, чрез пълномощника. Последната следва да се преценява дали е в обема на учредената представителна власт.

Съдът е този, който квалифицира материалните права, чиято защита са потърсили страните, а и дори да изследва приложимостта на повече от една материалноправна норма, за да се произнесе по спора, това не значи, че се касае за повече от една претенция. Посочването в исковата молба на различни правни квалификации (словесно или нормативно) спрямо едни и същи правопораждащи факти, страни и петитум, не сочи на предявяване на множество искове. Съдът следва да преценява наличието на множество предявени искове в общ исков процес, като съпоставя индивидуализиращите белези на претенциите, съответно дали има различие в някой от тях.

Относно материално правната квалификация на иск за недействителност на сделка при твърдение, че страната е имала воля относно обект, различен от посочения в сделката, следва да се прецени дали едната страна е била подвеждана да сключи договора чрез умишлено въвеждане в заблуждение. Става въпрос за несъзнавано от подвеждания несъответствие с действителността, за което причините биха могли да бъдат различни. Въвеждането в заблуждение може да е извършено от другата страна или от трето лице, като те трябва да са действали умишлено, а подвеждането може да се осъществи както чрез укриване на факти от действителността, така и чрез тяхното изопачаване. Възможно е заблудената страна и сама да е формирала грешна представа за действителността, а третото лице или насрещната страна умишлено да поддържа тази представа. Критерият за това, дали страната е заблудена, е субективен – съобразяват се личните качества на заблудената страна. Преценява се, дали лицето е опитно в житейски аспект или не е, от което излиза, че едни и същи действия в някои случаи са опорочени, а в други – не съставляват порок. Небрежността на насрещната страна или само погрешно възприемане на действителността не е достатъчно, за да е налице подвеждане. При наличие на изложените обстоятелства е налице измама по см. чл. 29 ЗЗД. Във всички случаи, когато трето лице въвежда в измама, насрещната страна трябва да е знаела със сигурност за това или да не е могла да не знае за измамата. В резултат на тази заблуда от третото лице, страната-автор на волеизявлението сключва договора. Допълнително се преценява и дали

авторът на волеизявлението би сключил договора, дори и да знае за измамата. Ако отговорът е да, то тогава порок в сделката няма.

Когато несъответствието между волята и нейното обективизиране относно предмета на сделката обаче е неосъзнато и не е въздействано върху волята чрез измама, се касае за грешка в предмета, щом волеизявлението е направено именно под въздействието на такава грешка - чл. 28, ал. 1, изр. първо ЗЗД. При тази хипотеза у автора на волеизявлението има формирана определена представа за сделката, която сключва, само че тя е невярна – или представата за това, което смята да договаря не отговаря на онова, което действително съществува, или страната погрешно смята, че такава сделка съществува. При заблудата лицето, при наличието на други представи не би сключил сделката.

И в двете хипотези – на грешка в предмета – чл. 28, ал. 1, изр. първо и на измама – чл. 29 ЗЗД, сделката е унищожаема; налице е воля за осъществяването ѝ, но волята на заблудената, съответно измамената страна, е опорочена.

При иск за недействителност на сделка, основаниято му се определя от твърденията за съответния порок и, когато основанията са повече от едно. Ще е налице обективно съединяване на искове, като то е в евентуалност, независимо от поддържаното от ищеца, и съдът дължи разглеждане в поредност, съответна на естеството на поддържания порок. Нищожната сделка не съществува за правния мир и след като това е признато, няма правен интерес от установяване на същото, но на друго основание. По-тежкия порок, изключва по-лекия.

Разглеждането на евентуалния иск зависи от събдването на поставено от самия ищец условие и то е отхвърлянето на главната му претенция. Изключение е предявяването на обратен иск, който е винаги евентуален на главния, но има за предмет регресно притезание. Ако главният иск бъде уважен, но при обжалване въззивният съд стигне до различно решение и го отхвърли, въззивният съд, който е съд по съществото на спора, не връща делото на първата инстанция, а е длъжен сам да се произнесе по евентуалните искове последователно, в посочената от ищеца поредност, доколкото естеството им не налага друго (чл. 271, ал. 2 ГПК). Ако всички евентуални искове са отхвърлени от първата инстанция, въззивната ги разглежда в посочената по-горе поредност, доколкото са включени в предмета на жалбата. При уважаване на един от предходните искове, отменя първоинстанционното решение в тази част и се произнася по същество. По отношение на последващите евентуални искове, с оглед така постановения резултат, няма да е настъпило условие за разглеждането им от съда, поради което първоинстанционното в тази част се явява недопустимо и въззивният съд го обезсилва. Въззивният съд отменя решение на първа инстанция, когато то е неправилно като краен резултат и в този случай винаги дължи произнасяне по същество на материалноправния спор.

Диспозитивът на съдебното решение трябва да съвпада с предмета на иска, по който се е произнесъл съда и да съдържа индивидуализация на насрещните страни и на третите лица, ако такива са конституирани, както и качеството на последните и на кого помагат; правопораждащите за защитеното субективно материално право обстоятелства и правна квалификация; даденото разрешение по потърсената защита, същевременно без да включва съображения от мотивите. Това се отнася и до въззивното решение. Когато първостепенният съд не е съобразил горното, второстепенният съд е длъжен да го стори точно и, ако потвърждава решението, да индивидуализира и предмета на спора, по който се произнася. Ясното очертаване на страните по иска, по който съдът се е произнесъл, определя субектите, които разполагат с право на жалба, насрещните страни, задължителните другари на жалбоподателя и на насрещната страна в по-горна инстанция, съответно субективните предели на силата на присъдено нещо след влизане в сила на решението.

По касационните оплаквания:

Касаторите излагат доводи за неправилност поради противоречие с материалния закон, допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост.

Насрещните страни Л. Ш., И. Ш., С. Ш., чрез адв. П. Т. от АК – Бургас, отговарят в срока по чл. 287, ал. 1 ГПК, че касационната жалба е неоснователна. Претендират съдебноделоводни разноски за инстанцията.

Съставът на Върховния касационен съд, за да се произнесе, взе предвид следното:

Първостепенният Бургаски окръжен съд в своето решение е посочил, че е сезиран със следните искове: за прогласяване нищожност на упълномощителна сделка, извършена на 05.02.2014 г. от Л. и Н. Ш., като осъществена при липса на воля от тяхна страна за оправомощаване на А. З. с това да извършава разпоредителна сделка с техен собствен недвижим имот, находящ се в к. к. "Слънчев бряг", евентуално за унищожаването ѝ поради грешка в предмета, евентуално за унищожаването ѝ поради осъществена измама; за прогласяване нищожност на предварителен договор от 05.02.2014 г. поради липса на съгласие от страна на продавачите или като накърняващ добрите нрави поради нееквивалентност на договорената с него продажна цена, евентуално за унищожаване поради грешка в предмета, евентуално за унищожаване поради измама; за прогласяване нищожност на преупълномощителната сделка, осъществена от А. З. на 27.03.2014 г. поради липса на воля от страна на упълномощителите Ш. да се разпореждат с имот в к. к. "Слънчев бряг", евентуално поради противоречие със закона – "чл. 39, ал. 1, чл. 40, чл. 43, ал. 3 ЗЗД", евентуално поради накърняване на добрите нрави, евентуално за унищожаване поради грешка в предмета, евентуално за унищожаване поради измама, евентуално като извършена в нарушение на обема на представителната власт, предоставена на пълномощника А. З. и в нарушение на задълженията по чл. 43, ал. 3 ЗЗД, във вреда на Л. и Н. Ш., поради нееквивалентност на стойността на имота и продажната му цена; за прогласяване нищожност на договор за покупко-продажба на същия имот от 07.05.2014 г. като сключен без представителна власт за продажба на имот, находящ се в к. к. "Слънчев бряг", накърняващ добрите нрави поради договорена цена в пъти по-ниска от данъчната оценка, евентуално като сключен във вреда на Ш.; за осъждане на купувача "Енес Билд" ООД да предаде владението на собствения на Ш. недвижим имот.

Първоинстанционният съд постановил решение, с което 1. Признал за нищожни, "на осн. чл. 44, вр. чл. 26, ал. 2, пр. 2 и чл. 26, ал. 2 ЗЗД" пълномощно от 05.02.2014 г., дадено от Н. Ш. и Л. Ш. на А. З. да извършва описаните в него действия от тяхно име и предварителен договор за покупко-продажба на недвижим имот, сключен на 05.02.2014 г. между Н. и Л. Ш. като продавачи и А. З. като купувач, като подписани при липса на съгласие от страна на Ш. да предоставят представителна власт на А. З. по отношение на подробно описан недвижим имот, находящ се в [населено място], к. к. "Слънчев бряг – запад", както и да поемат задължение да му го продадат с окончателен договор за сумата от 10 000 лв. (не е ясно по отношение на кои страни – ищец и ответник, е постановено решението в тази му част); 2. Обявил, на осн. чл. 43, във вр. с чл. 42, ал. 2 ЗЗД, за недействителни по отношение на Л. Ш., И. Ш. и С. Ш. (последните като правоприемници на ищеца Н. Ш.) следните сделки: пълномощно за преупълномощаване от 27.03.2014 г. и договор за покупко-продажба по нот. акт № 25/2014 г., като подписани без представителна власт за А. З. и М. К. М. да действат по отношение на описания в тях поземлен имот. (не е ясно по спор с кои правни субекти е постановено това решение; ясни са само ищите); признал за установено, на осн. чл. 108 ЗС, по отношение на "Енес билд" ООД, че Л. З. Ш., И. Н. Ш. и С. Н. Ш. са собственици на основание прекратена съпругеска имуществена общност и наследяване по закон на описания недвижим имот, находящ се в г. Несебър, к. к. "Слънчев бряг" и е осъдил търговското дружество да предаде на Ш. владението върху същия имот, на осн. чл. 108 ЗС.

Въззивният Бургаски апелативен съд потвърдил това решение.

За да се произнесе, съдът приел за установено, че Л. Ш. и Н. Ш. са упълномощили А. З. с писмено пълномощно, с нотариална заверка на подписите и съдържанието му, извършени на 05.02.2014 г. от нотариус С. А., с район на действие Районен съд – Несебър, да ги представлява пред нотариус за установяване правото им на собственост чрез издаване на нотариален акт по обстоятелствена проверка за имот, описан в пълномощното, с посочен идентификатор и граници, на площ от 3020 кв. м., в [община], както и пред съответните институции за снабдяване на документи във връзка с това производство. Със същото пълномощно, посочените лица са упълномощили А. З. да продаде този имот. На същата дата, между същите страни е сключен предварителен договор, с нотариално заверени подписи, за продажба на имота, при продажна цена от 10 000 лв. А. З. е преупълномощил с предоставените му права М. М. с писмено пълномощно с нотариална заверка на подписа и съдържанието, извършени на 27.03.2014 г. от нотариус Ф. И., с район на действие Районен съд [населено място]. В това пълномощно недвижимият имот е описан по идентичен начин, както в пълномощното от 05.02.2014 г. и предварителния договор от тази дата, с единствената разлика допълнение относно местонахождението на имота – к. к. "Слънчев бряг – запад". А. З., в качеството си на пълномощник е извършил следните действия: снабдил се е със скица на имота от дата 06.02.2014 г., след което е подал молба-декларация за извършване на обстоятелствена проверка в [община] на дата 12.02.2014 г. за собственост, придобита по давност от упълномощителите Ш.. На 07.05.2014 г. е съставен констативен нотариален акт от помощник-нотариус Й. Й., с който Л. Ш. и Н. Ш. са признати за собственици на недвижимия имот по давност. На същата дата, веднага след съставяне на горния нотариален акт, М. М., като преупълномощен, го е продал на "Енес билд" ООД за сумата от 10 000 лв. В съставения нотариален акт е записано, че продажната цена от 10 000 лв. е получена от Л. Ш. и Н. Ш. изцяло, при подписване на предварителен договор за продажба от 05.02.2014 г.

Съдът приел, че в пълномощните и предварителния договор имотът е описан с идентификатор и с площ, но липсват останалите основни кадастрални данни, посочени в разпоредбата на чл. 27, ал. 1, т. 1 ЗКИР, а именно трайно предназначение на територията, начин на трайно ползване и адрес, поради което имотът е останал недостатъчно индивидуализиран. Като анализирал още и гласните доказателства и обясненията на З., съдът достигнал до заключение, че "на първи прочит" е налице воля у Ш. да овластят З. да извърши действия от тяхно име по продажба на техен имот, но тази воля е опровергана при съвкупната преценка на горните доказателства; не е възможно да се установи действителната воля на обещащите за разпореждане с имота в к. к. Слънчев бряг. Приел, че предварителният договор и упълномощителната сделка е нищожна, защото изразените волеизявления не съвпадат досежно обекта. По преупълномощителната сделка Заемджиков е излязъл извън представителната власт, с която разполага, поради което втората упълномощителна сделка е също нищожна. Окончателният договор правилно бил обявен от първостепенния съд за недействителен поради липса на представителна власт за представляващия продавачите, и е уважен искът по чл. 108 ЗС.

По въпросите, допуснати до касационно обжалване въззивният съд се е произнесъл в противоречие с дадените разяснения.

Неправилно въззивният съд е приел, че е не е ясна волята на Ш. досежно имота, предмет на упълномощителната сделка от 05.02.2014 г. и предварителния договор от същата дата, щом не е посочено трайното предназначение на територията, начин на трайно ползване и адрес на имота, въпреки записания идентификационен номер по кадастралната карта на [населено място] на същия и площта му. Дори да е била неясна волята на страната, съдът е бил длъжен да я издири по правилата на чл. 20 ЗЗД, което той не е сторил, въпреки множеството данни, имащи отношение към това. Неправилно въззивната инстанция е свързала и твърдението, че волята на Ш. по упълномощителната

сделка и предварителния договор, е за имот, различен от този по сделката, с порок по чл. 26, ал. 2, предл. 2 ЗЗД (липса изобщо на воля да се сключи сделка). Съдът, също така, неправилно е определил поредността на исковете, които трябва да разгледа. Неточно е приел, че е сезиран с два отделни иска за нищожност по твърдение, че договорената и продажната цена по договорите е нееквивалентна със стойността на имота, което уврежда продавачите, съответно по чл. 40 ЗЗД и по чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД. Последното е сторил като е изходил от доводите на ищците, че посочените сделки са сключени, поради посоченото от тях, в противоречие на добрите нрави, евентуално във вреда на представлявания. Квалификацията, давана от страните не задължава съда. В случая искът е един – правопораждащи факти, страни и петитум, и той е по чл. 40 ЗЗД. Неправилно е прието и, че е сезиран с искове за нищожност на сделките поради противоречие със закона. Подобни претенции няма, а и материалноправната квалификация на такъв иск е чл. 26, ал. 1 ЗЗД, а не посочената от съда "чл. 39, ал. 1, чл. 40, чл. 43, ал. 3 ЗЗД". Работата на съда е да изрази ясно и точно твърденията и исканията на страните и да ги подведе сам под относимата материалноправна норма, а не да преписва дословно исковата молба.

Предметът на произнасяне е също неточно индивидуализиран по някои от разгледаните искове в диспозитива на съдебния акт (първостепенният, който втората инстанция е потвърдила, без да внесе нужните корекции). Така съдът признал за нищожни упълномощителната сделка от 05.02.2014 г. и предварителният договор от същата дата, поради липса на воля от страна на упълномощителите, без да посочи страните по решението в тази му част. Съдържанието на диспозитива в тази му част е и напълно несъответно на постановеното и на посочената правна квалификация – съдът приел, че относно упълномощителната сделка и предварителния договор, с подробно описани от него имоти, липсва воля от страна на Шиварови досежно описан по друг начин недвижим имот. Исковите по чл. 42 ЗЗД пък са обявени за недействителни само относно ищците. Както е изяснено в т. 2 от ТР № 5/2014 г. на ОСГТК, договор, сключен от лице, действало като представител, без да има представителна власт, е в състояние на висяща недействителност и не поражда целените с него правни последици. Вярно е, че на нея може да се позове само лицето, от името на което е сключен договорът или неговите универсални правоприменници, но ако сделката не бъде санирана, недействителността е спрямо всички, а не само спрямо лицето, по отношение на което е действал пълномощника и неговите правоприменници. Решението, постановено по чл. 42 ЗЗД също няма посочени насрещни страни.

Всичко изложено обуславя извод за касиране на въззивното решение.

Упълномощителната сделка и предварителният договор от 05.02.2014 г., по изложените по-горе съображения, не са нищожни поради липса на воля от страна на упълномощителя, съответно на обещаателя по предварителния договор.

Исковите следва да се отхвърлят, на осн. чл. 26, ал. 2, предл. 2 ЗЗД.

Исковите по чл. 42 ЗЗД и чл. 108 ЗС са разгледани от Бургаския апелативен съд като обусловени от изхода по иска за нищожност на упълномощителната сделка от 05.02.2014 г. и резултатът е съобразен с уважаването на обуславящия иск. Решението на въззивния съд, постановено по тях също следва да бъде отменено. В тази част делото следва да бъде върнато на въззивния съд за постановяване на решение след произнасяне по предявените в евентуалност обуславящи искове.

Резултатът по исковете с правно осн. чл. 26, ал. 2 ЗЗД относно упълномощителната сделка и предварителния договор, сключени на 05.02.2014 г., поставя във висящност производството по другите, предявени в евентуалност, като компетентен да ги разгледа е въззивната инстанция.

Поредността им е следната:

Исковите за унищожаване на упълномощаването от 05.02.2014 г. по чл. 28 ЗЗД, при отхвърлянето му - по чл. 29 ЗЗД; обусловеният от тях иск за недействителност на

преупълномощаването от 27.03.2014 г., на осн. чл. 42 ЗЗД – поради действие от А. З. без представителна власт, евентуално за недействителност по чл. 40 ЗЗД, евентуално за унищожаване по чл. 28 ЗЗД, евентуално по чл. 29 ЗЗД и обусловения от него иск за недействителност на продажбата от 07.05.2014 г. на осн. чл. 42 ЗЗД поради липса на представителна власт за М. М.. При отхвърляне на последния иск, разглеждане на евентуалния по чл. 40 ЗЗД – действие на представителя М. М. във вреда на представлявания. При отхвърляне и на него – разглеждане на евентуалните иски за унищожаване на договора за покупко-продажба по чл. 28 ЗЗД, евентуално по чл. 29 ЗЗД.

След това, с оглед резултата по горните иски, произнасяне по ревандикационния иск.

Относно предварителния договор от 05.02.2014 г., който няма връзка с горните иски относно упълномощителната сделка от 05.02.2014 г., преупълномощителната сделка от 27.03.2014 и договора от 07.05.2014 г.: първо се дължи произнасяне по иска с правно осн. чл. 40 ЗЗД, при отхвърлянето му, следва разглеждането на претенциите за унищожаване на същия по чл. 28 ЗЗД, евентуално по чл. 29 ЗЗД.

Диспозитивите на съдебното решение следва да са ясни, точни и да съдържат всички индивидуализиращи белези на материалноправния спор по съответния иск.

14. Собствениците на сгради и на съоръжения от имуществото на организации по § 12 ПЗР ЗСПЗЗ, след като не са придобили собствеността върху земята, върху която те са построени, дължат обезщетение на собственика ѝ за ползване на незастроената част, изключая тази, нужна според чл. 64 ЗС за използване на постройката по предназначение. В последната не попадат огради, подземни и надземни комуникации, осветление, пътища (извън нужната площ за достигане до сградите) и прочие съоръжения. Казаното не изключва, при възникнала необходимост, да се осигурява достъп на суперфициаря за извършване на необходимата експлоатационна дейност, доколкото тези съоръжения обслужват и сградите в имота, но този достъп не е част от терена, нужен за обслужване на сградите в хипотезата на чл. 64 ЗС.

Чл. 64 ЗС

Чл. 59, ал. 1 ЗЗД

Решение № 270 от 6.04.2020 г. на ВКС по гр. д. № 3976/2018 г., IV г. о., докладчик председателят Албена Бонева

Касационното обжалване е допуснато по въпроса каква част от земята на собственика може да ползва собственикът на постройките, който е правоимащ по чл. 27 ЗСПЗЗ, и има ли право на обезщетение собственикът на земята за това, че е лишен от правото да я ползва в този случай и при какви предпоставки, коя е приложимата материалноправна норма.

Съставът на Върховния касационен съд дава следните отговори:

Собствениците на сгради и на съоръжения от имуществото на организации по § 12 ПЗР ЗСПЗЗ, след като не са придобили собствеността върху земята, върху която те са построени, дължат обезщетение на собственика ѝ за ползване на незастроената част, изключая тази, нужна според чл. 64 ЗС за използване на постройката по предназначение. В последната не попадат огради, подземни и надземни комуникации, осветление, пътища (извън нужната площ за достигане до сградите) и прочие съоръжения. Казаното не изключва, при възникнала необходимост, да се осигурява достъп на суперфициаря за извършване на необходимата експлоатационна дейност, доколкото тези съоръжения

обслужват и сградите в имота, но този достъп не е част от терена, нужен за обслужване на сградите в хипотезата на чл. 64 ЗС. Липсва нормативно определение на термините "достъп" и "обслужване" на сграда, както и липсват нормативи за определяне на прилежаща площ към сгради с нежилищен, а с производствено-стопански характер. Съдебната практика последователно приема, че достъпът до сградите следва да се разбира като възможност за влизане в тях, а обслужването им - като възможност да бъдат непосредствено ползвани, поддържани и ремонтирани. Така че, достъпът следва да включва преминаване през терена за достигане до входовете на сградите, а също и достигане до фасадите им, като се вземе предвид предназначението и ползването на съществуващите сгради и особеностите на терена, при балансиране интересите на собственика на сградите и на собственика на земята.

Дължимото обезщетение се определя по правилата за неоснователното обогатяване по чл. 59, ал. 1 ЗЗД и, както е изяснено в ТР-82-74-ОСГК ВС РБ и последователно е прилагано в трайната практика на Върховния съд и Върховни касационен съд, размерът се изчислява на база средномесечния пазарен наем, който би получавал собственика за спорния период.

По касационните оплаквания:

Касаторът твърди неправилност на атакувания съдебен акт поради противоречие с материалния закон, съществени нарушения на съдопроизводствените правила и необоснованост. Иска

Ответникът по касация "ДРУЖБА-4" ООД, чрез адв. Б. Х. и адв. Д. В. от АК – Варна, изразява становище в отговора по чл. 287, ал. 1 ГПК, както и в писмени бележки, докладвани в открито съдебно заседание, че подадената касационна жалба е неоснователна.

Съставът на Върховния касационен съд, за да се произнесе взе предвид следното:

Въззивният Варненски апелативен, като потвърдил решение на първостепенния Варненски окръжен съд, е отхвърлил иска на "Провадинвест" ООД против "ДРУЖБА-4" ООД за заплащане на сумата в размер на 94 000 лв., представляваща обезщетение за неоснователно ползване на недвижим имот, собственост на ищеца, зает от 87 броя оранжерии за периода от 22.07.2006 г. до 22.07.2008 г., на осн. чл. 59, ал. 1 ЗЗД, както и лихва за забава върху главницата, считано от датата на подаване на исковата молба – 25.07.2011 г. до окончателното издължаване, на осн. чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

За да постанови този резултат, съдът е установил, че "Провадинвест" ООД е собственик на реална част с площ от 63 дка от недвижим имот, находящ се в землището на [населено място], [община], Варненска област, местност "У. м. ", представляващ ПИ №..., целият с площ от... дка и граници: ПИ №..., ПИ №..., ПИ №... и ПИ №.... Върху процесния имот са разположени 87 броя полиетиленови оранжерии, районно осветление, ограда, помпена станция, обслужващи улици, капково напояване, сондажен кладенец, паркинг, външен път, два броя ел. табла, помпа, фургон, филтърен блок, резервоар за вода, които са поставени там от "ДРУЖБА-4" ООД. Последното е учредено от съдружниците - Земеделска кооперация за производство и услуги "Тракия-94", Земеделска кооперация "Труд", Кооперация за производство и услуги "Съединение-95", Земеделска кооперация "Тракия", Земеделска кооперация за производство и услуги "З. " и Земеделска кооперация "Въглен", които са правоимащите по реда на чл. 27 от ЗСПЗЗ при прекратяване на КЗС "Агрофирма Дружба". Установено е също така, че кооперациите са собственици на всички изброени съоръжения, като въззивният съд приел, че те са трайно прикрепени към недвижимия имот и не представляват движими вещи.

Съдът приел, че ищецът е собственик на земята, която е закупил обременена с правата на собствениците на оранжерийния комплекс върху нея, поради което е длъжен да ги търпи. Собствениците на оранжерии, като част от този комплекс, имат право да ги държат върху земята и да се ползват от нея за нуждите на тези обекти съгласно чл. 27, ал.

б ЗСПЗЗ и чл. 64 ЗС. Именно, защото цялата земя е заета от оранжерийния комплекс, ищецът "Провадинвест" ООД не може да извлича ползи от нея, включително чрез отдаването ѝ под наем. С оглед на тези съображения, съдът е приел, че ищецът не е обеднял с лишаването му от ползването на земята за сметка на обогатяването на ответника, поради което и този елемент от фактическия състав на чл. 59 ЗЗД не е налице.

При служебно извършената проверка, касационната инстанция не откри пороци, водещи до недопустимост или нищожност на обжалваното решение.

Направените касационни оплаквания във връзка с това кой е собственик на съоръженията върху имота на ищеца и те без основание спрямо него ли се държат върху земята, е преклудирано по настоящия спор, поради формирана сила на присъдено нещо по други влезли в сила съдебни решения. Така по гр. д. № 8044/2003 г. на ВРС "Дружба-4" ООД е осъдено да предаде владението върху спорната земя на "Провадинвест" ООД, на осн. чл. 108 ЗС, като изрично са изключени оранжерийните съоръжения. С влязло в сила решение по положителен установителен иск е прието за установено по отношение на "Провадинвест" ООД, че кооперациите учредители и съдружници в "Дружба-4" ООД са собственици на тези съоръжения.

Без значение за материалноправния спор, а от там ирелевантни са касационните доводи относно това дали и как могат да придобият собственост върху терена правоимащите лица по чл. 27 ЗСПЗЗ. По делото нито се твърди, нито съдът е приел за установено, че ищецът е загубил собствеността върху земята, върху която е изграден оранжерийния комплекс. Няма твърдение, нито доказателства, че ответникът е изкупил по реда на ЗСПЗЗ и ППЗСПЗЗ земята – застроена и незастроена.

Въззивното решение е постановено в противоречие с даденото от настоящия състав тълкуване по чл. 290 ГПК. Без значение при така предявения иск е дали незастроената част от имота би могла да се отдаде под наем. Пазарния наем за спорния период е база за определяне размера на обезщетението за неоснователното обедняване на собственика за сметка неоснователното обогатяване на ползващата страна по правилата на чл. 59 ЗЗД. Загубата на имущество поради неполучен наем е предмет на друг иск, какъвто по делото не е предявяван. Съдът в случая не установява какви ползи е загубил ищецът, както неправилно се е мотивирал въззивния съд. Предмет на преценка е наличие на неоснователно обедняване на ищеца за сметка неоснователното обедняване на ответника и такова е налице, щом ответникът ползва без основание изцяло или част от земя, собственост на ищеца.

Съдът, също така, неточно е приложил чл. 64 ЗС, като не е изяснил каква е незастроената площ, нужна конкретно за непосредственото обслужване на сградите и достъпа до тях, съответно остава ли свободната площ от терена, така, както е разяснено в отговора по чл. 290 ГПК. Налице е заключение на вещо лице, но то не съдържа детайлно посочване на тези площи – за достъп и непосредствено обслужване. Ето защо, за изясняването на този въпрос е необходима нова техническа експертиза.

III. РЕШЕНИЯ НА ТЪРГОВСКАТА КОЛЕГИЯ

15. При спиране действието на предоставена концесия за добив на подземни богатства на основание чл. 68, ал. 1 от Закона за подземните богатства /ЗПБ/ поради нарушаване клаузите на сключения концесионен договор концесионерът дължи концесионно плащане за периода на спирането.

Чл. 68, ал. 1 ЗПБ

Решение № 68/16.06.2020 г. на ВКС по търг. д. №932/2019 г., I т.о., докладчик съдия Ирина Петрова

Производството е по чл. 288 ГПК, образувано по касационна жалба на ищеца Министерство на енергетиката срещу Решение № 313 от 16.11.2018 г. по в.т.д.№ 476/2018 г. на Апелативен съд Пловдив, ТК, 2 състав /допълнено с решение № 370 от 25.06.2018г./ в частта за потвърждаване на решението по т.д.№ 257/2017 г. на ОС Пловдив в отхвърлителната част. Първоинстанционният съд е отхвърлил предявените срещу „Кариери 2007“ АД, [населено място] искове за заплащане на концесионно възнаграждение, на лихва по чл. 37, ал. 1 и на неустойка по чл. 37, ал. 2, дължими по договор за концесия за добив на подземни богатства от 16.08.2004 г., Анекс №1 от 2008г. и Допълнително споразумение от № 2 от 2008г., претендирани за периода 01.01.2015г.-31.12.2016 г. Решението в частта за уважаването на исковете за сумата 32 148.56лв., от която 21 170.56лв. - дължимо концесионно възнаграждение за периода 01.01.2014г.-31.12.2014 г.; 5 418.43 лв. - договорна лихва по чл. 37, ал. 1 върху главницата; и 5 560.54лв. - неустойка по чл. 37, ал. 2, е влязло в сила.

С касационната жалба е въведено оплакване за неправилност на решението в обжалваната част на основанията по чл.281,т.3 ГПК, иска се отмяната му и постановяване на друго за уважаване на исковете в предявения размер и за исковия период 2015г. и 2016г. Оспорва се правилността на извода, потвърден от въззивната инстанция, че ответникът не дължи концесионни плащания за 2015г. и 2016г., през които концесията за добив на подземни богатства е била спряна на основание чл.68 от Закона за подземните богатства. Възражава се, че апелативният съд не е обсъдил доводите на ищеца, че заплащането на минималното концесионно възнаграждение е основно задължение на концесионерите по всички предоставени концесии за добив да подземни богатства, независимо дали концесията е спряна. Акцентираща се, че концесионният договор не предвижда освобождаване на концесионера от задължението му за концесионно плащане в случай, че не се осъществява добив от находището. Посочва се, че в конкретния случай действието на концесията е спряно едностранно от концедента на основание чл.68,ал.1 от Закона за подземните богатства поради неизпълнение на задължения на концесионера - нарушаване на клаузи на договора, вкл. и неплащане на концесионно възнаграждение.

В писмен отговор ответникът „Кариери 2007“ АД оспорва наличието на предпоставките за допускане на касационното обжалване и основателността на жалбата.

С Определение № 497 от 04.11.2019 г. е допуснато касационно обжалване на въззивното решение в частта за потвърждаване на първоинстанционния акт за отхвърляне на исковете при допълнителната предпоставка по т. 3 на чл. 280, ал. 1 ГПК по въпроса: При спиране действието на предоставена концесия за добив на подземни богатства на основание чл. 68, ал. 1 от Закона за подземните богатства поради нарушаване клаузите на сключения концесионен договор, дължи ли концесионерът концесионно плащане за периода на спирането.

В проведеното открито съдебно заседание страните не се представляват.

Върховен касационен съд, Търговска колегия, Първо т.о. след преценка на данните по делото и съобразявайки заявените касационни основания, в съответствие с правомощията си по чл. 290, ал. 2 ГПК приема следното:

Въззивната инстанция е приела за безспорно установено от фактическа страна, че страните по спора са страни по договор за предоставяне на концесия за добив на подземни богатства - строителни материали - туфи в находище „Велика“, общ.Царево със срок от 25 години, считано от 2004г. като ответникът е встъпил изцяло в правата и задълженията на

концесионер в договорното правоотношение през 2008г. За безспорно е прието, че обектът на концесията не е бил ползван от концесионера за исковия период 2014г., 2015г. и 2016г. - ответникът не е развивал дейност, не е добивал туфи и не реализирал приходи. Не е било спорно и, че действието на концесията е било спряно на основание чл.68,ал.1 ЗПБ със Заповед на министъра на икономиката и енергетиката от 16.10.2014г. поради неизпълнение на договорни задължения на „Кариери 2007“ АД. Въззивната инстанция е приела, че спирането е проявило действието си от 01.01.2015г. с оглед връчването на заповедта на концесионера на 28.11.2014г. За установено е прието и неизпълнението от концесионера на задължението за плащане на концесионно възнаграждение за процесния период. Обсъдила е, че съгласно чл.6,т.1 от договора, концесионерът се е задължил да заплаща концесионно възнаграждение - да извършва концесионно плащане, чийто размер /съгласно чл. 23 и чл. 24 от договора и допълнително споразумение №2/ се определя въз основа на Методиката за определяне на конкретния размер на концесионното възнаграждение за добив на строителни и скално-облицовъчни материали - Приложение №4 към чл.11 от Наредбата за принципите и методиката за определяне на концесионно възнаграждение за добив на подземни богатства, приета с ПМС № 127/99г. Посочила е, че съгласно чл.24 от договора, изменен с Допълнително споразумение № 2, размерът на възнаграждението се определя конкретно за всяка шестмесечна вноска, като седем на сто от базата за изчисляване на концесионното възнаграждение, съгласно чл. 1,ал. 1,т. 1 и ал. 2 от Методиката, се умножи по добитото количество подземно богатство за съответния отчетен период /т.3/; размерът на концесионното възнаграждение за всяко шестмесечие от срока на концесията не може да бъде по-малък от сумата, определена на базата на 24 570 тона туфи и предвидената стойност за единица добито подземно богатство, съгласно чл. 1, ал. 3, т. 1, б. „а“ от Методиката /т.4/; размерът на сумата, определена като минимално концесионно възнаграждение не може да бъде по-нисък от 7 371лв. /т.5/.

От правна страна въззивната инстанция е приела, че по отношение на процесния договор за предоставяне на концесия за добив на подземни богатства - туфи, са приложими специалните правила на ЗПБ и тези норми са с императивен характер. Мотивирала е, че съгласно закона, принципите и методиката за определяне на концесионното плащане, както и границите на максималния и минималния му размер за различните видове подземни богатства, се определят с акт на МС, а размерът, условията и реда за плащане - с концесионния договор като плащането се дължи независимо от крайния финансов резултат на дейността на концесионера. По тези съображения и с оглед извода, че концесионният договор не е прекратен, а уговореното в договора концесионно плащане в посочения минимален размер е определено по нормативно заложен принцип без да зависи от обстоятелството ползва ли се находището и добиват ли се туфи, е счетено, че за 2014 г. концесионерът дължи концесионните вноски в размера по чл. 24 /изменен със споразумение № 2/, който не може да бъде по-малък от сумата, определена на базата на 24 570 туфи и предвидената стойност за единица подземно богатство, чиято стойност, съгласно експертизата, за 2014 г. е 0.42лв/т. - или възнаграждението е по 12 383лв. за всяко шестмесечие на 2014 г. Счетено е, че сумите се дължат ведно с претендираните на основание 37, ал. 1 и ал. 2 от договора лихва за забава и неустойка за забава.

По отношение на претенциите за дължими плащания по концесионния договор за 2015 и 2016 г. въззивната инстанция е приела, че спирането действието на концесията, считано от началото на 2015 г. следва да се отнася както до правата, така и до задълженията, породени за страните по договора за концесия; че от момента на спиране действието на концесията следва да се счита спряно и задължението на концесионера за плащане на концесионни вноски, поради което претенциите за концесионно плащане за 2015г. и 2016г., ведно с акцесорните претенции за лихви и неустойки, са неоснователни.

Положителният отговор на правния въпрос, по който касационното обжалване е допуснато, пряко следва от разпоредбата на чл. 68, ал. 3 Закона за подземните богатства - концесионер, чиито дейности са спрени по ал.1 няма право да упражнява правата си по съответния договор и да търси обезщетение за пропуснати ползи за съответния период на спиране. Текстът на закона ясно очертава съдържанието и последиците на постановеното спиране на предоставената концесия: 1/спират се дейностите на концесионера; 2/той няма право да упражнява правата си по договора; 3/ няма право и да търси обезщетение за пропуснати ползи. Концесионерът обаче не е освободен от задълженията си по договора и продължава да дължи изпълнение на обвързаностите си, включително и на ангажимента си по чл. 61, ал. 1 ЗПБ за концесионно плащане в неговия минимален размер, уговорен в концесионния договор в съответствие с чл. 6, ал. 1 от Наредбата за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на ЗБП, издадена по силата на законовата делегация /чл. 61, ал. 2 ЗПБ/, приета с ПМС № 127/99 г. Концесионерът не се освобождава и от другите визирани в закона - чл. 35, ал. 1 и в договора задължения - дължими действия или въздържане от действия /задължение за застраховка, за опазване и възстановяване на околната среда и рекултивация, за спазване на нормативните изисквания, за осигуряване на достъп за контрол, забрана за промяна предназначението на обекта на концесията, забрана обременяването на обекта с вещни тежести и др./.

Подземните богатства са изключителна държавна собственост - чл.18,ал.1 от Конституцията и чл. 3, ал. 1 ЗПБ. Съобразно разпоредбата на чл. 5, т. 3 ЗПБ и чл. 5 от Закона за концесиите права за подземни богатства се предоставят чрез концесия за добив. Концесиите за добив на подземни богатства се предоставят от МС - чл. 5, т. 3 и чл. 6, ал. 3 ЗПБ, който упълномощава министъра на енергетиката да сключи договора за добив. Сключването на договора за предоставяне на концесия и правата и задълженията по концесионния договор са уредени с императивни правни норми предвид необходимостта ползването на изключителната държавна собственост да бъде предоставено при ясно регламентирани стриктни правила. Министърът на енергетиката като орган, осъществяващ по силата на пар. 106, ал. 2 ПЗР на ЗПБ и пар. 31 от ПЗР на ЗИД на ЗПБ /ДВ бр.56/2015 г./ контрол по изпълнението на сключените договори за предоставяне на концесии за добив на подземни богатства, изрично е оправомощен по силата на чл. 68, ал. 1 ЗПБ едностранно да спре действието на концесията, когато титулярът извършва дейности, които са в противоречие с действащото законодателство или нарушават клаузите на сключения договор.

Спирането на действието на концесията е предпоставено от виновно неизпълнение на задълженията на концесионера и има за цел да бъде отстранена нередността - причините, обусловили спирането, като на титуляра се предоставя подходящ срок за съобразяване с условията на договора. Предназначението на тази временна мярка е да бъдат отстранени причините, обусловили спирането, концесията да бъде подновена и договорът да не бъде прекратен /неотстраняването на причините по чл.68,ал.1 в определения в заповедта срок е основание за едностранно прекратяване на концесията по решение на предоставилия я е орган - чл. 69, ал. 1, т. 1/.

Спирането на дейностите на концесионера на основание чл. 68, ал. 1 ЗПБ има наказателна функция и е санкция за виновно нарушение на договора. Налагането на мярката не може да има за последица лишаването на държавата - концедента от икономическия резултат - от цената на предоставеното право за добив, от концесионното възнаграждение. Обратната теза означава да бъде игнорирана изцяло стимулиращата и санкционната функция на правомощието на министъра на енергетиката по чл.68,ал.1 закона. Възприемането ѝ би довело до недопустим правен резултат: изправната страна-концедентът да бъде лишен от възнаграждение при правомерно използван законово уреден способ за отстраняване на нарушения, допуснати от титуляра на концесията за

добив на подземни богатства. Обратното становище води до недопустимо смесване на правната фигура „спиране на концесията“/чл. 68, ал. 1 ЗПБ/, т.е. преустановяване на дейностите на концесионера и забрана за упражняване на правата му с „прекратяването на концесията“ /чл. 69 ЗПБ/ - хипотеза, в която несъмнено отпада задължението за концесионно плащане. Ако концесионерът по не-спрян договор за добив за подземни богатства не извършва дейност, не разработва находището, той продължава да дължи концесионно плащане на основание изричната разпоредба на чл. 61, ал. 3 ЗПБ. Налагането на мярката спиране на дейностите по добив и забраната за упражняване на правата по договора с акта по чл. 68, ал. 1 от закона, в хипотеза на неизвършване на добив, на практика не би рефлектирало върху имуществената и правната сфера на концесионера.

Както се посочи, разпоредбите, регламентиращи предоставянето на права за добив на подземни богатства чрез концесия са императивни. Единствените допустими и предвидени в закона възможности за освобождаване на концесионера от концесионно плащане /за период до 5 години или намаляване на концесионното плащане до 50 на сто за същия период/ са уредени изрично в чл. 61, ал. 6 закона като правомощие на МС единствено по отношение на находища на подземни богатства с доказани неблагоприятни минно-геоложки, техноложки и икономически характеристики или за възстановяване на добива от находища с преустановен добив в района на общини с трайна безработица. Такава възможност не е уредена от закона като последица от спиране на концесията по реда на чл.68,ал.1, а конкретната концесия - в разпоредбата на чл.46 урежда способ за спиране действието на договора, но в друга хипотеза - по взаимно съгласие при наличие на обективни пречки за изпълнение на договора при условията, при които е сключен. Възможността за временно намаляване на концесионно възнаграждение е предвидена също единствено по взаимно съгласие /чл. 46, т. 2/ и при наличие на условията по чл. 45 от договора.

Отговорът на правния въпрос следва и от аргумент от разпоредбата на чл. 61, ал. 5 ЗПБ, възпроизведена в текста на чл. 6, ал. 1 от Наредбата, приета с ПМС №127/99г. Не само съдържанието, но и систематичното място на разпоредбата на чл.61,ал.5 ЗПБ обосноват положителния отговор на въпроса, по който е допуснато касационно обжалване. С разпоредбата е въведен принципът, че концесионно плащане се дължи независимо от крайния финансов резултат от дейността на концесионера /ал. 5/; той може да бъде освободен от концесионно плащане или размерът на концесионното плащане може да бъде намален само при условията и по реда на ал. 6 на чл. 61 ЗПБ.

Отговорът на правния въпрос - при спиране действието на предоставена концесия за добив на подземни богатства на основание чл. 68, ал. 1 от Закона за подземните богатства поради нарушаване клаузите на сключения концесионен договор концесионерът дължи концесионно плащане за периода на спирането се извежда и от разпоредбата на чл. 68, ал. 3, предл.последно ЗПБ - освен че не може да упражнява правата си по договора, концесионерът няма право и да търси обезщетения за пропуснати ползи за периода на спиране; Аргумент за застъпваната теза е и текстът на чл.68,ал.5 - спирането на дейностите на концесионера не удължава срока на договора за концесия. Тези разпоредби очертават ясно изразената санкционна функция на спирането на концесията по чл. 68, ал. 1 ЗПБ. По време на действието на мярката концесионерът няма да упражнява дейностите си и правата по договора, а за да изпълни спирането своята наказателна и стимулираща функция, титулярът ще дължи концесионното възнаграждение в неговия минимално уговорен в договора - гарантиран размер.

По касационните основания:

Отношенията между страните са уредени с договор по чл. 66 ЗПБ, който не е прекратен или развален и е продължил действието си и през процесния период. Независимо от спирането на действието на концесията за добив на подземни богатства и неизпълнението на задълженията на ответното дружество в предоставения срок,

процедурата по прекратяване на концесионния договор по реда на чл.69, ал. 1 ЗПБ не е проведена. Кокто се посочи в отговора на правния въпрос, спирането на концесията на основание чл.68 ЗПБ не води до отпадане на задължението за плащане на концесионно възнаграждение, тъй като концесионното плащане се дължи независимо от крайния финансов резултат от дейността на концесионера, независимо дали е осъществяван реален добив, поради което и в закона е предвиден минимален размер на концесионно възнаграждение, който се дължи независимо от добитите количества материали. Минимално уговореният в договора размер на концесионното възнаграждение е регламентиран в чл. 24, ал. 1, т. 4 /редакция съгласно допълнително споразумение № 2/ - за всяко шестмесечие от срока на концесията той не може да бъде по-малък от сумата, определена на базата 24 570 тона туфи и предвидената единица за добито подземно богатство, съгласно чл. 1, ал. 3, т. 1, б. "а" от Методиката. Приетата по делото съдебно-икономическа експертиза установява че изчислено по посочения алгоритъм, концесионното възнаграждение за всяко шестмесечие от процесния период 2015г. и 2016 г. е 12 088 лв. с ДДС, или в общ размер на 48 352 лв. Претендираното от ищеца концесионно възнаграждение е в размера на определеното от самия ответник по правилата на договора концесионно възнаграждение в съставените от „Кариери“ АД образец-отчети по чл. 23 договора за исковия период. Възнаграждението е дължимо с начислен ДДС съгласно изменението на ЗДДС ДВ 94/2010 г. Няма спор, че възнаграждението за този период не е заплатено.

Както се посочи, решението на апелативния съд по отношение уважаването на иска за заплащане на концесионно възнаграждение за сумата 32 148.56 лв. - дължимо концесионно плащане, законна лихва и неустойка по чл. 37, ал. 1 и ал. 2 от договора за периода 01.01.2014 г.-31.12.2014 г. е влязло в сила. Ответникът е въвел идентични възражения срещу основателността на претенцията за заплащане на концесионно възнаграждение за целия исков период. Влизането в сила на решението по отношение на дължимото концесионно плащане за 2014 г. преклудира възраженията на ответника и по отношение на дължимото възнаграждение на концедента и за остатъка от исковия период, по отношение на който спорът е висящ - за 2015 г. и 2016 г. Формираната СПН относно основанието преклудира правоизключващите и правоунищожаващите възражения на ответника срещу правопораждащите правно релевантни факти, относими към възникването и съществуването на материалното правоотношение, от което произтича спорното право.

Въз основа на изложеното, настоящата инстанция не дължи произнасяне по възраженията на ответника, че договорът не е бил привеждан в изпълнение от страна на Министерство на енергетиката и насрещната престация на „Кариери 2007“ АД за заплащане на концесионно възнаграждение е недължима; че концесионерът не е упражнявал правата си върху находището, не е реализирал приходи поради неизпълнение на задължението на концедента за оказване на съдействие за преодоляване на пречките за ползване на находището; че концедентът е този, който е следвало да предприеме необходимите правни и фактически действия за постигане на споразумение с трети лица, които препятстват осъществяването на концесията; че концесионно плащане не се дължи при отсъствие на реализирани приходи от дейност по добив на подземни богатства.

Договорната разпоредба на чл. 37, ал. 1 /при неизпълнение на задължение за плащане по концесионния договор, неизправната страна дължи лихва в размер на основния лихвен процент на БНБ за периода плюс 10 пункта/ регламентира заплащане на договорна лихва, а тази на чл. 37, ал. 2 /при неизпълнение или забавено изпълнение на задължения за плащане по този договор повече от тридесет дни, неизправната страна дължи освен лихвата по ал.1 и неустойка в размер на 0.5 % на ден върху стойността на неизплатената част от паричното задължение за съответния период, но не повече от 30%/ - на неустойка. Тълкуването и съпоставянето на текстовете обосновава извода, че

договорната лихва е дължима за първите 30 дни забава, а неустойката - за периода след изтичането на тридесетте дни до достигането на посочения максимален размер. За първия период на забавата, договорната лихва е в размер на законната лихва, а ако забавата продължи повече от 30 дни длъжникът дължи неустойка като по-тежка санкция. Конкретните разпоредби не предвиждат кумулиране на обезщетение за забава и неустойка за един и същ период, а регламентират по-тежка санкция за следващия 30-дневен период на забавата. Върху главницата ще се дължи договорната лихва в размер на законната лихва по чл. 37, ал. 1 за тридесетте дни забава, а след това - неустойка по чл. 37, ал. 2 в размер на 0.5% на ден от тридесет и първия ден до шестдесетия ден, когато неустойката достига уговорения максимум от 30%.

Съгласно разпоредбата на чл. 24, ал. 1 концесионното възнаграждение е дължимо като периодично парично възнаграждение на шестмесечни вноски като срокът за плащане е 30 число на месеца, следващ отчетния период; отчетните периоди се определят от 1 януари до 30 юни и от 1 юли до 31 декември за календарната година.

Следователно за първото шестмесечие на 2015 г. договорната лихва по чл. 37, ал. 1 от договора /уговорена в размер на законната лихва/ върху главницата от 12 088.44 лв. /минималното концесионно възнаграждение с включен ДДС/ е дължима за периода 31.07.2015 г.- 31.08.2015 г. и възлиза на 107.67 лв. За това шестмесечие неустойката по чл. 37, ал. 2 от договора е 3 022 лв.

За второто шестмесечие на 2015 г. /01.07.-31.12.2015 г./ върху същата главница договорната лихва в размер на законната лихва е дължима за периода 02.02.2016 г. - 02.03.2016 г. и е в размер на 100.84 лв. За това шестмесечие неустойката по чл. 37, ал. 2 е 3 022 лв.

За първото шестмесечие на 2016 г. /01.01.-30.06.2016 г./ договорната лихва върху същата главница е в размер на 107.45 лв., дължима за периода 02.08.2016 г.-02.09.2016 г., а неустойката е 3 022 лв.

За последната част от исковия период 01.07.-31.12.2016 г. договорната лихва върху главницата 12 088.44лв. е дължима за периода 31.01.2017 г. - 02.03.2017 г. е в размер на 104.09лв. Неустойката, изчислена до датата на завеждане на исковата молба /и за 51 дни забава/ съгласно заключението на приетата експертиза е 2 568.79 лв.

Договорната лихва за процесния исков период е в общ размер на 420.05 лв.

Неустойката за процесния исков период е в общ размер на 11 634.48 лв.

Върху главницата и неустойката ответникът дължи и претендираната от ищеца законна лихва от датата на завеждане на исковата молба - 27.04.2017 г.

Въззивният акт в частта за потвърждаване на първоинстанционното решение за отхвърляне на исковите за заплащане на договорна лихва по чл. 37, ал. 1 за разликата до пълния предявен размер следва да бъде оставено в сила.

16. Производството за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417, т. 2 ГПК, инициирано от субект, който е сред изрично и изчерпателно изброените в чл. 417 т. 2 ГПК субекти, не е недопустимо.

Липсата на предпоставки за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл. 417, т. 2 ГПК е релевантна към законосъобразността на разпореждането за незабавно изпълнение, а не към допустимостта на исковото производство.

Чл. 415, ал. 4 ГПК

Чл. 417, т. 2 ГПК

Чл. 422, ал. 1 ГПК

**Решение № 58/17.06.2020 г. на ВКС по търг. д. №1131/2019 г., II т.о., докладчик
съдията Татяна Върбанова**

Допуснато е касационно обжалване по следния правен въпрос: Налице ли е процесуалноправна легитимация за банката, в качеството ѝ на кредитор по сключен договор за кредит, да предяви установителен иск по реда на чл.422 ГПК, след като вземането, за което е издадена заповедта за изпълнение, е било цедирано в полза на трето лице, а в последствие отново придобито от страна на банката.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на второ, като взе предвид данните по делото и доводите на страните, в съответствие с правомощията си по чл.293 ГПК, приема следното:

При постановяване на атакувания съдебен акт, въззивният съдебен състав на Апелативен съд – Пловдив е приел следното: Наличието на договор за кредит от 11.09.2008 г. за покупка на недвижим имот, по силата на който банката е предоставила на ответника договорените суми; Сключване на договор за цесия от 14.11.2008 г. за прехвърляне на „Бългериън Ритейл Сървисиз“ АД вземанията на банката към ответника; Сключване на договор за цесия от 07.03.2012 г., с който цесионерът по първия договор е прехвърлил обратно на банката същите вземания; Иницирано от банката заповедно производство по реда на чл.417, т.2 ГПК - ч.гр.д. № 1008/2014 г. по описа на Районен съд – Смолян, по което е издадена заповед за изпълнение и изпълнителен лист, и е образувано изпълнително производство; В рамките на принудителното изпълнение, на ответника е бил назначен особен представител – адв. В. Р., подала възражение по чл.423, ал.1, т.1 ГПК, уважено от въззивния съд по приложеното в.ч.гр.д. № 221/2017 г.

При така възприетата фактическа обстановка, апелативният съд е счел за основателно възражението на ответника за недопустимост на заповедното производство и на исковото производство по чл.422, ал.1 ГПК. Изведен е извод, че възражението касае процесуалноправната легитимация на банката да иницира тези производства, а не нейната материалноправна легитимация, както неправилно е прието от първата инстанция при отхвърляне на иска като недопустим. Решаващият съд е мотивирал становището си с липсата на специално изискуемото се от чл.417, т.2 ГПК качество на заявител на цедента по втория цесионен договор, съответно, с невъзможността и банката да ползва този ред за снабдяване с изпълнително основание и изпълнителен лист срещу кредитополучателя. Позовавайки се и на цитирана в мотивите към решението практика на ВКС, АС-Пловдив е постановил обезсилване на първоинстанционното решение и прекратяване на производството по чл.422, ал.1 ГПК поради недопустимостта му, както и обезсилване на издадените, на основание чл.417, т.2 ГПК, заповед за изпълнение и изпълнителен лист.

По правния въпрос, обусловил допускането на касационно обжалване, становището на настоящия съдебен състав произтича от следното:

Според практиката на ВКС, попадаща в обхвата на т.1 на чл.280, ал.1 ГПК и послужила като основание за достъп до касационен контрол – решение по т.д. № 2932/2015 г., второ т.о., възприета в постановено по реда на чл.274, ал.3 ГПК определение по ч.т.д. № 2241/2019 г., второ т.о.: Производството за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл.417, т.2 ГПК, иницирано от субект, който е сред изрично и изчерпателно изброените в чл.417 т.2 ГПК субекти, не е недопустимо; Кредиторът – заявител в заповедното производство, разполага с активна процесуална легитимация да предяви специалния положителен установителен иск по чл.422, ал.1 ГПК; Липсата на предпоставки за издаване на заповед за изпълнение по реда на чл.417, т.2 ГПК е релевантна към законосъобразността на разпореждането за незабавно изпълнение, а не към допустимостта на исковото производство, заведено от заявителя, при спазване на предвидения в чл.415 /сега ал.4/ ГПК едномесечен срок от съобщението на заповедния съд. В цитираното определение са развити съображения и за неотносителност на указанията,

дадени в т.4г от Тълкувателно решение № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС, т.к. с тях не се отричат правата на цесионера – банка да упражни предоставено ѝ от закона право за снабдяване по облекчен ред с изпълнително основание за вземанията ѝ към ответника, произтичащи от договор за кредит, въз основа на извлечение от счетоводните си книги; Практиката на ВКС, обективирана в определение по ч.т.д. № 506/2010 г. и определение по ч.т.д. № 856/2012 г. на ВКС, II т.о. /съставляваща част от цитираната в мотивите към настоящото въззивно решение/, според която, банката –цесионер не може да иска издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл.417, т.2 ГПК, щом като цедентът не попада в изрично изброените субекти, имащи право да ползват тази защита, е преценена като неотнормирана към предмета на исковото производство – установяване на вземането, предмет на издадената заповед за изпълнение, още повече, че тя предхожда ТР 4/2013 г. Горните съображения, съдържащи и отговор на поставения правен въпрос, се споделят изцяло от настоящия съдебен състав, т.к. съответстват напълно на процесуалните предпоставки за допустимост на иския процес по чл.422 ГПК, както и на предмета на производството по чл.419 ГПК. Цитираното от въззивния съд определение по т.д. № 101/2016 г. на ВКС, II т.о. е постановено в производство по чл.288 ГПК и то не формира съдебна практика / т.2 от ТР № 1/2009 г./

Предвид изложеното, атакуваното въззивно решение, с което е прието, че банката – цесионер не разполага с активна процесуалноправна легитимация да инициира заповедно производство по реда на чл.417, т.2 ГПК и да води установителен иск по чл.422, ал.1 ГПК, е неправилно и подлежи на отмяна. На основание чл.293, ал.3 ГПК делото следва да се върне за ново разглеждане по същество от друг състав на Апелативен съд – Пловдив. Преди постановяване на решение по съществото на материалноправния спор, новият въззивен състав дължи произнасяне по поддържаното от банката възражение за недопустимост на исковото производство, основано на доводи за невъзможност за длъжника, чрез особен представител по чл.47, ал.6 ГПК, да предизвика извъннормативна проверка по реда на чл.423 ГПК - относно правото му на участие в заповедното производство, и съответно доколко е налице потвърждаване на процесуалните действия, извършени от особения представител на длъжника. С оглед възприетата от въззивния съд процесуална недопустимост на заповедното и на исковото производство, това възражение не е преценявано. При произнасяне по него, въззивният съд следва да съобрази обхвата на преценката, извършена от Окръжен съд – Смолян по приложеното ч.гр.д. № 221/2017 г., за да се възприеме за основателно искането за възстановяване висящността на заповедното производство, както и ефектът от успешно проведеното производство по чл.423 ГПК /последният разяснен и в мотивите към т.15 на ТР № 4/2013 г./. Необходимо е да се даде отговор и на доводите, основани на влязлото в сила определение по посоченото ч.гр.дело и в какъв обхват то е задължително за съда, разглеждащ исковото производство по чл.422, ал.1 ГПК, макар и да не е акт, ползващ се със сила на пресъдено нещо и да не разрешава материалноправен спор за съществуване на вземането.

17. Пълномощник, който не е в кръга на лицата по чл. 32 ГПК, но има пълномощно за сключване на всякакви договори, извършване на правни действия и представляване на упълномощителя по съдебни дела в защита на неговите имуществени и други интереси, може да упълномощи адвокат за извършване на процесуално представителство с оглед разпоредбата на чл. 32 ГПК при наличие на някоя от предпоставките на чл. 43 ЗЗД: 1/ ако пълномощникът е изрично овластен да преупълномощава трети лица; 2/ когато преупълномощаването е необходимо за запазване интересите на упълномощителя.

При липса на изрично писмено изявление на упълномощителя за сключване на договор за адвокатска помощ, защита и съдействие, пълномощникът може да

преупълномощи друго лице – адвокат, ако преупълномощаването е необходимо за запазване интересите на упълномощителя, и в този случай е налице валидно процесуално представителство.

Чл. 32 ГПК

Чл. 43 ЗЗД

Решение № 44/18.06.2020 г. на ВКС по търг. д. №962/2019 г., II т.о., докладчик съдията Емилия Василева

Допуснато е касационно обжалване на по следните уточнени материалноправни въпроси:

Пълномощник, който не е в кръга на лицата по чл. 32 ГПК, но има пълномощно за сключване на всякакви договори, извършване на правни действия и представляване на упълномощителя по съдебни дела в защита на негови имуществени и други интереси, може ли да упълномощи адвокат за извършване на процесуално представителство с оглед разпоредбата на чл. 32 ГПК и влиза ли в обема на представителната му власт сключване на договор за процесуално представителство с адвокат? При липса на изрично писмено изявление на упълномощителя за сключване на договор за адвокатска помощ, защита и съдействие, може ли пълномощникът да преупълномощи друго лице – адвокат, и налице ли е валидно процесуално представителство?

По допустимостта на въззивното решение:

Съгласно правомощията на касационната инстанция настоящият съдебен състав счита, че преди извършването на преценка за правилността на обжалвания въззивен съдебен акт следва да извърши проверка за неговата допустимост.

Производството пред Окръжен съд Благоевград е образувано по повод искова молба, подадена на 11.02.2016г. от Л. Д. К. чрез адвокат Р. К., упълномощен от Л. Д. К. чрез пълномощник Л. Д. К. против ЗАД „Виена Иншурънс Груп“ за осъждане на ответника на основание чл. 226, ал. 1 КЗ /отм./ да заплати на ищеца сума в размер 100 000 лв., представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди в резултат на ПТП, настъпило на 14.01.2016г. и причинено от ответника Г. Т. К., ведно със законната лихва от 14.01.2016г. до окончателното изплащане на сумата. В хода на първоинстанционното производство ищецът е починал и с определение № 1737 от 28.03.2016г. по гр. дело № 44/2016г. на Окръжен съд Благоевград на основание чл. 227 ГПК е конституиран неговият наследник Г. Д. К. – брат.

С решение № 94 от 08.01.2018г. по гр. дело № 381/2016г. на Окръжен съд Благоевград ответникът ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ е осъден да заплати на Г. Д. К. като правоприемник на първоначалния ищец Л. Д. К. сума в размер 30 000 лв. – обезщетение за неимуществени вреди, причинени на ищеца Л. Д. К. при процесното ПТП, заедно със законната лихва от 14.01.2016г. до окончателното плащане. Първоинстанционният съд е отхвърлил иска за разликата над 30 000 лв. до пълния предявен размер като неоснователен.

Ответникът ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ е обжалвал първоинстанционното решение само в частта, с която искът е уважен за сумата в размер 30 000 лв. със законната лихва и присъдените разноски. Въззивното производство по гр. дело № 1586/2018г. на Софийски апелативен съд е образувано по повод на посочената въззивна жалба. Решението на Окръжен съд Благоевград не е обжалвано от ищцовата страна в отхвърлителната му част, поради което в посочената част същото е влязло в сила на основание чл. 296, т. 2 ГПК.

С обжалваното въззивно решение Софийски апелативен съд е отменил изцяло първоинстанционния съдебен акт и е прекратил производството по предявения иск.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта - в обжалваната му част; по останалите въпроси той е ограничен от посоченото в жалбата. Решението на Софийски апелативен съд е недопустимо в частта, с която е обезсилен първоинстанционният съдебен акт в частта, с която е отхвърлен искът за разликата над присъдените 30 000 лв. до пълния предявен размер 100 000 лв. Срещу решението на Окръжен съд Благоевград в отхвърлителната част ищецът не е подал въззивна жалба, поради което същото в посочената част е влязло в сила съгласно разпоредбата на чл. 296, т. 2 ГПК. Като е обезсилил изцяло първоинстанционното решение, въззивният съд се е произнесъл извън правомощията си, предвидени в чл. 269 ГПК, поради което на основание чл. 293, ал. 4 във връзка с чл. 270, ал. 3, изр. 1 ГПК въззивният съдебен акт следва да бъде обезсилен в частта, с която е обезсилено решението на Окръжен съд Благоевград в отхвърлителната му част.

По релевантните правни въпроси:

Съгласно константната практика на ВКС /решение № 586/1996г. на ВКС, 5-членен състав/ пълномощник, който няма качество на процесуален представител, тъй като не е от кръга на лицата, посочени в чл. 20, ал. 1, б. „а“ – „д“ ГПК /отм./, понастоящем чл. 32, т. 1 – 4 ГПК, може да предяви иска, но не може по-нататък да бъде процесуален представител на ищеца. В определение № 337/14.05.2013г. по ч. т. д. № 2081/2013г. на ВКС, ТК, I т. о. е прието, че не може да бъде споделена тезата, че след като преупълномощителят не е от кръга на лицата по чл. 32 ГПК, той не може да преупълномощи лице, притежаващо съответните качества по чл. 32 ГПК за представителство пред съд; изискванията по чл. 32 ГПК са приложими за лицата, които осъществяват самото процесуално представителство, а не по отношение на пълномощника, на когото страна е възложила преупълномощаването. В определение № 765/10.07.2012г. по ч. т. д. № 232/2012г. на ВКС, ТК, II т. о. и решение № 33/28.02.2013г. по гр. д. № 1284/2012г. на ВКС, ГК, IV г. о. и др. е възприето разбирането, че в материалния закон /чл. 43 ЗЗД/ са уредени две предпоставки за преупълномощаване: при изрично овластяване на пълномощника да преупълномощава или когато преупълномощаването е станало необходимо за запазване интересите на упълномощителя. Настоящият съдебен състав споделя посочената практика на ВКС.

Процесуалното представителство по пълномощие е уредено в разпоредбите на чл. 32 – чл. 34 ГПК. Представителната власт на процесуалния пълномощник произтича от волята на представлявания, който определя нейния обем чрез упълномощаване. Упълномощаването според действащото гражданско законодателство /чл. 36 - 43 ЗЗД, чл. 21 - 29 ТЗ, чл. 34 ГПК/ е едностранна сделка, с която представляваният /упълномощителят/ овластява представителя /пълномощника/ да извършва правомерни правни действия от негово име и за негова сметка. За разлика от представителството в гражданското право процесуалното представителство по пълномощие може да се осъществява само от лицата, посочени в чл. 32 ГПК /преди чл. 20 ГПК, отм./. Пълномощник, който не е от кръга на лицата по чл. 32 ГПК, не може да представлява упълномощителя в гражданския процес, но при наличие на една от хипотезите на чл. 43, ал. 2 ЗЗД има право да преупълномощи лице от кръга на посочените в чл. 32 ГПК.

Съгласно общите разпоредби на гражданското законодателство - чл. 43 ЗЗД, пълномощникът може да преупълномощава друго лице в предвидените в посочената разпоредба две хипотези - при изрично овластяване или ако преупълномощаването му е станало необходимо за запазване на интересите на упълномощителя. За да бъде упълномощен адвокат от пълномощник да предяви иск за обезщетение за неимуществени вреди и да извършва процесуално представителство по чл. 32 ГПК, е необходимо пълномощникът да разполага със съответната представителна власт, да е изрично

овластен от представлявания, т. е. да е изпълнена първата предпоставка на чл. 43 ЗЗД – да е упълномощен да предяви иск от името на представлявания и да преупълномощава за това други лица. Втората предпоставка за преупълномощаване, предвидена в разпоредбата на чл. 43, ал. 1, предл. 2 ЗЗД, е когато преупълномощаването е станало необходимо за запазване интересите на упълномощителя. Не е налице основание да се приеме, че пълномощникът няма право да преупълномощи адвокат след изпадането на представлявания в безсъзнателно/коматозно състояние. Възприемането на противния извод би довело до невъзможност да се предприемат правни действия, необходими за охраняване на интересите на представлявания.

Въз основа на изложените съображения настоящият съдебен състав дава следния отговор на релевантните правни въпроси:

Пълномощник, който не е в кръга на лицата по чл. 32 ГПК, но има пълномощно за сключване на всякакви договори, извършване на правни действия и представляване на упълномощителя по съдебни дела в защита на негови имуществени и други интереси, може да упълномощи адвокат за извършване на процесуално представителство с оглед разпоредбата на чл. 32 ГПК при наличие на някоя от предпоставките на чл. 43 ЗЗД: 1/ ако пълномощникът е изрично овластен да преупълномощава трети лица; 2/ когато преупълномощаването е необходимо за запазване интересите на упълномощителя.

При липса на изрично писмено изявление на упълномощителя за сключване на договор за адвокатска помощ, защита и съдействие, пълномощникът може да преупълномощи друго лице – адвокат, ако преупълномощаването е необходимо за запазване интересите на упълномощителя, и в този случай е налице валидно процесуално представителство.

По правилността на въззивното решение:

При така дадените отговори на релевантните правни въпроси настоящият съдебен състав счита, че въззивният съд неправилно и в противоречие със закона и константната практика на ВКС е приел, че подписването на адвокатското пълномощно от Л. К. като пълномощник на Л. К. /по пълномощие, дадено преди инцидента/ е без правно значение, тъй като същата като негова снаха не е сред лицата, визирани в разпоредбата на чл. 32, т.1-5 ГПК, като възможни процесуални представители по пълномощие. Изводът на въззивния съд за липса на учредена представителна власт на Л. К. и адвокат Р. К. за предявяване на иска и процесуално представителство поради това, че Л. К. не е упражнил правото си да упълномощи надлежно процесуален представител, който от негово име да проведе граждански иск с цел обезщетяване за причинени вследствие на пътно-транспортното произшествие вреди, е неправилен, постановен в противоречие с представените по делото пълномощни и с разпоредбата на чл. 43, ал. 1, предл. 2 ЗЗД. С пълномощното от 2005г. Л. К. е упълномощена от Л. К. да го представлява пред всички лица, организации и учреждения в страната, да подписва всякакви документи, да сключва всякакви договори и да извършва всички правни действия от негово име и за негова сметка, да се явява от негово име по съдебни дела в защита на негови имуществени и други интереси, с право да сключва спогодби и да се отказва от права, да оттегля искове, да признава чужди права от негово име, но не е упълномощена от него да преупълномощава други лица, включително адвокат. В пълномощното е посочено, че изброяването на действията не ограничава извършването на всички останали възможни правни действия. Липсват данни за оттегляне на посоченото пълномощно от страна на Л. К..

Доводът на ответника, че Л. К. не е упълномощена да предяви иск за обезщетение за неимуществени вреди, е неоснователен, предвид изразената от представлявания в пълномощното от 2005г. воля упълномощителят да извършва всички правни действия от негово име и за негова сметка, да се явява от негово име по съдебни дела в защита на негови имуществени и други интереси. Според обема на учредената представителна власт

видовете упълномощаване са общо /генерално/ и изрично /специално, конкретно/. При общото упълномощаване не се посочват конкретните правни действия и сделки, които пълномощникът е овластен да извърши, а обемът на представителната власт или не се ограничава – отнася се до всякакви правни действия от името на упълномощителя, или се определя чрез посочване на по-обща характерни белези. При изричното /специалното/ упълномощаване обемът на представителната власт се определя конкретно, чрез посочване на отделни правни действия или на правните последици, които следва да се породят. В настоящия случай конкретните правни действия и сделки не са изрично посочени и представителната власт не е ограничена само по отношение на съдебни дела в защита само на имуществени или само на неимуществени интереси, а е изразена воля за явяване от негово име по съдебни дела, както в защита на имуществени, така и в защита и на други интереси. Следователно извършването на правни действия от името на представлявания и за негова сметка и явяването от негово име по съдебни дела в защита на негов интерес с оглед обезщетяване на причинени неимуществени вреди от деликт са включени в обхвата на учредената представителна власт на Л. К..

Преупълномощаването на адвокат да предяви иска от името на Л. К. и да извършва процесуално представителство по делото е станало необходимо за запазване интересите на упълномощителя Л. К., предвид тежкото му здравословно състояние в резултат на причиненото ПТП. Вследствие на получената тежка черепно-мозъчна травма Л. К. е изпаднал в безсъзнателно състояние и на 11.03.2016г. е починал, като не е могъл да извършва самостоятелни волеви и съзнателни действия, респективно да контролира и ръководи действията и постъпките си, включително да изразява воля и да упълномощава процесуални представители за провеждане на съдебно производство, по което той да е ищец. Поради това е налице хипотезата на чл. 43, ал. 1, предл. 2 ЗЗД, чиято цел е да бъдат охранени интересите на упълномощителя /представлявания/, и която въззивният съд не е съобразил. Следователно е осъществена абсолютната процесуална предпоставка за допустимост на иск, предявен от представител - искът с правно основание чл. 226, ал. 1 КЗ /отм./ е предявен от лице с надлежно учредена представителна власт, поради което е процесуално допустим. Въззивната инстанция неправилно е обезсилила първоинстанционния съдебен акт в осъдителната му част и е прекратила производството. Въпросът доколко в безсъзнателно/коматозно състояние починалият Л. К. е изпитвал болки и страдания е въпрос по съществото на спора и отговорът му зависи от конкретните доказателства.

18. Синдикът участва в производството по делата на предприятието на длъжника и завежда от негово име дела. Страна е самият длъжник, а синдикът осъществява съобразно правомощията си по чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ представителството на дружеството в процеса, действайки от негово име и упражнявайки негови материални и процесуални права.

На още по-голямо основание в хипотеза на постановено решение по чл. 710 ТЗ искът на несъстоятелния търговец по чл. 74 ТЗ следва да бъде предявен чрез синдика.

Безспорно е, че ищецът е акционер в ответното дружество, поради което е активно легитимиран да предяви конститутивния иск по чл. 74 ТЗ. Този иск надлежно е предявен чрез синдика от името на несъстоятелния длъжник в упражняване на неговото потестативно право.

Чл. 74, ал. 1 ТЗ

Чл. 710 ТЗ

**Решение № 70/19.06.2020 г. на ВКС по търг. д. № 2414/2018 г., I т.о., докладчик
съдия Ирина Петрова**

Образувано е по касационна жалба на ответника „ЗММ-Хасково“ АД против Решение № 147 от 16.05.2018г. по в.т.д.№ 74/2018г. на Пловдивския АС, ТО, 3 състав, с което е потвърдено решението по т.д.№ 81/2017г. на Хасковския ОС. С първоинстанционното решение са отменени като незаконосъобразни поради противоречие с повелителни разпоредби на закона - чл. 220, ал. 1 и чл.221 ТЗ по иск на акционера „Ерато Холдинг“ АД/н/, представлявано от синдика Т.Н., решенията на общото събрание на акционерите на „ЗММ-Хасково“ АД, проведено на 15.06.2017г., за приемане на ГФО за 2016г. и доклада на независимия одитор; за освобождаване от отговорност на членовете на съвета на директорите за дейността им през 2016г. и за покриване загубата на дружеството в размер на 801 547.78лв. от неразпределените печалби за минали години.

В касационната жалба е въведен довод за недопустимост на въззивното решение като потвърждаващо недопустим първоинстанционен акт. Твърдението е, че синдикът не е легитимиран да предяви нито от свое име, нито от името на несъстоятелния търговец иск за отмяна по чл. 74, ал. 1 ТЗ на решенията на ОС на ответното дружество, в което несъстоятелният търговец е акционер. Поддържа се, че правомощието на синдика по чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ обхваща завеждане от името на длъжника само на осъдителните иски за събиране на вземанията и връщане имущество на длъжника, поради което конститутивният иск по чл. 74 ТЗ не може да бъде предявен от този орган на несъстоятелността. Изложени са и съображения за неправилност на решението като се поддържа, че назначеният синдик няма право да упражнява неимуществените права на несъстоятелния акционер, произтичащи от членственото му правоотношение и да осъществява правата на акционера в управлението на ответното дружество чрез участие в общото му събрание. Посочва се, че оспорените с иска по чл. 74 ТЗ решения касаят управлението на ответното дружество, поради което биха могли да бъдат реализирани единствено от управителните органи на акционера „Ерато Холдинг“ АД/н/, дори тези органи да са с прекратени по реда на чл. 711, ал. 1, т. 3 ТЗ правомощия.

От ищеца в срока по чл. 287 ГПК писмен отговор на касационната жалба не е постъпил.

В откритото съдебно заседание се явява представител на ответника по касационната жалба. Синдикът на „Ерато Холдинг“ АД /н/ оспорва депозираната жалба. Счита, че въззивното решение е допустимо и правилно по подробно изложени в пледоарията и в писмените бележки съображения.

С Определение № 355 от 08.07.2019г. настоящият състав допусна касационно обжалване в хипотезата на чл. 280, ал. 2, предл. второ ГПК за проверка за вероятна недопустимост на въззивното решение, постановено по иск по чл. 74, ал. 1 ТЗ, предявен от акционер - акционерно дружество, обявено в несъстоятелност, представлявано от неговия синдик.

Върховен касационен съд, ТК, състав на Първо търговско отделение след преценка на данните по делото и заявените касационни основания съобразно правомощията по чл. 290, ал. 2 ГПК приема следното:

Исковата молба е предявена от „Ерато Холдинг“ АД/н/ чрез синдика Т. Н. за отмяна на основание чл. 74 ТЗ на решенията на общото събрание на акционерите на „ЗММ Хасково“ АД, проведено на 15.06.2017 г. Изложени са твърдения, че ищцовото холдингово дружество с решение от 12.06.2014 г. по т.д. № 42/2013 г. на ОС Хасково е обявено в несъстоятелност и са прекратени правомощията на органите му на управление, длъжникът е лишен от правото да управлява и да се разпорежда с имуществото, включено в масата на несъстоятелността. Като акционер, притежаващ 86.04% от капитала на ответното дъщерно дружество „ЗММ Хасково“ АД, при провеждането на ОСА на 15.06.2017 г., „Ерато

Холдинг“АД/н/ бил представляван от изпълнителния директор на холдинговото дружество и той упражнил правото на глас. Синдикът на мажоритарния акционер не бил допуснат до участие в събранието. Искането за отмяна на приетите решения е основано на твърдения за нарушения на повелителните разпоредби на чл. 220, ал. 1 и чл. 221 ТЗ: с недопускането на синдика до участие в събранието, решенията на органа са опорочени като приети с участието на ненадлежно представлявания акционер „Ерато Холдинг“АД/н/, чието право на глас е упражнено от десезирания от съда по несъстоятелността представител, от законен представител с прекратени правомощия. Изложени са и доводи, че недопускането на синдика води до невъзможност за изпълнение на задълженията му за упражняване на надзор върху несъстоятелния длъжник с прекратена търговска дейност. Като евентуални са посочени съображенията, че дори са се приеме, че членствените права имат поначало неимуществена правна същност, това не се отнася до приемането на решение за освобождаване от отговорност на членовете на съвета на директорите, което има преки имуществени последици за кредиторите на акционера „Ерато Холдинг“АД/н/, които имат право да се удовлетворят от масата на несъстоятелността, включваща акциите в капитала на ответното дружество; че синдикът, упражнявайки правомощията си за надзор върху дейността на длъжника би се противопоставил на приемането на точката от дневния ред за освобождаване от отговорност на членовете на съвета на директорите при наличието на загуба във финансовия резултат и виновно причинени от тях вреди на дружеството.

По делото е безспорно, че на ОС на акционерите на ответното дружество, чиито решения са предмет на конститутивния иск, ищецът, по отношение на който е постановено решение по чл. 711 във вр. с чл. 710 ТЗ, е представляван от изпълнителния директор, който е гласувал за приемането на решенията от името на търговеца, обявен в несъстоятелност.

Въззивната инстанция е приела, че искът е допустим - предявен е от синдика, съобразно правомощията му по чл. 658, ал. 1, т. 1, във вр. с т. 7, предл. първо ТЗ.

Съставът на ВКС счита, че правото на иск по чл. 74 ТЗ е надлежно упражнено от „Ерато Холдинг“АД/н/ - дружество, обявено в несъстоятелност чрез неговия синдик и въззивното решение е допустимо.

С откриване на производството по несъстоятелност органите на длъжника загубват процесуалната си представителна власт по отношение на всички съдебни производства, с изключение на очертаните в разпоредбата на чл. 635, ал. 3 ТЗ. Последната регламентира ограничени представителни правомощия на длъжника, съответно на неговите органи - ограничена възможност за извършване на процесуалните действия, които не са изрично предоставени на синдика и които са свързани с производството по несъстоятелност. Както е прието в Решение № 118 от 29.03.2018г. по т.д.№ 2836/2018г. на Второ т.о. на ВКС, представителната власт на органите на юридическото лице-длъжник за извършване на процесуални действия в рамките на производството по несъстоятелност не се прекратява и след постановяване на решението по чл. 710 ТЗ за обявяване на длъжника в несъстоятелност с последиците по чл. 711 ТЗ.

Съгласно изричната разпоредба на чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ в правомощията на синдика е участието му в производството по делата на предприятието на длъжника, както и правомощието да завежда от негово име дела. Несъстоятелният длъжник - юридическо лице се представлява от синдика, а не от органите си. Това е общото правило, нормата на чл. 635, ал. 3 ТЗ е изключение и не следва да се тълкува разширително.

Неправилна е тезата на касатора, че очертаната в чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ компетентност на синдика обхваща завеждане от името на длъжника само на осъдителните иски за събиране на вземанията и връщане имущество в масата на несъстоятелността. Разпоредбата не поставя друго ограничение за вида и предмета на

делата, които синдикът завежда или в които участва. Както се посочи, запазва се представителната власт на длъжника и неговите органи само в производството по несъстоятелност и в свързаните с него производства за обжалване на решението за откриване на производство по несъстоятелност и за обявяване в несъстоятелност; органите на длъжника не десезирани да извършват процесуални действия за защита срещу актовете на съда по несъстоятелност.

По силата на легалната дефиниция на чл. 15 ТЗ предприятието на длъжника включва съвкупността от права, задължения и фактически отношения. В масата на несъстоятелността се включват всички имуществени права на длъжника, които имат паричен еквивалент. Заварените към датата на откриване на производството по несъстоятелност членствени правоотношения също са част от масата на несъстоятелността. Обявяването в несъстоятелност на акционер не е основание за прекратяването на неговото членство и за прекратяване упражняването на неговите членствени права. Уредбата на производството по несъстоятелност не съдържа специфични форми на правна защита за несъстоятелния длъжник, когато той е участник в други търговски дружества, поради което той разполага с предвиденото в чл. 74 ТЗ право на защита на членственото си правоотношение. Тази защита е свързана с неговото предприятие, поради което на основание чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ искът се предявява от синдика като представител на несъстоятелния търговец.

Съгласно утвърдената съдебна практика по приложението на чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ синдикът участва в производството по делата на предприятието на длъжника и завежда от негово име дела. Страна е самият длъжник, а синдикът осъществява съобразно правомощията си по чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ представителството на дружеството в процеса, действайки от негово име и упражнявайки негови материални и процесуални права. /Определение № 359 от 22.06.2015г. по ч.т.д.№ 1058/2015г. на Първо т.о. и цитираните в него актове на ВКС/.

На още по-голямо основание в хипотеза на постановено решение по чл. 710 ТЗ искът на несъстоятелния търговец по чл. 74 ТЗ следва да бъде предявен чрез синдика. Тази необходимост пряко следва от разпоредбата на чл. 711, т. 3 и т. 4 ТЗ. Прекратяването на правомощията на органите на длъжника-юридическо лице, свързани с управление и разпореждане с имущество от масата на несъстоятелността като последица от обявяване в несъстоятелност, означава не само отнемане на материалните правомощия на органите, но и отпадане на процесуалните им правомощия по защита на това имущество и поемането на тези функции от синдика. Това очевидно налага в хипотеза на постановено решение по чл. 710 ТЗ искът на несъстоятелния търговец по чл. 74 ТЗ да бъде предявен чрез синдика, тъй като неговите органи са с прекратени правомощия.

Безпротиворечива е практиката на ВКС, постановена при действието на настоящия процесуален закон, по въпроса за правомощията на синдика да представлява несъстоятелния търговец и в производството по дела, касаещи членствени права и вътрешни правоотношения в дружеството. Съображения за необходимостта представителството на несъстоятелния длъжник - ищец в производството по иск по чл. 71 ТЗ да бъде осъществено от синдика са изложени в Определение № 112 от 27.04.2018г. по търговско дело № 2636/2017г. на Първо т.о. на ВКС. В Решение № 124 от 19.10.2010г. по т.д.№ 1173/2009г. на Първо т.о. на ВКС даденото разрешение е, че искът с правно основание чл. 145 ТЗ е редовно предявен от дружество в несъстоятелност чрез синдика му.

Участието в общо събрание на дъщерно дружество е свързано с извършваната от акционера търговска дейност. От това следва, че аргумент за правомощието на синдика да представлява несъстоятелното дружество - ищец по иска по чл. 74 ТЗ може да бъде извлечен и от Решение № 138 от 14.08.2017г. по т.д.№ 1628/2016г. на Второ т.о. на ВКС. В него е мотивирано, че ако упражняването на определено право /в конкретната хипотеза -

на правото за предлагане на план за оздравяване/ е свързано с извършваната от акционера търговска дейност, то по силата на чл. 658, ал. 1, т. 7 ТЗ, след откриването на производство по несъстоятелност, започналото по инициатива на акционера производство /в конкретния случай оздравително производство/ следва да се развие с участие на синдика и правомощията на синдика в това производство включват представителството на акционера /в качеството му на вносител на плана за оздравяване/ и предприемането от негово име на всички процесуални действия.

Безспорно е, че ищецът е акционер в ответното дружество, поради което е активно легитимиран да предяви конститутивния иск по чл. 74 ТЗ. Този иск надлежно е предявен чрез синдика от името на несъстоятелния длъжник в упражняване на неговото потестативно право. Постановеното въззивното решение по този иск е допустимо.

По основателността на касационната жалба и по правилността на решението:

Въззивната инстанция е споделила извода на първоинстанционния съд, че с обявяването на търговското дружество в несъстоятелност по реда на чл. 710 вр. чл. 711 и сл. ТЗ фактически се преустановява дейността му като стопански и правен субект, поради което правомощията на органите на дружеството, включително и тези по чл. 220, чл. 221 и сл. ТЗ, се упражняват с оглед преустановената търговска дейност и попадат в хипотезата на чл. 711, ал. 1, т. 3 ТЗ. Във връзка с основателността на иска е изложила собствени съображения:

- че постановяване на решението за обявяване на дружеството в несъстоятелност, автоматично се прекратяват и правомощията на органите на дружеството - чл. 711, ал. 1 т. 3 ТЗ и независимо, че органите му продължават да съществуват, те са с ограничен обем правомощия, свързани с извършване лично или чрез упълномощено от тях лице на онези действия, които не са изрично предоставени на синдика. Прието е, че това са правата, изрично посочени от закона и насочени към защита интересите на обявения в несъстоятелност длъжник срещу действия и бездействия на синдика и на общото събрание на кредиторите - напр. чл. 679, чл. 728 ТЗ; чл. 732; чл. 736, ал. 2 ТЗ.

- че органите на управление запазват онези свои правомощия, които не са предоставени изрично на синдика, поради което действията на дружеството-длъжник, свързани с участието му като акционер в проведеното общо събрание на „ЗММ - Хасково“ АД, съответно приемането на решения съобразно обявения дневен ред, са извън ограничената представителна власт на органите му, поради което тази власт следва да се осъществява от синдика.

- че макар да се касае за упражняването на членствено право, правото на глас на акционера, освен че е обусловено от капиталовото /имущественото/ му участие, е насочено пряко или непряко към управлението на капитала на акционерното дружество - чл. 181, чл. 221 ТЗ и след като тези решения се отнасят или засягат управлението или разпореждането с притежавано от длъжника в несъстоятелност имущество, което е част от активите или пасивите на предприятието, то тази дейност попада в обхвата на представителната власт на синдика, с оглед лимитативно изброените хипотези на чл. 658 ТЗ, и по-точно на тази, съдържаща се в чл. 658, ал. 1, т. 1 ТЗ.

Въззивното решение е правилно.

При обявяване на търговеца в несъстоятелност съдът с решението си прекратява дейността на предприятието му /чл. 711, т. 1 ТЗ/ и ако длъжникът е юридическо лице - правомощията на неговите органи се прекратяват /чл. 711, т. 3 ТЗ/ и управлението и представителството преминават към синдика и се осъществяват от него. Както се посочи: лишените от правомощия органи на дружеството запазват своите представителни и управителни функции само за целите, посочени в чл. 635, ал. 3 ТЗ - извършване лично или чрез упълномощено от тях лице на процесуални действия в производството по несъстоятелност на длъжника, както и в производствата по чл. 621а, ал. 2, чл. 649 и чл. 694 ТЗ, които действия не са изрично предоставени на синдика; с обявяването в

несъстоятелност търговецът запазва своята правосубектност, но тя е ограничена в рамките на осъществяване на защита в производството по несъстоятелност; органите му съхраняват представителната си власт с оглед осъществяването на представителство в производството по несъстоятелност.

Органите на управление на обявеното в несъстоятелност дружество са с ограничен обем правомощия и с ограничена дееспособност. Те са лишени от материални правомощия по управление и разпореждане с имуществото от масата на несъстоятелността. Законът изрично посочва правата, които длъжникът може да осъществява в производството по несъстоятелност /напр. чл. 728, чл. 679, чл. 736, ал. 2 ТЗ/ и правата, които са предоставени изрично на синдика. Обемът на правомощията на синдика се определя от фазата, в която производството по несъстоятелност се намира, от постановеното от съда и от правата на длъжника във връзка с управлението и разпореждането с имуществото от масата на несъстоятелността. Синдикът упражнява правомощията си съобразно развитието на производството по несъстоятелност - чл. 658, ал. 2 ТЗ, а във фазата на обявена несъстоятелност неговите правомощия по отношение на масата на несъстоятелността са в най-голям обем - управление, разпореждане, осребряване.

Упражняването на правото на глас в общото събрание на друго акционерно дружество е свързано с управлението на имуществото - правата върху акциите, които несъстоятелният търговец притежава в друго акционерно дружество.

Съгласно разпоредбата на чл. 711, ал. 1, т. 4 ТЗ с решението по чл. 710 ТЗ длъжникът е лишен от правото да управлява и да се разпорежда с имуществото си - т.е. тези права преминават към синдика и се упражняват от него. Управлението на правата върху акциите се осъществява посредством участието в общото събрание на акционерите и чрез упражняване правото на глас. Безспорно е, че акциите са част от масата на несъстоятелността, която във фазата по глава 45 ТЗ се превръща в имущество, управлявано от синдика. Така предоставеното от закона право на управление на масата/имуществото, част от която са акциите, предполага и упражняването на правата върху тях в целия им обем, включващ и правото на глас в общото събрание.

Десезираните органи на длъжника - несъстоятелно акционерно дружество не могат да упражняват материални права, свързани с имуществото от масата на несъстоятелността. Участието по смисъла на чл. 220, ал. 1, изр.второ ТЗ в общото събрание на друго акционерно дружество и упражняването на правата върху акциите - чл. 221 ТЗ не може да бъде осъществено от орган /законен представител/ с прекратени правомощия. Без значение е, че акцията като ценна книга материализира освен имуществени и неимуществени права. Правата и задълженията по акцията са неделими - чл. 177 ТЗ. Членственото правоотношение е комплексно и обхваща и неимуществените управителни права - право на участие в общото събрание и право на глас. Правата върху акциите се упражняват в целия им обем чрез право на участие и право на глас в общото събрание. Тези права на длъжника следва да бъдат упражнени от синдика от името на несъстоятелното търговско дружество, тъй като е невъзможно правата по неделимата акция да бъдат упражнявани едновременно от синдика и от длъжника. Синдикът ще действа от името на длъжника и ще упражнява неговите материални права по управление на имуществото на несъстоятелното дружество. Синдикът ще държи сметка за интересите на кредиторите при осъществяване на правата в акционерното дружество от страна на длъжника като по този начин ще бъде защитен и общественият интерес.

Настоящият състав споделя аргументите, изложени от синдика на „Ерато Холдинг“ АД/н/ В. Г., основани на съображенията, че „Ерато Холдинг“ е особен вид търговец - холдингово дружество. Това обстоятелство изисква да бъде съобразена спецификата на упражняване на имуществените и неимуществените права на акционерно-холдингово дружество, обявено в несъстоятелност. Холдинговото дружество има

специфична цел, от която произтича и специфичният му предмет на дейност - чл. 277, ал. 1 ТЗ - участие в други дружества и/или участие в управлението на други дружества, което означава, че изпълнението на функциите на управителните органи на холдинговото дружество съставлява управление на притежаваните участия в други дружества и индиректно управление на самите дъщерни дружества. Поради специфичния предмет на дейност, включващ управление на участията на холдинга, дружеството упражнява търговската си дейност основно чрез участие в общото събрание на акционерите и реализиране на правото на глас. С оглед на тази особеност, ако се приеме, че след обявяване на холдинговото дружество в несъстоятелност, неговите органи продължават да упражняват правомощията си по управление на дяловите участия на холдинга чрез участие в ОСА, включително и като предявяват иски по чл. 71 и чл. 74 ТЗ, е равнозначно да се признае, че след прекратяване на правомощията на длъжника с решението по чл. 710 ТЗ, включително и прекратяване дейността на предприятието му, той продължава да извършва характерната си търговска дейност чрез десезираните си органи.

Правилен е изводът на Пловдивския АС, че недопускането на синдика на „Ерато Холдинг“ АД - в несъстоятелност до участие в процесното ОСА и представителството на ищеца от лице с ограничени за извършените действия правомощия, съставлява нарушение на правата на това дружество като акционер по чл. 220, ал. 1 и чл. 221 ТЗ и обуславя незаконосъобразността на взетите решения и отмяната им по предявения конститутивен иск.

Въззивното решение следва да бъде оставено в сила.

Настоящата инстанция не дължи произнасяне по искането за отправяне на преюдициално запитване, тъй като то е поддържано от синдика на „Ерато Холдинг“ АД/н/ под условие - ако съставът на ВКС приеме, че е налице ненадлежно упражнено право на иск и надлежно упражнено право на глас в ОСА, а изводите в настоящото решение са в обратен смисъл.